

21.05.2019

Kokousaika 21.05.2019 16:15 - 19:31, keskeytetty 16:23 - 16:48, 18:07 - 18:16

Kokouspaikka Kallion virastotalo Toinen linja 4 A, nh. 1

Läsnä

Jäsenet

Vesikansa, Sanna puheenjohtaja
Toijonen, Karita varapuheenjohtaja
Bergholm, Tapio
Bergman, Leo
Ehrnrooth, Cecilia
Heistaro, Sami
Juva, Kati
Muurinen, Seija
Pajula, Matias
Ahola, Heidi varajäsen
Hagman, Sandra varajäsen
Männikkö, Sakari varajäsen
Nordström, Laura varajäsen
saapui klo 16:20, läsnä 96 § - 121 §

Muut

Jolkkonen, Juha sosiaali- ja terveystoimialan toimia-
lajohtaja
Mäki, Tiina hallintojohtaja
Haapala, Maija lakimies
Meripaasi, Seija sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalve-
lujen johtaja
Sulavuori, Maarit perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja
Tamminen, Mikko vs. terveys- ja päihdepalvelujen joh-
taja
Korhonen, Soili erityissuunnittelija
Sharma, Melissa erityissuunnittelija
Juutilainen-Saari, Jaana viestintäpäällikkö
Päivinen, Tuomas kuljetuspalvelupäällikkö
läsnä 97 §, klo 16:50 - 16:53 sekä
98 §, klo 16:54 - 16:58
Koskinen, Jim nuorisoneuvoston edustaja
läsnä 94 § - 95 §, klo 16:15 - 16:17,
97 § - 110 §, klo 16:49 - 19:09 sekä
121 §, klo 19:27 - 19:31

21.05.2019

	Umukoro, Elo	nuorisoneuvoston edustaja läsnä 94 § - 95 §, klo 16:15 - 16:17, 97 § - 110 §, klo 16:49 - 19:09 sekä 121 §, klo 19:27 - 19:31
Puheenjohtaja	Sanna Vesikansa	apulaispormestari 94-121 §
Esittelijät	Juha Jolkkonen	sosiaali- ja terveystoimialan toimia- lajohtaja 94-121 §
Pöytäkirjanpitäjä	Soili Korhonen	erityissuunnittelija 94-121 §

21.05.2019

---

§	Asia	
94	Asia/1	Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen sekä pöytäkirjan tarkastajien valinta
95	Asia/2	Ilmoitusasiat
96	Asia/3	Sosiaali- ja terveystoimialan Helsingin sairaalan johtajalääkärin viran täyttäminen
97	Asia/4	Ryhmäkuljetusten liikennöinnin hankinta
98	Asia/5	Kuljetuspalvelumatkojen omavastuuosuuksien muuttaminen sosiaali- ja terveystoimialalla
99	Asia/6	Liikkumisen apuvälineiden hankinnan keskeyttäminen
100	Asia/7	Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto tarkastuslautakunnalle vuoden 2018 arviointikertomuksesta
101	Asia/8	Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle sosiaali- ja potilasasiamiesten selvityksestä vuodelta 2018
102	Asia/9	Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Fatim Diarran valtuustoaloitteesta koskien Unicefin Lapsiystävällinen kunta -mallia
103	Asia/10	Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Mari Holopaisen valtuustoaloitteesta koskien kotihoidossa olevien ikäihmisten aktivointia
104	Asia/11	Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Atte Harjanteen valtuustoaloitteesta koskien liha- ja maitotuotteiden kulutuksen puolittamista vuoteen 2025 mennessä
105	Asia/12	Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Seija Muurisen valtuustoaloitteesta koskien Seniorisäätiön käytössä olevien kiinteistöjen kehittämistä
106	Asia/13	Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Terhi Koulumiehen valtuustoaloitteesta koskien kaupungin vanhustalpalvelujen laadun varmistamista
107	Asia/14	Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle vasemmistoliiton valtuustoryhmän ryhmäaloitteesta koskien vanhusten hoivaa
108	Asia/15	Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Anna Vuorjoen toivomusponnosta koskien toimeentulotuen yh-

21.05.2019

---

		teistyötä, yhteyden saamista sosiaalityöhön sekä päätöksentekoa ja toimeenpanoa
109	Asia/16	Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Sinikka Vepsän toivomusponnosta koskien kotihoidon määrärahojen kohdentamista
110	Asia/17	Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtajan sijaisten määrääminen
111	Asia/18	Agnes Udds fond -nimisen rahaston voittovarojen jakaminen sosiaali- ja terveystoimessa vuonna 2019
112	Asia/19	Hammasväline Oy:n oikaisuvaatimus suun terveydenhuollon instrumenttien hankinnasta
113	Asia/20	Salassa pidettävä (JulkL 24 § 1 mom 25 k.)
114	Asia/21	Salassa pidettävä (JulkL 24 § 1 mom 25 k.)
115	Asia/22	Salassa pidettävä (JulkL 24 § 1 mom 25 k.)
116	Asia/23	Salassa pidettävä (JulkL 24 § 1 mom 25 k.)
117	Asia/24	Salassa pidettävä (JulkL 24 § 1 mom 25 k.)
118	Asia/25	Salassa pidettävä (JulkL 24 § 1 mom 25 k.)
119	Asia/26	Salassa pidettävä (JulkL 24 § 1 mom 25 k.)
120	Asia/27	Salassa pidettävä (JulkL 24 § 1 mom 23 k.)
121	Asia/28	Kaupungin viranomaisten päätösten seuraaminen

§ 94

Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen sekä pöytäkirjan tarkastajien valinta

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti todeta kokouksen laillisesti koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi. Samalla sosiaali- ja terveyslautakunta päätti valita pöytäkirjantarkastajaksi jäsen Leo Bergmanin ja varatar- kastajaksi jäsen Kati Juvan.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

21.05.2019

Asia/2

§ 95 Ilmoitusasiat

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti merkitä tiedoksi, että käsiteltäviä ilmoitusasioita ei ole.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Soili Korhonen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 50517
soili.korhonen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Soili Korhonen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 50517
soili.korhonen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

21.05.2019

Asia/3

§ 96

Sosiaali- ja terveystoimialan Helsingin sairaalan johtajalääkärin viran täyttäminen

HEL 2019-002488 T 01 01 01 01

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti valita koulutuksen, kokemuksen ja haastattelussa osoitetun soveltuvuuden perusteella lääketieteen lisensiaatti, erikoislääkäri Laura Pikkaraisen Helsingin sairaalan johtajalääkärin virkaan (vakanssinumero 032612). Viran hoito alkaa sijaisuutena 2.9.–31.10.2019 välisen ajan ja jatkuu 1.11.2019 lukien vakituisena 7669,40 euron kokonaiskuukausipalkan mukaan määräytyvin palkkaeduin ja viranhoidomääräyksessä tarkemmin määrättyin ehdoin.

Koeaika on kuusi (6) kuukautta.

Virkaan valittavan ei tarvitse esittää työterveyshuollon antamaa selvitystä terveydentilastaan, koska se on esitetty jo aiemmin.

Viran toimipaikka palvelussuhteen alkaessa on sosiaali- ja terveystoimialan sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelut -palvelukokonaisuuden Helsingin sairaala -palvelu.

Käsittely

Helsingin kaupungin nuorisoneuvoston lautakuntakoikeiluun liittyen on sovittu, että lautakunnan nuorisoedustajat eivät osallistu henkilöstöasioiden käsittelyyn. Tästä syystä lautakunnan nuorisoneuvoston edustajat Jim Koskinen ja Elo Umukoro eivät osallistuneet tämän asian käsittelyyn ja poistuivat kokoustilasta ennen asian käsittelyn aloittamista.

Kokous keskeytettiin virkaan valittavan haastattelun ajaksi.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Seija Meripaasi, sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen johtaja, puhelin: 310 52482
seija.meripaasi(a)hel.fi

Liitteet

1 Hakijaluettelo 7-352-19

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, sosiaali- ja terveyslautakunta

Otteet

Ote

Hakijat

Sairaala-, kuntoutus- ja hoi-
vapalvelut
Taloushallintopalvelut
Työnantaja- ja työhyvinvoin-
tipalvelut

Otteen liitteet

Esitysteksti
Oikaisuvaatimusohje, sosiaali- ja ter-
veyslautakunta

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti 29.1.2019 § 17 myöntää sisätau-
tien ja geriatrian erikoislääkäri Maria Kristina Backlundille eron
1.11.2019 lukien Helsingin sairaalan johtajalääkäriin virasta.

Samalla lautakunta päätti, että Helsingin sairaalan johtajalääkäriin virka
(vakanssinumero 032612) julistetaan haettavaksi julkisessa hakume-
nettelyssä hallintosäännön mukaisin kelpoisuusvaatimuksin. Helsingin
sairaalan johtajalääkäriin virka kuuluu kokonaispalkkausjärjestelmään
(HAY22), ja viran kokonaispalkka on 7318,42 euroa kuukaudessa.

Ero rekrytointi-ilmoituksessa olleeseen palkkaan johtuu järjestelyerän
puitteissa tehdystä 275,04 euron palkantarkastuksesta, josta henkilös-
töjohtaja on tehnyt päätöksen 29.3.2019. Yleiskorotus 1.4.2019 oli 1 %,
joten viran kokonaispalkka on 7669,40 euroa kuukaudessa.

Helsingin sairaalan johtajalääkäriin virka oli julkisesti haettavana
22.2.–15.3.2019. Hakuilmoitus julkaistiin kaupungin sähköisessä rekry-
tointipalvelussa osoitteessa helsinkirekry.fi. Lisäksi ilmoitus oli esillä
Helsingin Sanomissa 24.2.2019, Lääkärilehdessä 22.2.2019 ja Mediuu-
tisissa 1.3.2019. Sähköisesti työpaikkailmoitus oli luettavissa Oikotien
sekä Duunitorin työpaikkailmoituksissa, ja ilmoitusta markkinoitiin Lin-
kedIn-palvelussa.

Helsingin kaupungin hallintosäännön (16.1.2019 § 5) 10 luvun 1 §:n 2
momentin 3 kohdan mukaan sosiaali- ja terveyslautakunta päättää pal-
velukokonaisuuden johtajan suoran alaisen virkaan ottamisesta.

21.05.2019

Sosiaali- ja terveystoimialan toimintasäännön 5 luvun 5.1.6 kohdan mukaan Helsingin sairaala -palvelua johtaa johtajalääkäri, joka toimii palveluun kuuluvien yksiköiden ylilääkäreiden ja johtavan ylihoitajan esimiehenä.

Viran kelpoisuusvaatimuksena on Suomessa laillistetun lääkärin pätevyys sekä erikoislääkärin oikeudet soveltuvalla erikoisalalla, riittävä johtamistaito sekä suomen kielen erinomainen ja ruotsin kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito.

Virkoja täytettäessä tulee ottaa huomioon perustuslain 125 §:ssä säädettyt yleiset nimitysperusteet julkisiin virkoihin eli taito, kyky ja koeteltu kansalaiskunto.

Helsingin sairaalan tehtävänä on järjestää terveydenhuoltolain 23 ja 25 §:n mukaisesti perusterveydenhuollon sairaala- ja kotisairaalahoido sekä kotisairaanhoidon lääkäripalvelu terveysasemien kanssa sovitun työnjaon mukaisesti. Helsingin sairaalan perustehtävänä on huolehtia akuutista vuodeosastohoidosta ja kotisairaalahoidosta tilanteissa, jossa ei ole päiväyksellistä tai erikoissairaanhoidon tarvetta. Tehtävänä on kaiken ikäisten aikuispotilaiden somaattisten sairauksien diagnosointi, hoitaminen ja potilaiden toimintakyvyn tukeminen. Helsingin sairaalan toiminnan painopisteenä on geriatrinen akuuttihoito ja kuntoutus, saattohoito ja palliatiivinen hoito, joita toteutetaan moniammatillisesti sairaalaosastoilla, kotona ja ympärivuorokautisissa hoivapaikoissa.

Lisäksi Helsingin sairaalan tehtävänä on tuottaa terveydenhuoltolain, kansanterveystolain, erikoissairaanhoidolain sekä rintamaveteraanien kuntoutusta koskevan lain mukaisia, geriatrian ja muistisairauksien polikliinisiä tutkimus-, hoito- ja kuntoutuspalveluita ja vastata somaattisten sairauksien lääkinnällisestä kuntoutuksesta, apuvälinepalveluista ja rintamaveteraanien kuntoutuksesta.

Muodollisten kelpoisuusvaatimusten lisäksi hakuilmoituksessa todettiin, että viran hoitaminen edellyttää kykyä johtaa toimintaa sovittujen tavoitteiden mukaisesti sekä kykyä osallistaa ja motivoida henkilökuntaa.

Hakijat ja rekrytointiprosessi

Helsingin sairaalan johtajalääkärin virkaa haki hakuajan kuluessa yhdeksän henkilöä. Vaadittu koulutus oli kaikilla hakijoilla. Kokemusta vaativista johtamistehtävistä oli kahdeksalla hakijalla. Hakijaluettelo on liitteenä 1.

Hakemusten perusteella haastatteluun kutsuttiin neljä hakijaa. Hakijoita haastattelivat 27.3.2019 ja 2.4.2019 toimialajohtaja Juha Jolkkonen, sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen johtaja Seija Meripaasi, ts.

21.05.2019

henkilöstösuunnittelupäällikkö Tiina Luoma sekä sosiaali- ja terveyslautakunnan edustajat, apulaispormestari Sanna Vesikansa, Tapio Bergholm ja Sami Heistaro. Kaikki haastatellut kutsuttiin henkilöarviointiin, jonka suoritti Psycon Oy.

Hakija ***** on suorittanut lääketieteen lisensiaatin tutkinnon Oulun yliopistossa vuonna 1992 ja geriatrian erikoislääkärin tutkinnon Helsingin yliopistossa vuonna 2003. Lisäksi hän on suorittanut Executive Master of Business Administration (EMBA) -tutkinnon Aalto-yliopistossa vuonna 2016. Hakija on toiminut Helsingin kaupungin Laakson sairaalan ylilääkärinä 1.2.2016 lukien. Aikaisemmin hän on toiminut apulaisylilääkärinä, osastonlääkärinä, vs. sairaalalääkärinä ja terveystieteiden keskuslääkärinä. Hakijan vahvuutena on monipuolinen kokemus sairaalalääkärin työstä. Hänellä on vähäisempi kokemus muutosten johtamisesta ja erilaisten palvelujen johtamis- ja hallintotehtävistä kuin virkaan esitettävällä.

Hakija ***** on suorittanut lääketieteen lisensiaatin tutkinnon vuonna 1990 ja yleislääketieteen erikoislääkärin tutkinnon vuonna 2001 Helsingin yliopistossa. Lisäksi hän on suorittanut Executive Master of Business Administration (EMBA) -tutkinnon Aalto-yliopistossa vuonna 2013. Hakija on toiminut Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella (THL) sote-tietopohja -hankkeen johtajana 1.4.2017 lukien. Aikaisemmin hän on toiminut johtajalääkärinä, sairaalalääkärinä, päätoimittajana ja projektipäällikkönä. Hakijan vahvuutena on erilaisten projektien ja prosessien johtaminen. Hänellä on vähäisempi kokemus geriatrisista palveluista ja viimeisin johtamiskokemus pienemmän kunnan toimintaympäristöstä kuin virkaan esitettävällä.

Hakija ***** on suorittanut lääketieteen lisensiaatin tutkinnon vuonna 1996, sisätautien erikoislääkärin tutkinnon vuonna 2003 ja geriatrian erikoislääkärin tutkinnon vuonna 2018 Helsingin yliopistossa. Lisäksi hän on suorittanut Executive Master of Business Administration (EMBA) -tutkinnon Aalto-yliopistossa vuonna 2014. Hakija on toiminut kotihoidon vs. apulaisylilääkärinä 11.2.2019 lukien. Aikaisemmin hän on toiminut ylilääkärinä, päivystyksen vs. johtajalääkärinä ja apulaisylilääkärinä sekä oman työn ohella kaksi vuotta Apotti-aihealueasiantuntijana. Hakijan vahvuutena on muutoksen johtaminen ja kehittämistyö. Hänellä on laajin tuntemus haettavana olevan tehtäväkokonaisuuden toiminnan näkökulmasta.

Hakija ***** on suorittanut lääketieteen lisensiaatin tutkinnon Turun yliopistossa vuonna 1996. Hän on suorittanut sisätautien erikoislääkärin tutkinnon vuonna 1999 ja geriatrian erikoislääkärin tutkinnon vuonna 2003 Helsingin yliopistossa. Lisäksi hän on suorittanut Executive Master of Business Administration (EMBA) -tutkinnon Aalto-yliopistossa

21.05.2019

vuonna 2016. Hakija on toiminut Helsingin kaupungilla ylilääkärin tehtävässä 1.1.2010 lukien, joista kaksi viimeisintä vuotta kehittäjäylilääkärinä. Lisäksi hän on toiminut vuoden vs. johtajalääkärinä ja aikaisemmin myös apulaisyllilääkärinä. Hakijan vahvuutena on toiminnan kehittäminen. Hänen kokemuksensa muutosten johtamisesta on vähäisempi kuin virkaan esitettävällä.

Arviointi

Hakuasiakirjoihin, haastatteluihin, henkilöarviointiin ja aiempaan tietoon sekä lautakunnan lausuntoon perustuen on katsottava, että Laura Pikkaraisella on parhaat edellytykset Helsingin sairaalan johtajalääkärin virkaan kuuluvien tehtävien hoitamiseen.

Laura Pikkaraisen valintaa puoltaa hänen koulutuksensa, laaja-alainen kokemuksensa haastavista johtamistehtävistä, laaja-alainen perusterveydenhuollon tuntemus toimintojen näkökulmasta, näytöt uudistusten toteuttamisesta sekä todennettu johdonmukaisuus ja tavoitteellisuus toimintatavoissa. Laura Pikkarainen tunnistaa keskeiset toimintaympäristön muutokset ja hänellä on hyvät viestintä- ja vuorovaikutustaidot. Hänen johtamistyylinsä on tavoitteellista ja avointa.

Muuta

Sosiaali- ja terveyslautakunnan jäsenillä on mahdollisuus tutustua esitykseen liittyviin hakemuksiin ja niistä laadittuun yhteenvetoon sekä henkilöarviointiraporttiin ennen kokousta ja kokouksen aikana.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Seija Meripaasi, sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen johtaja, puhelin: 310 52482
seija.meripaasi(a)hel.fi

Liitteet

1 Hakijaluettelo 7-352-19

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, sosiaali- ja terveyslautakunta

Otteet

Ote
Hakijat

Otteen liitteet
Esitysteksti
Oikaisuvaatimusohje, sosiaali- ja terveyslautakunta

21.05.2019

Asia/3

Sairaala-, kuntoutus- ja hoi-
vapalvelut
Taloushallintopalvelut
Työnantaja- ja työhyvinvoin-
tipalvelut

21.05.2019

Asia/4

§ 97

Ryhmäkuljetusten liikennöinnin hankinta

HEL 2019-005346 T 02 08 02 00

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti

A. hyväksyä ryhmäkuljetusten liikennöinnin hankinnan periaatteet ja ehdot sekä oikeuttaa sosiaali- ja terveystoimialan tekemään tarjouspyyntöasiakirjoihin tarvittaessa välttämättömiä vähäisiä muutoksia, sekä

B. oikeuttaa toimialajohtajan

- tekemään hankinnasta päätöksen
- päättämään optiokauden käyttöönotosta
- allekirjoittamaan hankintapäätöksen perusteella solmittavat sopimukset
- päättämään sopimusten irtisanomisista ja purkamisista.

Käsittely

Kuljetuspalvelupäällikkö Tuomas Päivinen oli kutsuttuna asiantuntijana läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyssä.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Eeva-Liisa Rintala, hankinta-asiantuntija, puhelin: 310 20252
eevaliisa.rintala(a)hel.fi
Tuomas Päivinen, kuljetuspalvelupäällikkö, puhelin: 310 51991
tuomas.paivinen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 2 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 3 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 4 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 5 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 6 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 7 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 8 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 9 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 10 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 11 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 12 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)

21.05.2019

13	Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
14	Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
15	Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
16	Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
17	Salassa pidettävä (HanL §60, §138)

Muutoksenhaku

A	Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano
B	Oikaisuvaatimusohje, sosiaali- ja terveyslautakunta

Otteet

Ote	Otteen liitteet
Tukipalvelut	Esitysteksti
Hankinnat	Esitysteksti

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kuljetuspalvelupäällikkö Tuomas Päivinen on kutsuttuna asiantuntijana läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyssä.

Hankintavaltuuksista päättäminen

Kaupungin hallintosäännön 10 luvun 1 §:n 3 momentin 3 kohdan mukaan ellei toimivallasta ole muutoin säädetty tai määrätty, toimialalautakunta päättää ja hyväksyy perusteet ja rajat, joiden mukaan viranomaisen päättää toimialan hankinnoista lukuun ottamatta osakkeita.

Sosiaali- ja terveyslautakunta on 20.11.2018 § 309 päättänyt sosiaali- ja terveystoimialan viranhaltijoiden hankintavaltuuksista siten, että toimialajohtajan osalta vahvistettu hankintaraja on 1 000 000 euroa. Esityksen mukaan lautakunta oikeuttaa nyt toimialajohtajan tekemään päätöksen hankinnasta, jonka laskennallinen arvo on enemmän kuin 1 000 000 euroa.

Hankinnan taustaa

Hankinnan kohteena ovat Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan vammaispalvelulain, sosiaalihuoltolain, kehitysvammalain, lastensuojelulain tai muun lainsäädännön perusteella järjestettävien asiakkaiden ryhmäkuljetusten liikennöinti.

Hankinta on julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016, jäljempänä hankintalaki) 25 §:n kohdan 3 mukainen kansallisen kynnyсарvon ylittävä sosiaali- ja terveystalveluja koskeva palveluhankinta.

Hankintamenettely ja valinnan perusteet

Hankintamenettelynä on hankintalain 32 §:n mukainen avoin menettely.

Valintaperusteena on kokonaistaloudellinen edullisuus siten, että valitaan tarjous, joka on hinnaltaan halvin. Halvimman asiakaskohtaisen liikennöintihiinnan tarjonnut palveluntuottaja valitaan kunkin osa-alueen palveluntuottajaksi.

Tarjouspyynnössä ja sen liitteissä on esitetty tarjousten vertailuperusteet. Tarjouspyynnössä ja sen liitteissä on esitetty myös tarjoajalle ja tarjoukselle asetetut laadulliset vähimmäisvaatimukset (kelpoisuusvaatimukset), joiden on ehdottomasti täyttyävä koko sopimuskauden ajan. Tilaaja valvoo sopimusehtojen noudattamista.

Esitys tarjouspyyntöasiakirjoiksi on tämän esityksen liitteinä. Hankintalain 60 §:n ja 138 §:n mukaan hankintailmoitusta ei saa julkaista muualla, ennen kuin se on julkaistu julkisten hankintojen internet-osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi, joten tarjouspyyntöasiakirjoja ei julkaista internetissä.

Tehtävät sopimukset

Palvelu kilpailutetaan kahden (2) vuoden sopimuskaudelle. Sopimuskauden tavoiteltu alkamisajankohta on 1.10.2019. Varsinaisen sopimuskauden jälkeen sopimusta voidaan jatkaa toistaiseksi tilaajan niin päättäessä.

Sopijaosapuolilla on oikeus irtisanoa sopimus kirjallisesti soveltaen kuuden (6) kuukauden irtisanomisaikaa. Irtisanomisaika lasketaan sen kalenterikuukauden viimeisestä päivästä, jonka aikana irtisanominen on suoritettu. Irtisanominen on mahdollista sekä varsinaisen sopimuskauden että mahdollisen toistaiseksi voimassa olevan sopimuskauden aikana.

Palveluntuottajan irtisanoessa sopimuksen sen on JYSE 2014 Palvelut-ehtojen kohdan 23 mukaisesti vastattava sopimusvelvoitteiden täyttämistä, kunnes tilaaja on siirtänyt sopimusvelvoitteiden täyttämisen toiselle toimeksisaajalle, kuitenkin enintään kahdentoista (12) kuukauden ajan.

Irtisanominen ei aiheuta maksuseuraamuksia.

21.05.2019

Sosiaali- ja terveystoimiala varaa oikeuden irtisanoa sopimuksen kesken sopimuskauden, mikäli se on uuden sosiaali- ja terveystoimialan järjestämismallin vuoksi perusteltua.

Sosiaali- ja terveystoimiala ei sitoudu hankkimaan tiettyä määrää palvelua, vaan hankkii palvelun tarpeen mukaisesti.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Eeva-Liisa Rintala, hankinta-asiantuntija, puhelin: 310 20252
eevaliisa.rintala(a)hel.fi
Tuomas Päivinen, kuljetuspalvelupäällikkö, puhelin: 310 51991
tuomas.paivinen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 2 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 3 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 4 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 5 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 6 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 7 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 8 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 9 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 10 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 11 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 12 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 13 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 14 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 15 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 16 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)
- 17 Salassa pidettävä (HanL §60, §138)

Muutoksenhaku

- A Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano
- B Oikaisuvaatimusohje, sosiaali- ja terveyslautakunta

Otteet

Ote Otteen liitteet
Tukipalvelut Esitysteksti
Hankinnat Esitysteksti

§ 98

Kuljetuspalvelumatkojen omavastuuosuuksien muuttaminen sosiaali- ja terveystoimialalla

HEL 2019-005283 T 02 05 00

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti, että vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain nojalla järjestettävien kuljetuspalvelumatkojen asiakkaiden omavastuuosuudet ovat 1.6.2019 alkaen seuraavat:

Kuljetuspalvelujen omavastuuosuudet	Uusi	Vanha
Matkatyyppi	1.6.2019 alkaen	27.4.2019 alkaen 31.5.2019 asti
Vapaa-ajan ja asiointimatkat, Helsinki	2,80 €/matka	2,80 €/matka
Vapaa-ajan ja asiointimatkat 7–17-vuotiaat, Helsinki	1,40 €/matka	1,40 €/matka
Vapaa-ajan ja asiointimatkat, pääkaupunkiseutu ja Sipoo	2,80 €/matka	4,60 €/matka
Vapaa-ajan ja asiointimatkat, pääkaupunkiseutu ja Sipoo, 7–17-vuotiaat	1,40 €/matka	2,30 €/matka
Työmatkat, Helsinki	59,70 €/kk	59,70 €/kk
Työmatkat, pääkaupunkiseutu	59,70 €/kk	107,50 €/kk
Opiskelumatkat, Helsinki	32,80 €/kk	32,80 €/kk
Opiskelumatkat, pääkaupunkiseutu	32,80 €/kk	59,10 €/kk
Työmatkat, lähiseutu (Kirkkonummi, Kerava, Sipoo)	156,40 €/kk	156,40 €/kk

Määrät seuraavat vastaavien Helsingin seudun liikenteen lippujen hintojen muutoksia vastaten aina joukkoliikenteen lipun hintaa.

Samalla sosiaali- ja terveyslautakunta päätti kumota 1.6.2019 lukien päätöksensä vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain nojalla järjestettyjen kuljetuspalvelumatkojen omavastuuosuuksista, 20.5.2014 § 203.

Käsittely

21.05.2019

Kuljetuspalvelupäällikkö Tuomas Päivinen oli kutsuttuna asiantuntijana läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyssä.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Tuomas Päivinen, kuljetuspalvelupäällikkö, puhelin: 310 51991
tuomas.paivinen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, sosiaali- ja terveyslautakunta

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kuljetuspalvelupäällikkö Tuomas Päivinen on kutsuttuna asiantuntijana läsnä kokouksessa tämän asian käsittelyssä.

Helsingin seudun liikenne (HSL) on päättänyt muuttaa hinnoitteluaan 27.4.2019 alkaen. Uusi hinnoittelu perustuu neljään vyöhykkeeseen, jotka on nimetty kirjaimin ABCD alkaen Helsingin keskustasta. Lippujen hinta perustuu matkan pituuteen vyöhykkeinä. Aina tulee ostaa vähintään kahden vyöhykkeen lippu.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (3.8.1992/734) 1 §:n mukaan kunnallisista sosiaali- ja terveyspalveluista voidaan periä maksu palvelunkäyttäjältä, jollei lailla toisin säädetä. Edelleen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun asetuksen (9.10.1992/912) 1 §:n mukaan asetuksessa mainituista kunnallisista sosiaali- ja terveyspalveluista saa periä asetuksessa säädetyt maksut, jollei erikseen toisin säädetä. Asetuksen 6 §:n mukaisesti vammaispalvelulain vaikeavammaisille järjestettävistä kuljetuspalveluista voidaan periä enintään paikkakunnalla käytettävissä olevan julkisen liikenteen maksua vastaava maksu tai muu siihen verrattavissa oleva kohtuullinen maksu.

Sosiaali- ja terveyslautakunta on päättänyt 20.5.2014 § 203, että kuljetuspalvelumatkojen omavastuuosuudet muuttuvat HSL:n vastaavien lippujen hintojen muutosten mukaisesti vastaten aina voimassaolevaa HSL:n vastaavaa lipun hintaa. Tässä yhteydessä lautakunta päätti ottaa käyttöön niin sanotun seutuomavastuun. Seutuomavastuun käyttöönotto on jonkin verran vähentänyt matkoja naapurikuntiin.

Kuljetuspalvelujen omavastuuosuudet -taulukossa on kuvattu uudet ja vanhat kuljetuspalveluhinnat. Vanha hinta on 27.4.2019 alkaen noudatettava vastaava HSL:n lipun hinta. Esityksen mukaan uusi hinta on omavastuuosuus.

Kuljetuspalvelujen palvelualue on Helsinki ja sen naapurikunnat sekä Kauniainen.

Helsingissä omavastuut maksetaan pääsääntöisesti kertalippua vastaavana summana autoon kunkin matkan yhteydessä tai työ- ja opiskelumatkojen osalta kuukausilippua vastaavana summana pankkiin kuukausittain.

HSL:n lippujärjestelmän muutosta ei ole teknisesti mahdollista määrittää matkojen välitysjärjestelmään. Vyöhykerajat eivät seuraa kuntarajoja, vaan perustuvat HSL:n määrittämiin vyöhykkeisiin. Vyöhykkeet voidaan määrittää yksiselitteisesti pysäkkien osalta, mutta kuljetuspalvelumatkat lähtevät ja kohdistuvat melkein mihin tahansa karttapisteseen. Ilman matkojenvälitysjärjestelmään rakennettua omavastuiden käsittelyä ei ole mahdollista noudattaa HSL:n vyöhykemallin mukaista ajattelua. Asiakas saattaa matkustaa joko AB-, BC-, CD-, ABC- tai ABCD-vyöhykkeillä kuljetuspalvelun palvelualueella.

Helsingissä on käytössä sama omavastuuosuus kaikissa muissa sosiaalihuollon asiakasmatkoissa kuin erityishuollon matkoissa.

Esitetty muutos vaikuttaisi asiakkaiden maksamiin kustannuksiin merkittävimmin seutualueella työssäkäyvien ja opiskelevien asiakkaiden osalta. Työmatkalaisen omavastuuosuus putoaa 106,50 eurosta 59,70 euroon kuukaudessa ja opiskelijalla 53,30 eurosta 32,80 euroon kuukaudessa.

Toinen merkittävä muutos tapahtuu seutumatkojen kertamaksujen osalta. Omavastuu putoaisi aikuisilla 4,60 eurosta 2,80 euroon ja lapsilla 2,30 eurosta 1,40 euroon matkaa kohden. Muut muutokset ovat pienempiä.

Seutuomavastuu on tuottanut kaupungille autoon maksettuina asiakasmaksutuloina noin 107 000 euroa vuonna 2018. Pankkiin seutuomavastuuta maksavia asiakkaita oli 2019 maaliskuussa 84 henkilöä, joiden osalta muutos omavastuussa alentaisi kaupungin tuloja noin 50 000 euroa. Näin ollen seutuomavastuusta luopuminen vähentäisi kaupungin tuloja alle 160 000 euroa vuositasolla. Kustannuksia voi jonkin verran nostaa matkojen mahdollinen pidentyminen, mikäli asiakkaat tekevät muutoksen seurauksena enemmän matkoja lähikuntiin. Tämän vaikutusta on mahdotonta arvioida.

21.05.2019

Vantaa on päättänyt luopua niin sanotusta seutuomavastuusta ja siirtyä kaikilla matkoilla yhteen 2,80 euron (lapsilla lastenlippu) omavastuuseen vammaispalvelulain (VpL) mukaisten matkojen osalta. Vantaan järjestelmässä omavastuuosuus on 1,8 euroa, koska asiakkaat maksavat euron tilausmaksun taksikeskukselle

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Muutos pääasiassa alentaa asiakkaiden osuutta kuljetuspalvelumatkojen kustannuksista ja mahdollistaa asiakkaiden liikkumista aiempaa enemmän.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Tuomas Päivinen, kuljetuspalvelupäällikkö, puhelin: 310 51991
tuomas.paivinen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, sosiaali- ja terveyslautakunta

21.05.2019

Asia/6

§ 99

Liikkumisen apuvälineiden hankinnan keskeyttäminen

HEL 2019-000244 T 02 08 01 00

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti keskeyttää Liikkumisen apuvälineet -kilpailutuksen ja kilpailuttaa hankinnan uudelleen.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Eeva-Liisa Rintala, hankinta-asiantuntija, puhelin: 310 20252
eevaliisa.rintala(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku hankintapäätökseen, sosiaali- ja terveyslautakunta

Otteet

Ote

Tarjoajat

Otteen liitteet

Esitysteksti

Muutoksenhaku hankintapäätökseen, sosiaali- ja terveyslautakunta

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Liikkumisen apuvälineet -kilpailutus joudutaan keskeyttämään hankintayksiköstä riippumattomista syistä.

Hankinta käynnistettiin julkaisemalla tarjouspyyntö Hilmassa 14.3.2019. Hankintamenettelynä käytettiin avointa menettelyä. Määräaika tarjousten jättämiselle päättyi 22.4.2019 klo 23.59.

Tarjouspyynnön voimassaolon viimeisenä vuorokautena sähköisessä kilpailutusjärjestelmässä oli tekninen vika. Palvelin ei ollut käytettävissä 22.4.2019 klo 9.00–23.4.2019 klo 8.38. Tämä aiheutti tarjouspalvelussa sen, että EU-ilmoitukset eivät avautuneet, eikä niihin voinut tuona aikana jättää tarjouksia.

Meneillään oleva kilpailutus on tämän vuoksi keskeytettävä julkisista hankinnoista annetun lain (1397/2016) 125 §:n nojalla. Keskeytettä-

21.05.2019

vään kilpailutukseen lähetettyjä tarjouksia ei huomioida. Keskeyttämisestä johtuen tarjouksensa jättäneille ei järjestetty tuotteiden katselusta ja laadun arviointia 17.5. ja 20.5.2019.

Hankinta kilpailutetaan uudelleen. Uusi tarjouskilpailu on tarkoitus käynnistää kesäkuussa 2019.

Keskeytettävään hankintaan jätetyt tarjousasiakirjat eivät ole julkisia, ennen kuin uusi kilpailutus on ratkaistu (laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 621/1999, 7 § 2 momentti).

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Eeva-Liisa Rintala, hankinta-asiantuntija, puhelin: 310 20252
eevaliisa.rintala(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku hankintapäätökseen, sosiaali- ja terveyslautakunta

Otteet

Ote

Tarjoajat

Otteen liitteet

Esitysteksti

Muutoksenhaku hankintapäätökseen, sosiaali- ja terveyslautakunta

Tiedoksi

SKH
Hankinta

§ 100

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto tarkastuslautakunnalle vuoden 2018 arviointikertomuksesta

HEL 2018-004974 T 00 03 00

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi seuraavan lausunnon tarkastuslautakunnan arviointikertomukseen:

Arviointikertomuksen kohta 7.3: Toimeentulotuen siirto Kelaan

”Tarkastuslautakunta toteaa, että sosiaali- ja terveystoimialan tulee varmistaa työnjaon selkeys Kelan kanssa ja varmistaa, että asiakkaan kohtaamiseen sosiaalityössä on riittävästi aikaa Kela-siirron alkuperäisten tavoitteiden mukaisesti.”

Sosiaali- ja terveystoimessa on kehitetty yhteistyötä Kelan Eteläisen vakuutuspiirin kanssa pääkaupunkiseudun tasoisessa ohjausryhmässä ja sen alatyöryhmissä (kumppanuustyöryhmä, asiakaspalvelun ja ratkaisutyön yhteistyöryhmä sekä huoliseulan kehittämissäryhmä). Ryhmien tavoitteena on kehittää Kelan ja pääkaupunkiseudun (PKS) kuntien välistä yhteistyötä tunnistamalla asiakastarpeet ja selventämällä asiakasohjausta ja -prosesseja sekä käymällä läpi ongelmakohtia asiakastyössä ja Kelan päätöksenteossa konkreettisella tavalla.

Kumppanuusryhmä on kehittänyt PKS-kuntien ja Kelan asiakaspalvelun yhteisen Saate-lomakkeen. Kelan, kuntien ja PRO SOS -hankkeen yhteistyönä on kehitetty Kelan käyttöön huolen tunnistamisen mallia, jonka avulla Kelan työntekijä paremmin tunnistaisi erityistä tukea tarvitsevat asiakkaat ohjattavaksi kunnan sosiaalityöhön. Yhteisen asiakaspalvelun mallia on kehitetty muun muassa Kalasataman ja Vuosaaren terveys- ja hyvinvointikeskusten yhteyteen.

Esimiestason yhteistyötä halutaan kehittää, ja ensimmäinen yhteinen esimiesareena Kelan ja PKS-kuntien kanssa pidettiin 12.4.2019. On myös aloitettu pääkaupunkiseudun kuntien ja Kelan yhteisen pilotin suunnittelu.

Sosiaali- ja terveystoimen toimeentulotukeen liittyvä ohjeistus on päivitetty. ”Täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki” -pysyväisohje hyväksyttiin 14.11.2018, ja toimintaohje ”Toimeentulotuen päätöksentekoon liittyvä yhteistyö eri ammattiryhmien välillä” on menossa päätöksentekoon.

21.05.2019

Sosiaali- ja terveystoimi on myös aktiivisesti vaikuttanut yhdessä muiden kuntien kanssa Kelan toimeentulotuen etuusohjeen sisältöihin ja yhteistyökäytäntöihin Kuntaliiton hallinnoimassa yhteistyöverkostossa.

Aikuissosiaalityön prosesseja on kehitetty Aiso suunta -kehittämisuunnitelman toimenpiteiden avulla perustoimeentulotuen Kela-siirrosta lähtien.

Tavoitteena on kehittää ja systematisoida asiakkaaksi tulon prosessia sekä nopeuttaa ja sujuvoittaa asiakkaan alkuvaiheen palvelua. Satunnaisten asiakkaiden tai vain neuvontaa ja ohjausta tarvitsevien asiakkaiden palvelutarpeeseen vastataan sosiaalineuvonnalla ja front desk -kokeiluilla, jossa asiakkaat saavat matalalla kynnyksellä palvelua ilman ajanvarausta. Sosiaalialan työntekijät voivat keskittyä työssään suunnitelmalliseen ja pitkäkestoisempaan sosiaalityöhön niiden asiakkaiden kohdalla, jotka sitä tarvitsevat.

”Tarkastuslautakunta toteaa, että sosiaali- ja terveystoimen tulee pitää toimeentulotuen omavalvontasuunnitelma julkisesti nähtävänä ja seurata sen toteutumista säännöllisesti sosiaalihuoltolain 47 §:n mukaisesti.”

Toimeentulotukityön omavalvontasuunnitelma on päivitetty 1.3.2019 ja se löytyy sosiaali- ja terveystoimen internet-sivuilta:
<https://www.hel.fi/static/sote/omavalvontasuunnitelmat/peso/toimeentulotuki-omavalvonta.pdf>.

Omavalvontasuunnitelmaa päivitetään tarpeen mukaan säännöllisesti.

Arviointikertomuksen kohta 8.1.: Lasten ja nuorten pääsy mielenterveyspalvelujen piiriin

”Tarkastuslautakunta toteaa, että sosiaali- ja terveystoimialan tulee olemassa olevia toimintoja järjestämällä ja tarvittaessa resursointia lisäämällä perustaa lasten ja nuorten lieviä ja keskivaikeita mielenterveysongelmia arvioiva ja hoitava yksikkö, joka lisäksi toimii jatkohoitopaikkana erikoissairaanhoidolle. Sosiaali- ja terveystoimialan tulee tehdä yhteistyötä lääkärin rekrytointiongelmien helpottamiseksi lasten- ja nuorisopsykiatriassa. Lääkäripulasta tulee aktiivisesti viestittää sosiaali- ja terveysministeriön lääkärin koulutusmäärien lisäämiseksi ja lasten- ja nuorisopsykiatrian erikoislääkäreiden saatavuuden varmistamiseksi jatkossa.

Lisäksi sosiaali- ja terveystoimialan tulee tehdä yhteistyötä HUSin lasten- ja nuorisopsykiatrian kanssa lähetekäytännön sujuvoittamiseksi lasten- ja nuorten mielenterveyspalveluissa, jotta hoitoonpääsy nopeutuu, tehdä yhteistyötä HUSin nuortenpsykiatrian kanssa työnjaon selkiyttämiseksi erityisesti nuorten mielenterveyspalveluissa ja kehittää

lastensuojelun palveluja yhteistyössä HUSin nuorisopsykiatrian kanssa siten, että apua tarvitseville nuorille voidaan tarjota hoitoa viipymättä eikä heitä jouduta tarpeettomasti sijoittamaan hoidon puutteen takia.”

Perhekeskustoiminnan keskeinen tavoite on turvata asiakkaalle tarpeen mukainen ja oikea-aikainen palvelu ja tuki. Moniammatillisen työskentelyn perusta ovat erityistyöntekijöiden osaamisen ja resurssien oikea kohdentaminen sekä selkeät hoito- ja palveluprosessit. Moniammatillisen työskentelyn avulla kyetään paremmin tunnistamaan erilaiset kehitys- ja oppimisvaikeudet aiemmin ja kohdentamaan lapselle ja nuorelle sekä perheelle riittävää tukea varhaisemmassa vaiheessa. Kasvatus- ja perheneuvonnan (perheneuvola) tehtävänä oleva vanhemmuuden tukeminen ja perheen vuorovaikutussuhteiden vahvistaminen ovat psykososiaalisen tuen muotoja, joiden tavoitteena on tukea lasten, nuorten ja perheiden mielenterveyttä. Neuropsykologista osaamista ja asiantuntemusta vahvistetaan henkilöstön koulutuksilla perhe- ja sosiaalipalveluissa. Koulutuksista on tehty koulutussuunnitelma, ja koulutukset alkavat syksyllä 2019.

Koulutuksen ja työelämän ulkopuolella oleville nuorille on tarjottu jo vuodesta 2002 lähtien terveydenhoitajien tapaamisia ensin yhteispuhelupisteissä, sittemmin Työvoiman palvelukeskuksessa, Ohjaamossa ja nyt viimeksi lastensuojelun jälkihuollon ja nuorten työpajojen nuorille. Kaupunginhallituksen kahden miljoonan euron erillismäärärahan turvin on meneillään kokeilu liikkuvasta mielenterveystiimistä, joka tarjoaa tapaamisia muun muassa Ohjaamon, tiettyjen oppilaitosten, nuorten sosiaalityön ja jälkihuollon asiakkaille.

Nuoret eivät pääasiassa hakeudu terveysasemalle mielenterveysongelmien vuoksi. Lastensuojelun asiakkaiden näkökulmasta on erittäin tärkeää, että yhteistyössä HUSin kanssa kyetään etenemään konkreettisiin toimenpiteisiin, erityisesti kotona asuvien nuorten nuorisopsykiatristen palveluiden kehittämisessä ja vahvistamisessa. Nuorisoasema on tärkeä toimija 13–23-vuotiaiden nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluissa. Nuorisoaseman resursointia ja palvelun saavutettavuutta lisätään vuoden 2019 aikana. Lisäksi perustetaan uusi matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepiste, jonka kautta myös nuoret saavuttavat uuden helpon väylän neuvonnan ja palvelujen piiriin. Nuorisoaseman kehittäminen on osa lasten ja nuorten varhaisen tuen ja mielenterveyspalvelujen palveluketjun monialaista kehittämistä.

Vuonna 2019 Helsingin sosiaali- ja terveystoimen, HUSin sekä kasvatus- ja koulutustoimen kanssa konseptoidaan yhteinen palvelu- ja prosessiketju lapsen varhaisen tuen tarpeen sekä nuorten mielenterveysongelmien havainnointiin ja hoitoon. Rakennamme yhdessä myös yli 12-vuotiaiden nuorten päihde- ja mielenterveystyön palvelut ja toimin-

tamallit, ja riskiryhmässä olevat nuoret kiinnitetään hoitopolkuun. Näiden molempien toimenpiteiden toteuttamiseksi on menossa valmisteluvien työryhmien nimeäminen. Lasten ja nuorten mielenterveysongelmia tullaan tarkastelemaan organisaatio- ja sektorirajat ylittävänä ilmiönä, ei ainoastaan sairautena. Ilmiöpohjaisen palveluketjun rakentaminen yhdessä tarjoaa välineen koota organisaatioriippumattomasti yhteen ilmiön vaatimat toimenpiteet ja mahdollistaa toimijoiden ohjauksen ja tiedolla johtamisen.

Lääkäreiden puute on vakava haaste tällä hetkellä. Sosiaali- ja terveystoimialalla on käynnistynyt Lääkäreiden saatavuuden ja pysyvyyden edistäminen -hanke terveysasemien ja sisätautien poliklinikan palvelussa vuosina 2019–2021. Lasten ja nuorten lääkäripalvelut kuuluvat terveysasemat ja sisätautien poliklinikka -palveluun.

”Tarkastuslautakunta toteaa, että sosiaali- ja terveystoimialan sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee selvittää mahdollisuus parantaa lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen saatavuutta lisäämällä koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon psykiatrisia sairaanhoitajia ja viimeistään psykiatrista hoitoa edellyttävissä tilanteissa yhteistyössä nimetä lapselle tai nuorelle lääkäri ja vastuhenkilö, joka koordinoi palveluja ja vastaa tiedonkulusta.”

Varhaisen tuen palveluita kehitetään vastaamaan lapsille ja nuorille, joille eivät psykologin (esimerkiksi koulupsykologin) käynnit riitä, vaan jotka tarvitsevat psykoterapiaa tai hoidollista tukea, vertaisryhmää tai ryhmämuotoista toiminnallista tukea.

Opiskeluterveydenhuollossa on seitsemän psykiatrista sairaanhoitajaa tietyissä oppilaitoksissa. Osan viikosta he ovat Mechelininkadun yhteisessä työpisteessä palvellen kaikkia opiskelijoita. Lisäksi kaupungin hallituksen erillismäärärahan 2ME-kokeiluna on kevästä 2018 lähtien liikkuva mielenterveystiimi, johon kuuluu psykologi, kaksi psykiatrista sairaanhoitajaa ja sosiaaliohjaaja. Terveystoimialan työntekijät ovat merkittävässä asemassa, kun nuoria ohjataan mielenterveyspalveluihin. Tarkoituksena on kouluttaa oppilashuollon henkilöstöä KKT (kognitiivinen käyttäytymisterapia) -menetelmään syyskaudella 2019. Lyhytkestoinen menetelmä on osoitettu toimivaksi osaksi matalan kynnyksen palveluja.

Arviointikertomuksen kohta 8.2: Lasten ja nuorten pääsy kuntoutusterapioiden piiriin

”Tarkastuslautakunta toteaa, että sosiaali- ja terveystoimialan tulee vahvistaa lasten ja nuorten kuntoutuspalveluja vastaamaan kysyntää eri alueilla, perustaa monialainen kuntoutusryhmä lasten ja nuorten kuntoutuksen suunnittelua ja toteutusta varten sekä vahvistaa neuropSYKOLOGISTA kuntoutusosaamista lasten ja nuorten palveluissa.”

Tarkastuslautakunta toteaa arviointikertomuksessaan, että lasten ja nuorten kuntoutuksessa fysioterapiaa on tällä hetkellä saatavilla hyvin. Fysioterapiassa pienet lapset ja kotihoidon asiakkaat on priorisoitu kahdeksi tärkeimmäksi asiakasryhmäksi. Työikäisen väestön palveluja on johdonmukaisesti kehitetty neuvonta- ja ryhmäpainotteiseksi ja käynnistetty sähköinen asiointi ja etäfysioterapia.

Lasten toimintaterapia kehittää järjestelmällisesti omia, sisäisiä työskentelytapoja ja -malleja siten, että palvelu on vaikuttavaa, oikea-aikaista ja kohdentuu sitä eniten tarvitseville. Lasten toimintaterapiapalvelun kehittäminen on vasta alkuvaiheessa. Kehittämistyön tavoitteena tulee olla tarjottavien toimintaterapiapalveluiden tehostaminen.

Noin viisi prosenttia vastaanotetuista lapsista lähetetään erikoissairaanhoidon. Hoidon tuloksellisuutta seurataan kontrollikäynneillä erikoissairaanhoidossa ja perusterveydenhuollossa, joissa on käytössä yhteiset mittarit. Hoitoketju toimii sujuvasti ja helpottaa perusterveydenhuollon toimintaa.

Perhekeskuksessa toteutetaan pienten lasten fysioterapian lisäksi myös äitiysfysioterapiaa, joka on selkeästi kasvavaa toimintaa.

Helsingin kaupunki on hoitanut lasten toimintaterapian vuoteen 2013 asti ostopalveluna yksityiseltä palveluntuottajalta. Vuodesta 2013 alkaen toimintaterapia on toteutettu omana toimintana. Tällä hetkellä vakansseja on kymmenen, joka mahdollistaa toimintaterapiapalvelun tuottamisen 3–6-vuotiaille lapsille.

Osa toimintaterapian tarpeesta voidaan hoitaa kustannustehokkaimmin lapsen omassa toimintaympäristössä jo silloin, kun lapsen pulmat olivat lieviä. Varhaiskasvatuksessa toimintaterapeutit voivat toteuttaa toimintaterapiaa suoraan lapsen lähiympäristössä tehokkaammin ohjaustyönä. Tavoitteena on tiivistää yhteistyötä päivähoidon (varhaiskasvatuksen opettajat, erityisopettajat) kanssa, joka mahdollistaa kuntouttavien toimintatapojen juurruttamisen varhaiskasvatukseen sekä matalan kynnyksen palvelun. Tämä osaltaan vähentää toimintaterapian lähetepainetta, jolloin resursseja vapautuu toimintaterapiaryhmien järjestämiselle sekä pidempien, ohjauksellisten terapiajaksojen toteuttamiselle sisäisenä toimintana. Lisäksi lähetepaineen väheneminen mahdollistaa lasten toimintaterapia-arvioiden tarjoamisen kouluikäisille helsinkiläisille. Toimintaterapian puuttuminen kouluikäisille on haaste etenkin silloin, kun toimintaterapiaa tarvitaan osana lapsen moniammatillisen palvelutarpeen sekä hoidon ja tuen arviointia.

Lasten toimintaterapia kehittää järjestelmällisesti omia, sisäisiä työskentelytapoja ja -malleja siten, että palvelu on vaikuttavaa, oikea-aikaista ja kohdentuu sitä eniten tarvitseville. Lasten toimintaterapiapal-

velun kehittäminen on vasta alkuvaiheessa. Kehittämistyön tavoitteena tulee olla tarjottavien toimintaterapiapalveluiden tehostaminen.

Perhekeskuksen, terveys- ja hyvinvointikeskuksen ja monipuolisen palvelukeskuksen toimintamalleissa kehitetään moniammatillista yhteistyötä, yhtenäisiä palvelutarpeen arvioinnin kriteerejä ja saumattomia hoitopolkuja. Moniammatillisessa yhteistyössä on mahdollista huomioida paremmin toimintaterapian osalta yhtenäiset konsultaatioon, hoitoon ohjaamiseen ja kuntoutukseen pääsyn kriteerit ja hoitopolut.

Arviointikertomuksen kohta 8.3: Omaishoitoa tukevien palvelujen laatu ja riittävyys

”Tarkastuslautakunta toteaa, että sosiaali- ja terveystoimialan tulee parantaa yli 64-vuotiaiden omaishoidettavien hoidon laatua omaishoitajan lakisääteisen vapaan aikana sekä ympärivuorokautisessa hoidossa että kotiin annettavana palveluna ja laajentaa kotiavustajapalvelu iltai-kaan tai kehittää uusia kotiin annettavan palvelun muotoja. Lisäksi sosiaali- ja terveystoimialan tulee parantaa omaishoidon palveluiden saatavuutta järjestämällä kuljetus palvelun piiriin esimerkiksi taksisetelin avulla ja tiedottaa entistä laajemmin omaishoitajana toimimisen mahdollisuuksista, erityisesti työssäkäyville.”

Omaishoitoa tukevien palvelujen laadun ja riittävyyden arvioinnin taustalla on kaupungin talousarvio 2018, jonka mukaan sosiaali- ja terveystoimialalla kehitetään omaishoitoa ja sen osuutta. Lisäksi omaishoidon houkuttelevuutta pyritään kasvattamaan muiden hoitomuotojen rinnalla.

Tarkastuslautakunta toteaa, että omaishoidon osuus on hieman noussut vuodesta 2017 ja että omaishoidon palvelut ovat pääosin riittävät, mutta vapaa- ja sijaishoitojärjestelmä ei toimi tarkoitetulla tavalla.

Kuten arviointikertomuksessa todetaan, kaupunki järjestää omaishoitajien palveluja enemmän kuin laki edellyttää ja palvelut ovat pääosin riittävät. Vuoden 2018 omaishoitajakyselyn mukaan 71 prosenttia omaishoitajista oli tyytyväisiä palvelukokonaisuuteensa. Tuloksessa oli kahden prosenttiyksikön nousu verrattuna vuoden 2013 kyselyyn. Omaishoidon houkuttelevuutta on pyritty lisäämään muun muassa 1.1.2018 käyttöön otetuilla uusilla omaishoidon tuen myöntämisperusteilla. Omaishoidon houkuttelevuuteen vaikuttavat myös muuttuvat yhteiskunnalliset tilanteet ja näkemykset hoivavastuusta, jolloin omaisiaan hoitavien omaishoitajien määrä saattaa laskea omaishoidon hyvistä palveluista huolimatta.

Omaishoitajat käyttivät vuonna 2018 hieman enemmän lakisääteisiä vapaapäiviään kuin vuonna 2017. Asiakasta kohti käytettiin keskimäärin yksi lakisääteinen vapaapäivä enemmän vuodessa. Omaishoitajat, jotka eivät käytä lakisääteisiä vapaapäiviään, kertoivat omaishoitokyse-

lyissä syiksi muuan muassa, että lakisääteiselle vapaapäivälle ei ole vielä tarvetta ja että heidän läheisensä hoitavat vapaapäivien aikaisen hoidon.

Tarkastuslautakunta viittaa vuoden 2018 omaishoitajakyselyyn ja arvioi, että 70 prosenttia on tyytymättömiä kotiin annettavaan hoitoon, joka toteutetaan palvelusetelillä. Omaishoitokyselyssä ei kuitenkaan kysytty tyytyväisyyttä palvelusetelillä annettaviin palveluihin, vaan kysymys kuului ”Oletteko tyytyväinen läheisenne hoitoon kotiin annettavana palveluna vapaapäivienne aikana?”. Omaishoitajat ovat kuitenkin voineet toisaalta arvioida sijaisomaishoitoa, jossa omaishoitoperhe itse järjestää hoitajan kotiin tai toisaalta palvelusetelijärjestelmää, jonka ikäännytynyt omaishoitaja on voinut kokea hankalana.

Omaishoitajan lakisääteisten vapaapäivien aikaisen hoidon kehittämisen jatkuu edelleen. Useissa lyhytaikaishoidon yksiköissä ollaan syksyllä 2019 käynnistämässä omaishoitoperheille suunnattu kuntoutusmenetelmien kehittämisprojekti. Omaishoitajan valinnanvapautta vapaapäivien järjestämistavoissa kehitetään henkilökohtaisen budjetin kokeilun avulla, jos kaupunginvaltuusto antaa kokeilulle luvan. Henkilökohtaisen budjetin avulla omaishoitoperhe voi hankkia hoitajan kotiin myös ilta-aikaan. Nykyisin käytössä olevaa kotiaavustajapalvelua on voinut saada myös ilta-aikaan.

Pienituloisilla (kahden hengen talouden bruttotuloraja 3 117 euroa/kk) on oikeus sosiaalihuoltolain mukaiseen liikkumisen tukeen. Asiakkaan kokonaistilanteen arvioinnin perusteella sosiaali- ja terveyslautakunnan hyväksymät tulorajat voidaan myös ylittää. Taksisetelien käyttö ei ole hankintalain mukaan mahdollista, koska julkiset hankinnat pitää kilpailuttaa niiden arvon ylittäessä 60 000 euroa.

Pääkaupunkiseudun omaishoitajat ry:llä on asiantuntemusta työssäkäyvien omaishoitajien tarpeista. Yhteistyössä heidän kanssaan koamme kaupungin omaishoitoon liittyville internetsivuille tietopaketin työssäkäyville omaishoitajille ja suunnittelemme uusia toimintatapoja myös ikäänntyneiden omaishoitoperheiden tukemiseksi.

Arviointikertomuksen kohta 8.4: Ostopalvelujen laatu ja sopimusten hallinta

”Tarkastuslautakunta toteaa, että sosiaali- ja terveystoimialan tulee yhdessä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa järjestää potentiaalisille tuottajille tarvittaessa mahdollisuus tutustua palveluun etukäteen siten, että tuottajat kykenevät tekemään realistisen tarjouksen. Lisäksi sosiaali- ja terveystoimialan tulee kuntalaisille suunnattujen asiakaspalvelujen kilpailutuksissa varmistaa, että sopimuksen seuranta ja järjestetty siten, että tilaaja, tuottaja ja asiakkaat tuntevat laadunvalvontaprosessin.”

Arviointikertomuksessa arvioinnin kohteena olivat vuonna 2014 kilpailutetut lääkeannosjakelupalvelu ja palvelutalojen ruokapalvelut, vuonna 2016 kilpailutetut kotihoidon kauppapalvelu, kotiateriapalvelu ja ateria-automaattipalvelu sekä vuonna 2018 kilpailutettu kouluruokailu.

Laadulliset edellytykset tuottajille esitetään palvelukuvauksissa. Tarkastuslautakunta toteaa, että ostettujen palveluiden palvelukuvaukset olivat pääsääntöisesti riittäviä, sisältäen runsaasti edellytyksiä tuottajille laadun osoittamiseksi. Toisaalta kertomuksessa todetaan, että ainoastaan ruokapalveluiden osalta palvelukuvaukset olivat niin kattavia, että tilaajalle ja tuottajalle ei muodostunut erilaisia käsityksiä palvelun sisällöstä.

Tilaaja seurasi sopimustuottajan tilaajavastuuelvoitteita säännöllisesti, ja tuottajavelvoitteiden täyttymistä seurattiin useimmiten hankintatoimessa. Tarkastuslautakunnan mukaan muu valvonta toteutui hyvin, mutta kauppapalveluissa kaupungin kilpailutuksen seurauksena asiakas huolehti itse tilaamisesta ja maksoi palvelusta. Palvelun laadun valvonta oli tällöin pääosin asiakkaalla tai hänen omaisillaan. Kaupungin edustajat kuulivat palvelun ongelmista asiakkailta tai kotihoidon käynnin yhteydessä. Tällöin ongelmaan reagoitiin ja tuottajalta pyydettiin selvitystä tapahtumasta ja odotettiin ongelman korjaamista.

Laatu on pääsääntöisesti vastannut tilaajan odotuksia. Merkittävin laatuun liittyvä ongelma oli vuonna 2014 kilpailutetussa kauppapalvelussa, jossa valittu tuottaja ei vastannut tilaajan odotuksia. Kotihoito kykeni puuttumaan tilanteeseen vasta saatuaan asiakkailta tietoa palvelun toimimattomuudesta. Huolimatta siitä, että kauppapalvelun palvelukuvaukset ja laatuvaatimukset olivat kohtalaisen tarkkoja, tuottaja ei vastannut tilaajan palvelukuvaukseen kirjaamia odotuksia.

Edellä todettujen poikkeamien havaitsemisen jälkeen käynnistettiin prosessi tuottajan vaihtamiseksi. Uusi tuottajavalinta korjasi tilanteen, ja kilpailutusten välillä palvelu järjestettiin kotihoidon toimesta ja suora-hankinnalla.

Tarkastuslautakunta toteaa, että palveluiden tilaajalla on mahdollisuus puuttua palvelun laadun poikkeamiin. Sopimukseen on kirjattu noudatettavan julkisten hankintojen yleisiä sopimusehtoja (JYSE) ja sitä, että sopimuksen toteutumista seurataan erillisessä työryhmässä.

Havaitut ongelmat kertovat kuitenkin, että huolimatta laatuvaateiden selkeydestä ja markkinakartoituksesta ne eivät aina riitä takaamaan laatua. Vaikka laatu palveluiden ostoissa on yleisesti ottaen hyvä, yhteistyötä potentiaalisten tuottajien kanssa ennen hankintailmoituksen tekemistä tulee lisätä. Yhteistyöhön sisällytetään enemmän mahdolli-

21.05.2019

suuksia tutustua tilatun palvelun sisältöön, laajuuteen ja kaupungin ostamien palveluiden laadun valvonta- ja seurantamekanismeihin.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Maria Kahila, suunnittelupäällikkö, puhelin: 310 43087
maria.kahila(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Tarkastuslautakunnan lausuntopyyntö, sosiaali- ja terveyslautakunta
- 2 Arviointikertomus 2018

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Tarkastuslautakunta on pyytänyt sosiaali- ja terveyslautakunnalta lausuntoa 22.5.2019 mennessä vuoden 2018 arviointikertomuksen kohdista 7.3, 8.1, 8.2, 8.3 ja 8.4.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Maria Kahila, suunnittelupäällikkö, puhelin: 310 43087
maria.kahila(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Tarkastuslautakunnan lausuntopyyntö, sosiaali- ja terveyslautakunta
- 2 Arviointikertomus 2018

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 13.05.2019 § 352

HEL 2018-004974 T 00 03 00

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

13.05.2019 Pöydälle

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti panna asian pöydälle Anna Vuorjoen ehdotuksesta.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Juha Kesänen, riskienhallinnan asiantuntija, puhelin: 310 36117
juha.kesanen(a)hel.fi

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 07.05.2019 § 149

HEL 2018-004974 T 00 03 00

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta näkee, että yleisen, tehostetun ja erityisen tuen resurssit tulee varmistaa budjetin laatimisen yhteydessä nykyistä paremmin. Tehostetun tuen oppilaiden määrän tulisi vaikuttaa koulun saamiin määrärahoihin ja opettajille tulee tarjota mahdollisuuksia saada uusia työkaluja ja osaamista erityisen tuen tarpeessa olevien oppilaiden kohtaamiseen. Lisäksi tulee varmistaa riittävät resurssit siihen, että koulupsykologille pääsee aina lakisääteisessä määrääjassa.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi tarkastuslautakunnalle seuraavan lausunnon:

6.1. Ulkomaisten investointien, yritysten ja osaajien houkuttelu

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee seurata englanninkielisen varhaiskasvatuksen ja opetuksen kysyntää, jotta aloituspaikkoja voidaan tarvittaessa lisätä.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan seuraa englanninkielisen varhaiskasvatuksen ja opetuksen kysyntää. Seurantaa, englanninkielistä varhaiskasvatusta sekä opetuksen saavutettavuutta kehitetään edelleen.

Varhaiskasvatuksen osalta laajamittaista englanninkielistä toimintaa ei vielä ole ja sitä kehitetään esiopetuksesta saatujen kokemusten perus-

teella. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen osalta kunnallisen varhaiskasvatuksen järjestäminen eri kielillä on vielä alussa.

Esiopetuksessa seurataan vuosittain hakijatilastoja laajamittaiseen kaksikieliseen suomi-englanti esiopetukseen hakijoista. Seurannan mukaan kaikki hakijat ovat saaneet paikan ryhmissä. Yksityisten palveluntuottajien hakijatilastot eivät ole toimialan saatavilla.

Perusopetuksessa 1. ja 7. luokkien hakijatilastoja seurataan vuosittain. Muille vuosiluokille hakevista tai kesken vuotta koulupaikkaa etsivistä ei ole tällä hetkellä kattavaa tietoa, sillä kyselyt paikoista ohjautuvat suoraan opetusta tarjoaville kouluille. Näiden tilastointiin etsitään ratkaisua.

Jotta tilastoinnissa pystyttäisiin huomioimaan kaikki englanninkielisiä palveluita tarvitsevat hakijat, tulisi hakeutuminen keskittää yhden toimijan koordinoitavaksi. Englanninkielisiä kasvatus- ja opetuspalveluita tuottaa kasvatuksen ja koulutuksen toimialan lisäksi useat yksityiset palveluntuottajat ja koulut.

Ensimmäisen luokalle englanninkieliseen opetukseen pyrkii vuosittain keskimäärin 100 lasta ja kaksikieliseen suomi-englanti opetukseen pyrkii vuosittain keskimäärin 200 lasta. Kaikki hakijat eivät saa paikkaa. Syitä tähän ovat:

- hakija ei ole suorittanut soveltuvuuskoetta hyväksytysti
- hakija ei asu Helsingissä
- hakija on suorittanut soveltuvuuskokeen hyväksytysti, mutta luokan enimmäisoppilasmäärä on täyttynyt hakijoista, joiden soveltuvuuskokeessa saama pistemäärä on korkeampi kuin hakijan.

Lukuvuodelle 2019-2020 ensimmäisen luokan aloituspaikkoja englanninkielisessä opetuksessa on 50 ja kaksikielisessä suomi-englanti – opetuksessa 100. Paikkamäärää laajennetaan siten, että lukuvuonna 2020-2021 aloittaville aloituspaikkoja on 100 englanninkielisessä opetuksessa ja kaksikielisessä suomi-englanti opetuksessa 100.

Kesken lukuvuotta Suomeen muuttavien hakijoiden osalta paikan saaminen riippuu siitä, onko 1. luokalta alkaneilla luokilla tilaa. Tämän osalta kehitetään oppilaaksiottoa siten, että luokille jäisi tilaa myös myöhemmin Suomeen muuttaneille. Tämä edellyttää oppilaaksiottokäytäntöiden uudelleen määrittelyä.

Lukiokoulutuksessa seurataan vuosittain hakijatilastoja, joista nähdään paljonko opiskelijoita jää IB-koulutuksen ulkopuolelle. IB-lukion aloituspaikkamäärä on kaksinkertaistettu. Helsingin kaupungilla on valmius aloittaa englanninkielinen lukiokoulutus. Koulutusta ei ole aloitettu, koska valtakunnallinen lainsäädäntöprosessi englanninkielisen ylioppilastutkinnon osalta on kesken.

Stadin ammatti- ja aikuisopisto on hakenut järjestämislupaa englanninkieliselle koulutukselle. 1.1.2019 alkaen englanninkielisen koulutuksen järjestämislupa myönnettiin matkailualan perustutkintoon, media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkintoon sekä ravintola- ja cateringalan perustutkintoon.

Stadin ammatti- ja aikuisopistossa on käynnistetty englanninkielinen matkailualan perustutkinkoulutus. Koulutus on jatkuvassa haussa, mikä mahdollistaa joustavan koulutuksessa aloittamisen. Koulutustarvetta ja hakijoiden määrää seurataan osana normaalia hakeutumisvaiheen raportointia.

7.1. Perusopetuksen alueellinen tasa-arvoisuus

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee varmistaa, että erityisopettajien määrä vastaa tukea tarvitsevien oppilaiden kasvavaa määrää, esimerkiksi tukemalla opettajien jatko- tai täydennyskoulutusta erityisopettajiksi.

Lukuvuonna 2018-2019 suomenkielisessä perusopetuksessa toimii 328 erityisluokanopettajaa ja 232 erityisopettajaa. Ruotsinkielisessä perusopetuksessa toimii 18 erityisluokanopettajaa ja 22 erityisopettajaa. Kaupunginhallitukselle on esitetty perustettavaksi suomenkieliseen perusopetukseen 20 uutta erityisluokanopettajan virkaa ja 20 erityisopettajan virkaa. Ruotsinkieliseen perusopetukseen on esitetty perustettavaksi 2 uutta erityisopettajan virkaa.

Toimiala esittää tarpeen mukaan perustettavaksi uusia erityisluokanopettajan ja erityisopettajan virkoja. Opettajistotilanteen vakiinnuttamiseksi opettajia palkataan ensi sijassa virkoihin tuntiohjelma- ja opettajien sijain.

Toimiala on tukenut palveluksessa olevien opettajien pätevyystyöntä erityisluokanopettajaksi maksamalla enintään neljän kuukauden ajalta täydet palkkaedut. Tämä on helpottanut kelpoisten erityisluokanopettajien saatavuutta, mutta heistä on edelleen pulaa. Toimiala tulee tehostamaan koulutustautumismahdollisuuksista tiedottamista seuraavien erityisopettajaopintojen hakuvaiheessa. Erityisopettajien kelpoisuus- ja saatavuustilanne on parempi kuin erityisluokanopettajien.

Erityisopetuksen tehtäviä on markkinoitu oppilaitoksissa ja kaupungin peruskouluihin on palkattu erityisopettajaopiskelijoita suorittamaan korkeakouluharjoittelua.

Kelpoisten opettajien saatavuuden edistämiseksi erityisluokanopettajien ja erityisopettajien tehtäväkohtaisia palkkoja on korotettu paikallisella järjestelyerällä.

Ruotsinkielisen perusopetuksen erityisenä haasteena on pula pätevistä luokanopettajista. Laaja opettajien jatko- ja täydennyskoulutus voisi aiheuttaa rekrytointipulaa luokanopettajissa. Ensisijaisena ratkaisuna ruotsinkielisten opettajien ja erityisopettajien saatavuuteen on Helsingissä tapahtuvan ruotsinkielisen opettajankoulutuksen kehittäminen ja laajentaminen. Toimiala tekee tiiviistä yhteistyötä Helsingin yliopiston kanssa ja vie aktiivisesti ajantasaista tietoa ruotsinkielisen opetushenkilöstön saatavuudesta opetus- ja kulttuuriministeriöön.

Koko henkilöstön erityisopetuksen osaamista on lisätty monipuolisella täydennyskoulutuksella, jota tullaan myös jatkossa järjestämään. Lisäksi erilaisten kehittämishankkeiden kautta on lisätty henkilöstön osaamista.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee selvittää, miten positiivisen diskriminaation määrärahojen jaossa voidaan ottaa huomioon oppilaiden tarvitsema tehostettu ja erityinen tuki.

Perusopetuksen rahoitusjärjestelmän mukaan yleisopetuksen oppilaat tuovat oppilaskohtaisen hinnan koululle. Erityisoppilaat (integraatiossa olevat ja luokkamutoiset oppilaat) tuovat oppialaskohtaisen hinnan lisäksi kouluihin lisää (n. 3000 euroa/oppilas) määrärahaa. Tämä koskee kaikkia kouluja.

Positiivisen diskriminaation/ myönteisen erityiskohtelun määrärahaa jaetaan neljän indikaattorin mukaan, jotka ovat:

- ilman peruskoulun jälkeistä tutkintoa olevien aikuisten prosenttiosuus,
- keskimääräinen vuositulo asukasta kohden,
- vieraskielisten oppilaiden prosenttiosuus ja
- koulun oppilastase oppilaaksiottoalueella.

Koska erityisoppilaat huomioidaan jo koulujen perusrahoituksessa, ei heitä ole huomioitu positiivisen diskriminaation/ myönteisen erityiskohtelun määrärahassa.

Opetuslautakunta päätti 16.5.2017 peruskoulujen rahoitusperiaatteiden uudistamisesta. Samalla päätettiin, että rahoitusperiaatteiden toimivuus arvioidaan ja mahdolliset tarkistustarpeet tuodaan lautakunnan päätettäväksi vuoden 2019 lopulla. Tämän yhteydessä päivitetään positiivisen diskriminaation / myönteisen erityiskohtelun määrärahojen jakamisen kriteerit sekä selvitetään miten tehostetun ja erityisen tuen oppilaiden määrä voitaisiin ottaa huomioon kriteereissä.

7.2 Tasavertaiset opiskelumahdollisuudet kaupungin lukioissa

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee lisätä positiivisen diskriminaation määrärahoja niille lukioiden, joissa on tavallista enemmän tarvetta tukitoimille ja opiskelun ohjaukselle.

Opetuslautakunta päätti 1.3.2016 lukioiden positiivisen diskriminaation määrärahasta. Jakoperusteena on lukioiden maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden suhteellinen määrä sekä peruskoulun päättötodistuksen keskiarvo. Positiivisen diskriminaation / myönteisen erityiskohtelun määrärahaa on myönnetty kolmelle lukiolle.

Lisäksi suomenkieliseen lukiokoulutukseen on lisätty viisi uutta opinto-ohjaajaa syksystä 2019 alkaen. Virat on kohdennettu eniten tukitoimia ja opiskelun ohjausta tarvitseviin lukioihin.

Opiskelun tukea vahvistaa myös erityisopettajaresurssin lisäys. Jokaisessa lukiossa tulee olemaan oma erityisopettaja syksystä 2019 alkaen. Aikaisemmin yksi erityisopettaja saattoi vastata useamman lukion erityisopetuksesta.

8.1. Lasten ja nuorten pääsy mielenterveyspalvelujen piiriin

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan tulee lisätä oppilas- ja opiskeluhuollon psykologipalvelujen saatavuutta.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki astui voimaan vuonna 2014. Tämän yhteydessä koulun psykologipalvelut vähenivät jonkin verran perusopetuksessa, mutta niitä lisättiin huomattavasti toisella asteella.

Vuoden 2018 alussa perusopetukseen palkattiin viisi uutta koulupsykologia positiivisen diskriminaation/ myönteisen erityiskohtelun määrärahoilla. Lisäksi vuoden 2019 alussa palkattiin neljä esiopetuksen koulupsykologia. Nykyisen psykologimitoituksen avulla pystytään hoitamaan psykologipalvelut tyydyttävän hyvin siinä laajuudessa, mitä oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa määritellään. Alueelliset erot psykologipalvelujen tarpeessa ovat kuitenkin suuria perusopetuksessa ja toisella asteella.

Psykologipalvelut kouluissa ja oppilaitoksissa ovat oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisesti ennaltaehkäiseviä matalan kynnyksen palveluja oppimisen ja opiskelun tukemiseksi. Psykologien tulisi lain mukaan olla keskeisesti mukana ennalta ehkäisevässä työssä koko koulun hyödyksi. Psykologipalveluihin kohdistuu paineita aiempaa hoidollisempaan lähestymistapaan esimerkiksi erikoissairaanhoidon taholta. Tämä muuttaisi toimenkuvaa oppilas- ja opiskelijahuoltolain hengen vastaiseksi.

Mielenterveyspalvelujen toimivuus on pirstaleinen kokonaisuus, jonka saaminen paremmin toimivaksi edellyttää uudenlaisia yhteistyörakenteita. Tähän vastaa myös osaltaan Helsingin hyvinvoinnin ja terveyden johtamisrakenne, jonka Hyvinvointisuunnitelman yhtenä keskeisenä teemana on mielenterveyspalvelujen kehittäminen.

8.4 Ostopalvelujen laatu ja sopimusten hallinta

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala tulee kuntalaisille suunnattujen asiakaspalvelujen kilpailutuksissa järjestää potentiaalisille tuottajille tarvittaessa mahdollisuus tustua palveluun etukäteen siten, että tuottajat kykenevät tekemään realistisen tarjouksen.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on ruoka-, siivous- ja käyttäjäpalveluita kilpailuttaessa velvoittanut tarjouskilpailusta kiinnostuneita palveluntuottajia tutustumaan kohteisiin ennen tarjouksensa jättämistä. Tutustumisella on haluttu varmistaa, että palveluntuottajat tietävät, mistä kohteesta ovat tekemässä tarjousta ja miten kohteen erityispiirteet vaikuttavat tarjottavan palvelun sisältöön.

Vuoden 2018 tarjouspyynnössä asia ohjeistettiin seuraavasti:

”Kilpailutettavat kohteet esitellään palveluntarjoajille ajalla 4.6. - 15.6. 2018 oheisen aikataulun mukaisesti. Tarjouksen jättäminen edellyttää kohteisiin tutustumista.”

Lisäksi tiedotettiin, että:

- tarjoajan edustajan tulee olla paikalla tutustumiskierroksen aloitusajankohtana ja osallistua kohde-esittelyyn sen keston ajan
- tarjouksen jättäminen edellyttää kohteeseen tutustumista
- kohteen esittelyyn osallistuvien tulee kirjata tietonsa osallistujaluetteloon
- kiinteistöjen pohjakuvat jaetaan esittelyssä ja palveluntuottajia pyydettiin huolehtimaan pohjakuviin tehtävistä tarkennuksista.

Käsittely

07.05.2019 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Petra Malin: Lisäys ensimmäiseksi kolmeksi virkkeeksi:

Kasvatus- ja koulutuslautakunta näkee, että yleisen, tehostetun ja erityisen tuen resurssit tulee varmistaa budjetin laatimisen yhteydessä nykyistä paremmin. Tehostetun tuen oppilaiden määrän tulisi vaikuttaa

21.05.2019

koulun saamiin määrärahoihin ja opettajille tulee tarjota mahdollisuuksia saada uusia työkaluja ja osaamista erityisen tuen tarpeessa olevien oppilaiden kohtaamiseen. Lisäksi tulee varmistaa riittävät resurssit siihen, että koulupsykologille pääsee aina lakisääteisessä määräjassa.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Petra Malinin vastaehdotuksen.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Anna Lyra-Katz, erityissuunnittelija, puhelin: 310 86706
anna.lyra-katz(a)hel.fi

Tarkastuslautakunta 09.04.2019 § 34

HEL 2018-004974 T 00 03 00

Päätös

Tarkastuslautakunta päätti hyväksyä arviointikertomuksen vuodelta 2018 sekä hankkia siitä kaupunginhallitukselta ja muilta kaupungin toimielimiltä tarvittavat lausunnot 22.5.2019 mennessä toimitettaviksi kaupunginvaltuustolle yhdessä arviointikertomuksen kanssa.

02.04.2019 Ehdotuksen mukaan

08.05.2018 Ehdotuksen mukaan

Esittelijä

tarkastusjohtaja
Timo Terävä

Lisätiedot

Minna Tiili, arviointipäällikkö, puhelin: +310931036545
minna.tiili(a)hel.fi

§ 101

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle sosiaali- ja potilasasiamiesten selvityksestä vuodelta 2018

HEL 2019-004071 T 05 00 02

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon sosiaali- ja potilasasiamiesten selvityksestä vuodelta 2018:

"Sosiaali- ja potilasasiamiesten tehtävistä säädetään laissa potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) sekä laissa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000). Helsingissä sosiaali- ja potilasasiamiesten tehtävät on yhdistetty vuonna 2017.

Sosiaaliasiamiehen lakisääteisenä tehtävänä on seurata sosiaalihuollon asiakkaan aseman ja oikeuksien kehittymistä kunnassa ja antaa siitä vuosittain selvitys kaupunginhallitukselle. Potilasasiamiehellä ei ole vastaavaa veloitetta. Helsingin vuoden 2018 asiamiestoiminnasta annetaan ensimmäisen kerran yhteinen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja koskeva selvitys.

Sosiaali- ja potilasasiamiesten selvityksessä (liite 1) tarkastellaan asiamiehille tulleiden yhteydenottojen määriä ja aiheita sekä tuodaan esiin havaintoja palvelujen toimivuudesta. Lisäksi selvitykseen sisältyy tietoa sosiaali- ja terveystoimeen tulleista muistutuksista ja kanteluista.

Yhteydenottojen määrät ja syyt

Helsingin sosiaali- ja potilasasiamiehiin otettiin vuonna 2018 yhteyttä 2 439 kertaa. Yhteydenotoista 1 535 koski terveydenhuoltoa, 661 sosiaalihuoltoa ja 244 sekä sosiaali- että terveydenhuoltoa. Yhteydenottojen määrissä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia edellisiin vuosiin verrattuna.

Yleisimpiä yhteydenottojen syitä olivat tyytymättömyys hoitoon tai palveluun, tyytymättömyys kohteluun sekä asiakastyön dokumentointiin liittyvät kysymykset. Terveys- ja päihdepalveluja koskevissa yhteydenotoissa nousivat lisäksi esiin potilas- ja lääkevahinkoepäilyt ja perhe- ja sosiaalipalveluja koskevissa yhteydenotoissa tyytymättömyys viranhaltijan päätöksiin sekä sosiaalipalvelujen neuvonnan tarve.

Yhteydenottojen syissä näkyi vuonna 2018 erityisesti EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen voimaantulo sekä Omakanta-palvelun käytön laajentuminen, joiden vuoksi asiakkaat ovat käyttäneet aktiivisemmin asiakas- ja potilastietoihin liittyviä oikeuksiaan. Suun terveydenhoitoa kos-

21.05.2019

keviin yhteydenottoihin vaikuttivat vaikeudet uuden potilastietojärjestelmän käyttöönotossa. Nuorten palveluja ja aikuissosiaalityötä koskevissa yhteydenotoissa näkyivät kunnan ja Kelan yhteistyöhön liittyvät haasteet, ja asiamiehiin oltiin yhteydessä myös Kelan myöntämään perustoimeentulotukeen liittyvissä asioissa.

Koetut vaikeudet hoidon tai palvelun piiriin pääsyssä korostuivat etenkin terveysasemia, psykiatrian poliklinikoita ja kotihoitoa koskevien yhteydenottojen kohdalla. Sosiaalipalvelujen kohdalla kerrottiin yleisesti vaikeudesta tavoittaa työntekijöitä. Nuorten palveluissa ja aikuissosiaalityössä sekä vammaistyössä yleisin yhteydenoton syy oli tyytymättömyys viranhaltijan päätökseen ja lastensuojelussa yleisesti tyytymättömyys palveluun. Lapsiperheiden hyvinvointi ja terveys -palvelua koskevia yhteydenottoja oli vähän, ja ne koskivat useimmin tyytymättömyyttä palveluun tai asiakastyön dokumentointia.

Ikääntyneiden palveluita koskien yhteydenottajina olivat usein asiakkaiden omaiset, jotka olivat huolissaan asiakkaiden hoidosta ja kohtelusta, palvelun riittävydestä sekä yhteistyöstä omaisten kanssa. Myös kotihoidon asiakkaat itse ottivat yhteyttä palvelun sopivuuteen ja riittävyyteen liittyvissä asioissa.

Asiakkaiden tiedonsaanti ja oikeusturvakeinot

Sosiaali- ja terveystoimelle osoitettiin vuonna 2018 yhteensä 783 muistutusta, kantelua ja viranomaisen selvityspyyntöä, mikä on huomattavasti enemmän kuin edellisenä vuonna (548). Muistutukset ja kantelut kohdentuivat edellisen vuoden tapaan suurelta osin terveys- ja päihdepalveluihin (53 prosenttia). Perhe- ja sosiaalipalveluihin kohdentui 25 prosenttia ja sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalveluihin 22 prosenttia muistutuksista ja kanteluista. Yleisimmät muistutusten ja kantelujen aiheet olivat tyytymättömyys hoitoon tai palveluun, kohteluun tai palveluprosessiin.

Muistutusten ja kantelujen lisääntymiselle ei ole tunnistettavissa yksittäistä syytä, mutta yleisenä havaintona asiamiehille tulleista yhteydenotoista on asiakkaiden tilanteiden monimutkaistuminen. Tämän lisäksi tietoisuus oikeudesta tehdä muistutus tai kantelu on lisääntynyt sekä muistutusten ja kantelujen tilastointi vakiintunut.

Henkilötietojen tarkistus- ja korjauspyyntöihin vastaaminen on viivästynyt osassa palveluja merkittävästi tietosuojavaltuutetun linjaamasta kuukauden vastausajasta. Tietosuoja-asetuksen voimaantulon jälkeen Helsingin kaupungin tietosuojaprosessia muutettiin siten, että tietopyyntöjen kokoaminen toteutetaan rekisterikohtaisesti. Prosessia koordinoi toimialan yhteinen tietopyyntötiimi, joka välittää pyynnöt kunkin rekisterin vastuuhenkilölle. Vuoden 2018 lopussa tietopyyntöprosessia

muutettiin potilastietojen osalta siten, että tietopyynnön toteuttamisvastuu siirrettiin pääosin tietopyyntötiimille.

Uuden prosessin mukaisesti käsitellyt tietopyynnot on saatu käsiteltyä määräaikojen puitteissa. Erityisen monimutkaisissa tapauksissa asiakkaalle on ilmoitettu tietopyynnön käsittelyn viivästymisestä erikseen. Toimialan henkilökuntaa on ohjeistettu tietopyynnön vastaanottamisesta ja käsittelystä, jotta tietopyynnot saadaan käsiteltyä määräajassa.

Sosiaali- ja terveystalvelujen kehittäminen

Palvelujen saatavuuteen ja työntekijöiden tavoitettavuuteen on kiinnitetty erityistä huomiota palvelujen uudistamisessa. Uusina yhteydenoton kanavina on otettu käyttöön esimerkiksi lapsiperheille suunnattu Tarvitsen apua -nappi, Seniori-infon, sosiaalineuvonnan ja hammashoidon chatit sekä sähköinen Omaolo-oirearvio, jonka käyttö laajenee edelleen vuoden 2019 aikana. Lapsiperheiden keskitetyn neuvonnan ja asiakasohjauksen palvelua Helppiperhettä kehitetään vuoden 2019 aikana. Nuorten palveluissa ja aikuissosiaalityössä tehdään säännöllistä yhteistyötä Kelan kanssa palvelujen parantamiseksi.

Kiireettömän hoidon saatavuuden parantamiseksi on keväällä 2019 koikeiltu lääkäri vastaanottojen hankkimista suoraostoina ja valmisteltu terveysasemien lääkäripalvelujen palvelusetelin käyttöönottoa. Kotihoidossa ja sosiaalipalveluissa työntekijöiden saatavuuteen ja pysyvyyteen on pyritty vaikuttamaan tarkistamalla palkkausta sekä kehittämällä uusia työn tuen muotoja, kuten lastensuojelun systeemistä toimintamallia ja mentorointia lastensuojelun sosiaalityöntekijöille.

Asiakas- ja potilastietojen kirjaamista kehitetään muun muassa Apotin käyttöönottoon liittyvien koulutusten ja valmennusten yhteydessä. Henkilöstölle on järjestetty koulutusta esimerkiksi reaaliaikaisesta ja osallistavasta kirjaamisesta, jotka parantavat asiakas- ja potilastyön kirjausten laatua sekä lisäävät asiakkaiden osallisuutta palveluprosessissa."

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Kaisa Pasanen, johtava erityissuunnittelija, puhelin: 310 24222
kaisa.pasanen(a)hel.fi

Liitteet

1 Sosiaali- ja potilasasiamiesten selvitys 2018

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali- ja terveyslautakunnalta lausuntoa kaupunginhallitukselle vuotta 2018 koskevasta sosiaali- ja potilasasiamiesten selvityksestä 21.5.2019 mennessä.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Kaisa Pasanen, johtava erityissuunnittelija, puhelin: 310 24222
kaisa.pasanen(a)hel.fi

Liitteet

1 Sosiaali- ja potilasasiamiesten selvitys 2018

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Sosiaali- ja terveyslautakunta 07.05.2019 § 85

HEL 2019-004071 T 05 00 02

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

07.05.2019 Pöydälle

Sosiaali- ja terveyslautakunta jätti asian yksimielisesti pöydälle jäsen Antti Vainionpään ehdotuksesta.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Kaisa Pasanen, johtava erityissuunnittelija, puhelin: 310 24222

21.05.2019

Asia/8

---

kaisa.pasanen(a)hel.fi

§ 102

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Fatim Diarran valtuustoaloitteesta koskien Unicefin Lapsiystävällinen kunta -mallia

HEL 2019-001427 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi seuraavan lausunnon valtuutettu Fatim Diarran ym. valtuustoaloitteeseen koskien Unicefin Lapsiystävällinen kunta -mallia:

"Sosiaali- ja terveydenhuollossa lapsiin liittyviä asioita säätelevät terveydenhuoltolaki ja sosiaalihuoltolaki sekä erityislainsäädäntö, joilla pyritään järjestämään lapsen terveellinen ja turvallinen kasvu ympäristö sekä huolehtimaan fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta kasvusta ja palveluista eri ikäryhmille.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten eettiset periaatteet perustuvat ihmisarvon ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen.

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Helsingin kaupunkistrategiassa keskeisenä painopisteenä on lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaaminen ja syrjäytymisen ehkäisy. Helsingissä on uusi hyvinvoinnin ja terveyden yhteisen edistämisen (HYTE) toimintatapa, joka kokoaa toimialat edistämään väestön hyvinvointia ja terveyttä. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen on yksi Helsingin HYTE-toiminnan painopisteistä, ja siihen liittyvää verkostojen työtä kehitetään parhaillaan. Lisäksi kaupungin HYTE-koordinaattorin tehtäviin sisältyy monialaisten verkostojen yhteistyön edistäminen. Terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen tähtäävä HYTE-toiminta edistää perusoikeuksien ja yhdenvertaisuuden turvaamista.

Lastensuojelulakiin perustuva lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on osa Helsingin kaupungin toimialojen yhteistä hyvinvointisuunnitelmaa, jonka avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten ja nuorten hyvinvointia. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin seuranta tulee kehittää osana HYTE-raportoinnin kehittämistä. Vuonna 2017 Helsingissä on kehitetty lasten hyvinvointitiedon seuranta. Tuolloin lasten hyvinvoinnin jäsentämiseksi valittiin YK:n lasten oikeuksien sopimuksen keskeiset periaatteet.

Lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen on ollut keskeinen kehittämisen kohde, ja osana tuota työtä on rakennettu muun muassa nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruuti. Ruuti-järjestelmä on osa Helsingin

osallisuusmallia, ja sen toteuttamiseen osallistuvat kaupungin kaikki toimialat.

Nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn tähtäävän MUKANA-ohjelman tavoitteena on systeemisten ratkaisujen löytäminen nuorten ylisukupolvisen syrjäytymisen katkaisemiseksi. Myös Helsingin kaupungin liikkumisohjelma tukee osaltaan mahdollisuuksia terveelliseen elämään ja sitä mahdollistavaan ympäristöön.

Helsingin sosiaali- ja terveystoimiala on ollut mukana kansallisessa lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa (LAPE), jossa on kehitetty kattavasti lasten, nuorten ja perheiden palveluita ja palvelurakenteita. Lasten ja nuorten osallisuus on ollut yksi kantava teema LAPE-kehittämisessä. LAPE Helsinki -ryhmässä on ollut mukana nuorten edustus.

Sosiaali- ja terveystoimiala uudistaa palvelujaan asiakaslähtöisemmiksi. Helsinkiläisten lasten hyvän kasvun ja kehityksen turvaamiseksi on luotu perhekeskustoimintamalli, joka mahdollistaa lapsiperheille kattavasti tukea ja apua kaikille tarjottavista peruspalveluista varhaiseen tukeen sekä tarpeen mukaan aina erityispalveluihin asti. Esimerkiksi perheen, päivähoidon ja neuvolan kanssa yhteistyössä toteutettava moniammatillinen yhteistyön Hyve4-malli mahdollistaa varhaisen puuttumisen ja lapsen oikea-aikaisen tukemisen. Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseksi perhekeskusten rakentaminen on aloitettu Itä-Helsingistä alueen väestön tarpeiden perusteella. Perhekeskusten suunnitteluun on osallistettu erityisesti pikkulapsiperheiden vanhempia. Perheiden toiveita on huomioitu muun muassa tilojen ja toiminnan suunnittelussa ja järjestöyhteistyön rakentamisessa.

Myös Helsingin lastensuojelussa lasten, nuorten ja asiakasvanhempien osallisuuden ja asiakkaiden oman toimijuuden vahvistaminen on nähty tärkeänä ja siihen on kiinnitetty huomiota pitkäjänteisesti. Lastensuojelussa on parannettu lastensuojelun ammattilaisten edellytyksiä lapsen ja perheen osallisuuden vahvistamiseen. Henkilöstöä koulutetaan säännöllisesti eri-ikäisten lasten kuulemisen ja kohtaamisen vahvistamiseksi. Lisäksi on kehitetty ja otettu käyttöön lapsi- ja perheystävällisiä työmenetelmiä, jotka vahvistavat lapsen kuulemistä tuen tarpeesta ja omasta elämäntilanteesta.

Lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen

Helsingin osallisuus- ja vuorovaikutusmallin keskiössä on kaupunkilaisten yhdenvertainen osallisuus, jolloin kaikenikäisten asiakkaiden osallisuutta edistetään monipuolisesti. Osallisuus- ja vuorovaikutusmallin periaatteiden mukaisesti asiakkailta kootaan palautetietoa ja hyödynnetään sitä palveluiden kehittämisessä. Toimialalle saadaan kevään aikana uudet pikapalautelaitteet, joilla palautetta voidaan kerätä myös mo-

biilisti. Palautetta on kerätty jo kouluterveydenhuollossa, lastensuojelun palveluissa ja muun muassa lastenkodeissa. Kaikessa toiminnassa huomioidaan erityistä tukea tarvitsevat asiakkaat, joista monet ovat nuoria.

Lastenkotitoiminnassa on kehitetty malli, jossa lapset osallistuvat hoito- ja kasvatussuunnitelmansa tekemiseen arvioimalla oman hoitonsa vaikuttavuutta. Arviointitietoa käytetään myös toiminnan johtamisessa ja kehittämisessä. Osana LAPE-muutosohjelmaa lastenkodeissa on kehitetty yhteisön kokemuspeliä, joka otetaan käyttöön kaikissa Helsingin lastenkodeissa. Peli tukee lasten ja ohjaajien vuorovaikutusta, minkä avulla lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa lähiyhteisöönsä. Naulakallion lastenkodissa valmistellaan yhteistyössä lastenkodissa asuvien lasten ja Lastensuojelun keskusliiton kanssa lasten omavalvontasuunnitelmaa.

Nuorten osallisuus lastensuojelun palvelujen kehittämisessä ja arvioinnissa toteutuu systemaattisesti myös nuorten kokemusasiantuntijaryhmien kautta. Esimerkiksi sijoituksen sosiaalityön yksikössä on kevästä 2014 alkaen toiminut perhehoidon nuorten kokemusasiantuntijaryhmä Stadin Vahvat Vaikuttajat. Lastenkotiin sijoitettujen lasten Nuorten Forumi on kokoontunut säännöllisesti vuosia. Nuoret valitsevat itse kehittämisen painopisteet.

Sosiaali- ja terveystoimen nuorten palveluissa on ehkäisty nuorten syrjäytymistä ja alueiden välistä eriytymistä uusilla osallistavilla kokeiluilla 2ME-hankkeessa. Hankkeessa kokeillaan uudenlaisia toimintamuotoja, joilla voidaan vastata nuorten tarpeisiin ja toiveisiin sekä kehitetään olemassa olevien palvelujen toimivuutta ja helpotetaan niihin ohjautumista, esimerkiksi ajanvarauksettoman neuvonnan avulla.

Helsingin nuorisoneuvoston nuorten kanssa tehdään suunnitelmallista yhteistyötä, nuoria kuullaan ja tavataan säännöllisesti. Nuorten osallistumisen ja kuulemisen sekä nuorten tietämyksen lisäämiseksi Helsingin kaupungin johtoryhmän linjauksen mukaan toteutetaan keväällä 2019 nuorisoneuvoston edustus lautakunnissa -kokeilu. Kokeilu koskee kaupungin kaikkia neljää toimialalautakuntaa. Kokeilun onnistumista tul- laan arvioimaan kaupunkitasoisesti kesäkuussa 2019.

Helsingissä on ollut jo kymmenen vuoden ajan käytössä kaupunkitasoinen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arvioinnin ohjeistus. Arviointiin on ollut sisäänrakennettuna lapsivaikutusten arviointi. Kaupunkitasoista ennakoarviointimallia kehitellään parhaillaan kaupungin keskushallinnossa.

Lapsivaikutusten arviointia kehitetään sosiaali- ja terveystoimessa, jonka käyttösuunnitelmaan kirjatun tavoitteen mukaisesti lastensuojelussa

21.05.2019

tehdään vuonna 2019 selvitys ja suunnitelma edellytyksistä siirtyä yhdenmennyyn lastensuojelun avo- ja sijaishuollon sosiaalityöhön. Selvityksen yhteydessä ratkaisusta tehdään lapsivaikutusten arviointi (LAVA). Selvitystyön lähtökohta on lapsiystävällinen, sillä haasteena lastensuojelussa on ollut työn organisoimisesta aiheutuva sosiaalityöntekijän vaihtuminen avo- ja sijaishuollon välillä.

Lapsivaikutusten arvioinnin toteuttamissuunnitelma on vielä alustava. Arvioinnin lähtökohtana ovat keskeisiksi arvioidut lapsen oikeudet ja sosiaalityön organisoimisen vaikutukset lasten oikeuksien toteuttamiseen. Arvioinnissa tulee painottumaan laadullinen johdolta, henkilöstöltä, asiakasvanhemmilta ja eri-ikäisiltä lapsilta kerätty tieto. LAVA:n toteuttamisessa tehdään etenkin pienten lasten osallistumisen varmistamiseksi yhteistyötä Pelastakaa Lapset -järjestön Arjesta voimaa -hankkeen kanssa. Yhteistyö vahvistaa lasten kanssa työskentelemisen ja lasten mielipiteiden kuulemisen ammatillisia valmiuksia.

Sosiaali- ja terveyslautakunta toteaa, että lapsiystävällisyys ja osallisuus ovat tärkeitä sosiaali- ja terveystalveissa sekä lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Lasten oikeuksia ja hyvinvointia edistetään Helsingissä nykyisissä rakenteissa monin tavoin eri toimialojen ja toimijoiden kanssa. Sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että liittyminen Lapsiystävällinen kunta -malliin voisi vahvistaa tätä työtä.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen neljä yleistä periaatetta, syrjimättömyys, lapsen edun huomioiminen, oikeus elämään ja kehittymiseen sekä lapsen näkemysten kunnioittaminen, huomioidaan sosiaali- ja terveystoimen toiminnassa. Varhainen tuki lasten tarpeiden toteuttamisessa mahdollistaa hyvinvointi- ja terveyserojen kaventumisen ja luo pohjaa tasa-arvoiselle yhteiskunnalle ja lasten vaikutusmahdollisuuksille. Syrjäytymistä tulee ehkäistä ja siihen tulee puuttua monialaisena yhteistoimintana. Lasten ja nuorten oikeuksien ja tarpeiden huomiointi sekä osallisuuden mahdollistaminen luo pohjaa hyvinvoivalle yhteiskunnalle myös tulevaisuudessa. Lasten ja nuorten hyvinvointi nivoutuu vahvasti perheen hyvinvointiin, joten lasten edun tarkastelussa on tarpeen huomioida myös perheen hyvinvoinnin näkökulma."

Käsittely

Asiassa tehtiin seuraava vastaehdotus:

Jäsen Kati Juva: Muutetaan viimeinen kappale ennen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia kuulumaan seuraavasti: "Sosiaali- ja terveyslautakunta toteaa, että lapsiystävällisyys ja osallisuus ovat tärkeitä

21.05.2019

sosiaali- ja terveyspalveissa sekä lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Lasten oikeuksia ja hyvinvointia edistetään Helsingissä nykyisissä rakenteissa monin tavoin eri toimialojen ja toimijoiden kanssa. Sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että liittyminen Lapsiystävällinen kunta -malliin voisi vahvistaa tätä työtä."

Kannattaja: jäsen Laura Nordström

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Kati Juvan vastaehdotuksen yksimielisesti ilman äänestystä.

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi asiasta hyväksytyn vastaehdotuksen mukaisesti muutetun lausunnon.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Tarja Saarinen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 48248
tarja.saarinen(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuustoaloite Lapsiystävällinen Helsinki 2020

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta antaa seuraavan lausunnon valtuutettu Fatim Diarran ym. valtuustoaloitteeseen koskien Unicefin Lapsiystävällinen kunta -mallia:

"Sosiaali- ja terveydenhuollossa lapsiin liittyviä asioita säätelevät terveydenhuoltolaki ja sosiaalihuoltolaki sekä erityislainsäädäntö, joilla pyritään järjestämään lapsen terveellinen ja turvallinen kasvuympäristö sekä huolehtimaan fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta kasvusta ja palveluista eri ikäryhmille.

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten eettiset periaatteet perustuvat ihmisarvon ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen.

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Helsingin kaupunkistrategiassa keskeisenä painopisteenä on lasten ja nuorten hyvinvoinnin turvaaminen ja syrjäytymisen ehkäisy. Helsingissä on uusi hyvinvoinnin ja terveyden yhteisen edistämisen (HYTE) toi-

mintatapa, joka kokoaa toimialat edistämään väestön hyvinvointia ja terveyttä. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen on yksi Helsingin HYTE-toiminnan painopisteistä, ja siihen liittyvää verkostojen työtä kehitetään parhaillaan. Lisäksi kaupungin HYTE-koordinaattorin tehtäviin sisältyy monialaisten verkostojen yhteistyön edistäminen. Terveys- ja hyvinvointierojen kaventamiseen tähtäävä HYTE-toiminta edistää perusoikeuksien ja yhdenvertaisuuden turvaamista.

Lastensuojelulakiin perustuva lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on osa Helsingin kaupungin toimialojen yhteistä hyvinvointisuunnitelmaa, jonka avulla ohjataan, johdetaan ja kehitetään lasten ja nuorten hyvinvointia. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin seurantaan tullaan kehittämään osana HYTE-raportoinnin kehittämistä. Vuonna 2017 Helsingissä on kehitetty lasten hyvinvointitiedon seuranta. Tuolloin lasten hyvinvoinnin jäsentämiseksi valittiin YK:n lasten oikeuksien sopimuksen keskeiset periaatteet.

Lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen on ollut keskeinen kehittämisen kohde, ja osana tuota työtä on rakennettu muun muassa nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruuti. Ruuti-järjestelmä on osa Helsingin osallisuusmallia, ja sen toteuttamiseen osallistuvat kaupungin kaikki toimialat.

Nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn tähtäävän MUKANA-ohjelman tavoitteena on systeemisten ratkaisujen löytäminen nuorten ylisukupolvisen syrjäytymisen katkaisemiseksi. Myös Helsingin kaupungin liikkumisohjelma tukee osaltaan mahdollisuuksia terveelliseen elämään ja sitä mahdollistavaan ympäristöön.

Helsingin sosiaali- ja terveystoimiala on ollut mukana kansallisessa lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa (LAPE), jossa on kehitetty kattavasti lasten, nuorten ja perheiden palveluita ja palvelurakenteita. Lasten ja nuorten osallisuus on ollut yksi kantava teema LAPE-kehittämisessä. LAPE Helsinki -ryhmässä on ollut mukana nuorten edustus.

Sosiaali- ja terveystoimiala uudistaa palvelujaan asiakaslähtöisemmiksi. Helsinkiläisten lasten hyvän kasvun ja kehityksen turvaamiseksi on luotu perhekeskustoimintamalli, joka mahdollistaa lapsiperheille kattavasti tukea ja apua kaikille tarjottavista peruspalveluista varhaiseen tukeen sekä tarpeen mukaan aina erityispalveluihin asti. Esimerkiksi perheen, päivähoidon ja neuvolan kanssa yhteistyössä toteutettava moniammatillinen yhteistyön Hyve4-malli mahdollistaa varhaisen puuttumisen ja lapsen oikea-aikaisen tukemisen. Hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseksi perhekeskusten rakentaminen on aloitettu Itä-Helsingistä alueen väestön tarpeiden perusteella. Perhekeskusten suunnitteluun on osallistettu erityisesti pikkulapsiperheiden vanhempia. Perhei-

21.05.2019

den toiveita on huomioitu muun muassa tilojen ja toiminnan suunnittelussa ja järjestöyhteistyön rakentamisessa.

Myös Helsingin lastensuojelussa lasten, nuorten ja asiakasvanhempien osallisuuden ja asiakkaiden oman toimijuuden vahvistaminen on nähty tärkeänä ja siihen on kiinnitetty huomiota pitkäjänteisesti. Lastensuojelussa on parannettu lastensuojelun ammattilaisten edellytyksiä lapsen ja perheen osallisuuden vahvistamiseen. Henkilöstöä koulutetaan säännöllisesti eri-ikäisten lasten kuulemisen ja kohtaamisen vahvistamiseksi. Lisäksi on kehitetty ja otettu käyttöön lapsi- ja perheystävällisiä työmenetelmiä, jotka vahvistavat lapsen kuulemistä tuen tarpeesta ja omasta elämäntilanteesta.

Lasten ja nuorten osallisuuden vahvistaminen

Helsingin osallisuus- ja vuorovaikutusmallin keskiössä on kaupunkilaisten yhdenvertainen osallisuus, jolloin kaikenikäisten asiakkaiden osallisuutta edistetään monipuolisesti. Osallisuus- ja vuorovaikutusmallin periaatteiden mukaisesti asiakkailta kootaan palautetietoa ja hyödynnetään sitä palveluiden kehittämisessä. Toimialalle saadaan kevään aikana uudet pikapalautelaitteet, joilla palautetta voidaan kerätä myös mobiilisti. Palautetta on kerätty jo kouluterveydenhuollossa, lastensuojelun palveluissa ja muun muassa lastenkodeissa. Kaikessa toiminnassa huomioidaan erityistä tukea tarvitsevat asiakkaat, joista monet ovat nuoria.

Lastenkotitoiminnassa on kehitetty malli, jossa lapset osallistuvat hoito- ja kasvatussuunnitelmansa tekemiseen arvioimalla oman hoitonsa vaikuttavuutta. Arviointitietoa käytetään myös toiminnan johtamisessa ja kehittämisessä. Osana LAPE-muutosohjelmaa lastenkodeissa on kehitetty yhteisön kokemuspeliä, joka otetaan käyttöön kaikissa Helsingin lastenkodeissa. Peli tukee lasten ja ohjaajien vuorovaikutusta, minkä avulla lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa lähiyhteisöönsä. Naulakallion lastenkodissa valmistellaan yhteistyössä lastenkodissa asuvien lasten ja Lastensuojelun keskusliiton kanssa lasten omavalvontasuunnitelmaa.

Nuorten osallisuus lastensuojelun palvelujen kehittämisessä ja arvioinnissa toteutuu systemaattisesti myös nuorten kokemusasiantuntijaryhmien kautta. Esimerkiksi sijoituksen sosiaalityön yksikössä on kevästä 2014 alkaen toiminut perhehoidon nuorten kokemusasiantuntijaryhmä Stadin Vahvat Vaikuttajat. Lastenkotiin sijoitettujen lasten Nuorten Forumi on kokoontunut säännöllisesti vuosia. Nuoret valitsevat itse kehittämisen painopisteet.

Sosiaali- ja terveystoimen nuorten palveluissa on ehkäisty nuorten syrjäytymistä ja alueiden välistä eriytymistä uusilla osallistavilla kokeiluilla

2ME-hankkeessa. Hankkeessa kokeillaan uudenlaisia toimintamuotoja, joilla voidaan vastata nuorten tarpeisiin ja toiveisiin sekä kehitetään olemassa olevien palvelujen toimivuutta ja helpotetaan niihin ohjautumista, esimerkiksi ajanvarauksettoman neuvonnan avulla.

Helsingin nuorisoneuvoston nuorten kanssa tehdään suunnitelmallista yhteistyötä, nuoria kuullaan ja tavataan säännöllisesti. Nuorten osallistumisen ja kuulemisen sekä nuorten tietämyksen lisäämiseksi Helsingin kaupungin johtoryhmän linjauksen mukaan toteutetaan keväällä 2019 nuorisoneuvoston edustus lautakunnissa -kokeilu. Kokeilu koskee kaupungin kaikkia neljää toimialalautakuntaa. Kokeilun onnistumista tul- laan arvioimaan kaupunkitasoisesti kesäkuussa 2019.

Helsingissä on ollut jo kymmenen vuoden ajan käytössä kaupunkita- soinen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arvioinnin ohjeistus. Arviointiin on ollut sisäänrakennettuna lapsivaikutusten arviointi. Kaupunkitasoista ennakoarviointimallia kehitellään parhaillaan kaupungin keskushallin- nossa.

Lapsivaikutusten arviointia kehitetään sosiaali- ja terveystoimessa, jon- ka käyttösuunnitelmaan kirjatun tavoitteen mukaisesti lastensuojelussa tehdään vuonna 2019 selvitys ja suunnitelma edellytyksistä siirtyä yh- dennettyyn lastensuojelun avo- ja sijaishuollon sosiaalityöhön. Selvi- tyksen yhteydessä ratkaisusta tehdään lapsivaikutusten arviointi (LA- VA). Selvitystyön lähtökohta on lapsiystävällinen, sillä haasteena las- tensuojelussa on ollut työn organisoimisesta aiheutuva sosiaalityönteki- jän vaihtuminen avo- ja sijaishuollon välillä.

Lapsivaikutusten arvioinnin toteuttamissuunnitelma on vielä alustava. Arvioinnin lähtökohtana ovat keskeisiksi arvioidut lapsen oikeudet ja sosiaalityön organisoimisen vaikutukset lasten oikeuksien toteuttami- seen. Arvioinnissa tulee painottumaan laadullinen johdolta, henkilöstöl- tä, asiakasvanhemmilta ja eri-ikäisiltä lapsilta kerätty tieto. LAVA:n to- teuttamisessa tehdään etenkin pienten lasten osallistumisen varmistami- seksi yhteistyötä Pelastakaa Lapset -järjestön Arjesta voimaa -hank- keen kanssa. Yhteistyö vahvistaa lasten kanssa työskentelemisen ja lasten mielipiteiden kuulemisen ammatillisia valmiuksia.

Sosiaali- ja terveyslautakunta toteaa, että lapsiystävällisyys ja osalli- suus toteutuvat osana sosiaali- ja terveyspalveluja sekä lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Lapsiystä- vällisyyden vahvistamista voidaan tehdä nykyisissä rakenteissa muiden toimialojen ja toimijoiden kanssa. Tämän vuoksi sosiaali- ja terveyslau- takunta katsoo, että liittyminen tähän Lapsiystävällinen kunta -malliin ei ole ajankohtaista.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

YK:n Lasten oikeuksien sopimuksen neljä yleistä periaatetta, syrjimättömyys, lapsen edun huomioiminen, oikeus elämään ja kehittymiseen sekä lapsen näkemysten kunnioittaminen, huomioidaan sosiaali- ja terveystoimen toiminnassa. Varhainen tuki lasten tarpeiden toteuttamisessa mahdollistaa hyvinvointi- ja terveyserojen kaventumisen ja luo pohjaa tasa-arvoiselle yhteiskunnalle ja lasten vaikutusmahdollisuuksille. Syrjäytymistä tulee ehkäistä ja siihen tulee puuttua monialaisena yhteistoimintana. Lasten ja nuorten oikeuksien ja tarpeiden huomiointi sekä osallisuuden mahdollistaminen luo pohjaa hyvinvoivalle yhteiskunnalle myös tulevaisuudessa. Lasten ja nuorten hyvinvointi nivoutuu vahvasti perheen hyvinvointiin, joten lasten edun tarkastelussa on tarpeen huomioida myös perheen hyvinvoinnin näkökulma."

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali- ja terveyslautakunnalta lausuntoa kaupunginhallitukselle valtuutettu Fatim Diarran ym. aloitteeseen 31.5.2019 mennessä. Lausuntoa on pyydetty lisäksi kasvatus- ja koulutuslautakunnalta, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnalta sekä kaupunkiympäristölautakunnalta.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Tarja Saarinen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 48248
tarja.saarinen(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuustoaloite Lapsiystävällinen Helsinki 2020

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Sosiaali- ja terveyslautakunta 07.05.2019 § 86

HEL 2019-001427 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

21.05.2019

07.05.2019 Pöydälle

Sosiaali- ja terveyslautakunta jätti asian yksimielisesti pöydälle jäsen Kati Juvan ehdotuksesta.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Tarja Saarinen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 48248
tarja.saarinen(a)hel.fi

§ 103

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Mari Holopaisen valtuustoaloitteesta koskien kotihoidossa olevien ikäihmisten aktivointia

HEL 2019-002610 T 00 00 03

Esitys

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Mari Holopaisen ym. valtuustoaloitteesta koskien kotihoidossa olevien ikäihmisten aktivointia:

"Aloitteessa viitataan Tanskan kotihoidon malliin, jossa kotihoidon asiakkaita kuljetetaan kunnan kustannuksella päivätoimintapaikkoihin syömään, peseytymään ja virkistytymään. Tanskalainen kotihoidon malli on lähtökohtaisesti erilainen kuin Helsingin kotihoito. Helsingin kotihoidon palvelu perustuu siihen, että palvelut tuodaan ensisijaisesti kotiin.

Sosiaalihuoltolain mukainen liikkumisen tuki

Pääosin ikääntyneille helsinkiläisille tarkoitettua sosiaalihuoltolain mukaista liikkumisen tukea myönnettiin yhteensä 1 971 855 eurolla 2 864 asiakkaalle vuonna 2018. Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu voidaan myöntää henkilöille, joilla on toimintakyvyn rajoitteita liikkumisessaan ja joilla itsellään ei ole taloudellisia mahdollisuuksia järjestää muutoin liikkumistaan. Tarpeen mukaan myönnetään enintään kuusi (6) yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa. Kuljetuspalvelu on määrärahasidonnainen ja harkinnanvarainen etuus.

Päivätoiminta Helsingissä

Helsingissä oli ikääntyneiden päivätoiminnan asiakkaita yhteensä 1 774 vuonna 2018. Asiakasmäärä on pysynyt edellisen vuoden tasolla. Päivätoimintaa oli kaupungin omana toimintana yhteensä 268 asiakaspaikkaa, minkä lisäksi asiakkaalla on mahdollisuus saada päivätoimintapalvelua palvelusetelillä. Päivätoimintaan sisältyy pääsääntöisesti kuljetus. Osa asiakkaista tulee päivätoimintaan omalla kuljetuksella. Kotihoidon henkilökunta auttaa asiakkaita lähtemään päivätoimintaan ja on vastassa päivätoiminnan päätyttyä.

Nykyinen päivätoiminta on ensisijaisesti tarkoitettu muistisairaiden kotona asumisen tukemiseen ja omaishoidon palvelukokonaisuuteen omaishoitajien tueksi. Noin joka kuudes säännöllisen kotihoidon asiakas sai päivätoimintaa vuoden 2018 aikana. Viime vuosina mediaaniodotusaika päivätoimintaan on vaihdellut kuukausittain 50–60 vuorokau-

den välillä. Päivätoiminnan kustannukset vuodelta 2018 selviävät alla olevasta taulukosta.

Päivätoiminta 2018	josta kuljetuksen osuus		hoitopäivän hinta (euro)
	TTP (euro)	(euro)	
Oma toiminta	8 831 316	1 503 137	138,1
Ostopalvelu	654 347		
Palveluseteli	884 803		
yht. ostot ja palveluseteli	1 539 150	303 825	77,8

Taulukko 2. Päivätoiminnan kustannukset 2018. SOTE

Palvelukeskukset ikääntyneille helsinkiläisille

Helsingissä toimii 15 palvelukeskusta eri puolilla kaupunkia. Palvelukeskukset ovat avoimia kohtaamispaikkoja, jotka tukevat kotona asumista, edistävät hyvinvointia ja lievittävät yksinäisyyden kokemuksia. Palvelukeskuksessa voi osallistua tuettuun ryhmätoimintaan (sosiaali-huollon ammattilaisten vetämät ryhmät), vertaistuelliseen ryhmätoimintaan, harrastustoimintaan, erilaisiin tilaisuuksiin tai retkille tai toimia vapaaehtoisena. Vireä vapaaehtoistoiminta mahdollistaa osaltaan toimintojen ja palveluiden monimuotoisuuden ja laajuuden. Lisäksi palvelukeskuksista saa sosiaaliohjaajan palveluohjausta ja -neuvontaa ja niissä voi syödä lounaan.

Palvelukeskusten toiminta on tarkoitettu eläkeläisille ja työttömille. Toiminta ja palvelut ovat pääosin maksuttomia ja ovat käytettävissä palvelukeskuskortin avulla. Palvelukeskuksien asiakkaita ei rekisteröidä mihinkään asiakastietojärjestelmään, ja kukin voi hakeutua toimintaan oman kiinnostuksensa ja aikataulunsa mukaan. Palvelukeskuksissa toiminta on järjestetty tavalla, joka edellyttää asiakkaita omatoimisuutta. Palvelukeskustoiminnan budjetti oli 7 195 191 euroa vuonna 2019.

Palvelukeskuksien käyttökerrat 3. suurinta toimintamuotoa	2018
Harrastetoiminta	56 710
Liikunta	54 375
Ohjelmallinen toiminta ja retket	33 152

Taulukko 3. Palvelukeskuksen kolme suurinta toimintamuotoa, käyttökerrat. 2018. Lähde SOTE.

Osa kotihoidon asiakkaista käyttää tälläkin hetkellä palvelukeskuksen palveluja. Palvelukeskusten toimintaan ei ole järjestettyä kuljetusta. Palvelukeskukset ovat HSL:n palvelulinjojen reiteillä, mutta palvelulinjat eivät sovellu suurelle osalle kotihoidon asiakkaista.

Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetustuki on monelle vähävaraiselle tärkeä keino päästä liikkumaan kodistaan. Tämän palvelun riittävyteen ja tulo-rajoihin kiinnitetään huomiota.

Uusia tapoja kotihoidon asiakkaiden virkistysmahdollisuuksien toteuttamiseen

Uudenlaisia tapoja kotihoidon asiakkaiden virkistysmahdollisuuksien toteuttamiseen on kokeiltu useissa palvelukeskuksissa ja toteutuksen mallit vaihtelevat paikallisesti. Tarkoituksena on ollut tuoda palvelukeskuksen palveluja myös kotihoidon asiakkaille. Tarjottu toiminta vaihtelee: se voi olla osallistumista tuettuun päivätoimintaryhmään tai osallistuminen johonkin palvelukeskuksen tapahtumaan ja omakustanteinen lounas.

Kotihoidon asiakkaat ovat tulleet palvelukeskuksen toimintaan omatoimisesti, saatettuna kävellen, sosiaalihuoltolain mukaisen liikkumisen tuen avulla tai maksamalla itse taksikyydin. Joissain tapauksissa kotihoidon tiimien työntekijät ovat kuljettaneet tiimin autoilla asiakkaita palvelukeskukseen.

Palvelua on tarjottu useille eri asiakasryhmille. Palvelukeskusten toiminnasta kiinnostuneet asiakasryhmät ovat olleet satunnaisesti palveluja tarvitsevat ja kotihoidon tukipalveluja saavat asiakkaat. Palvelukeskusten virkistystoimintaa on tarjottu myös paljon palvelua tarvitseville kotihoidon asiakkaille. Heille on ollut vaikeampi löytää sopivia palveluja ja heidän motivointinsa on ollut haasteellisempaa. Palvelukeskusten toiminnassa panostetaan etäyhteyden avulla tapahtuvaan toimintaan, ja tämä sopii myös asiakkaille, joiden on hankala liikkua kotoaan.

Asiakkaat tarvitsevat yleensä useamman motivointikerran ja mahdollisesti saattamisen palvelukeskukseen, jotta he sitoutuvat palvelukustoimintaan. Toimintaa aloittaessa arveltiin, että asiakkaiden kotihoidon tarve vähentyisi. Näin on käynyt aivan satunnaisesti. Virkistystoiminta on osa palvelukokonaisuutta, joka koostuu mm. hoidosta ja hoi- vasta, mutta virkistystoiminta ei korvaa muun palvelun tarvetta. Virkistystoiminta osaltaan ylläpitää kotihoidon asiakkaiden toimintakykyä ja saattaa vähentää yksinäisyyden tunteita.

Sosiaali- ja terveystoimialan tukipalveluihin kuuluvan kuljetuspalvelun yhdensuuntaisen kuljetuksen keskihinta tänä vuonna alkuvuoden tietojen perusteella on noin 40,60 euroa. Kuljetusten kustannukset vaihtelevat monien eri tekijöiden seurauksena. Mikäli kaikille säännöllisen kotihoidon asiakkaille tarjottaisiin yksi tai kymmenen virkistysmatkaa esimerkiksi palvelukeskukseen, kustannusarvio yhdelle vuodelle olisi seuraava:

21.05.2019

Virkistysmatka kotihoidon asiakkaille 1 tai 10 matkaa / vuosi	1 virkistysmatka	10 virkistysmatkaa
Vuonna 2019 yhdensuuntainen matka 40,6 e	81,2	812
Kotihoidon asiakkaat ka / kk 6 800	552 160	5 521 600

Taulukko 1. Kustannusarvio kotihoidon virkistyskuljetuksiin yhdelle vuodelle.

Virkistystoimintaa kotiin

Kaikki kotihoidon asiakkaat eivät halua lähteä päivätoimintaan tai palvelukeskuksiin. Osa asiakkaista ei jaksakaan osallistua kodin ulkopuolisiin tapahtumiin.

Säännöllisen kotihoidon asiakkaita oli maaliskuussa 6 800, joista 800 eli noin 12 prosenttia oli myös kotihoidon etäkäyntien asiakkaana. Maaliskuun etäkäyntien syynä oli noin joka kolmannessa tapauksessa ruokailu, mikä osalla asiakkaista tarkoittaa osallistumista ruokaryhmään. Ruokaryhmät ovat ryhmiä, joissa asiakas syö kotonaan omaa ateriansa ja seurustelee etäkontaktin avulla samaan aikaan ruokailevien kanssa. Palvelukeskus Helsingin hoitaja hallinnoi yhteyttä, mutta ryhmien jäsenet seurustelevat keskenään. Noin viisi prosenttia sai myös monipuolisten palvelukeskusten järjestämää jumppaa ja ryhmätoimintaa etäkontaktin avulla. Etäkontaktin avulla virkistysmahdollisuudet ovat rajattomat, ja kokeiluja aloitetaan ja lopetetaan joustavasti koko ajan. Myös etäyhteyden avulla toteutetun virkistystoiminnan laajentaminen merkittävästi vaatii lisäresursointia.

Naapuruuspiiritoiminta on aktivoivaa, kaikenikäisille suunnattua ryhmätoimintaa, joka toteutuu iäkkäimpien osallistujien ehdoilla. Naapuruspuihin voi perustaa kuka tahansa helsinkiläinen. Toiminta tarvitsee tilan ja yhdestä kahteen vapaaehtoista ohjaajaa ryhmää kohti sekä yhteistyöntekijän, joka on kaupungin tai kolmannen sektorin työntekijä. Palvelukeskusten henkilökunta osallistuu ja antaa apuaan naapuruuspiirien toimintaan erityisesti toiminnan käynnistämisyhteistyössä.

Virkistystoiminnan kehittäminen jatkossa

Helsingin strategiana on helsinkiläisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä terveys- ja hyvinvointierojen kaventuminen. Helsinki panostaa vahvasti kaiken ikäisten liikkumisen lisäämiseen vuosina 2018–2021. Tavoitetta edistävät Helsingin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) -ohjelma ja liikkumisohjelma. Myös ikäihmisiä houkutellessaan aktiivisesti liikkeelle, niin liikunnan kuin kulttuurinkin pariin. Palveluja kohdennetaan lisäksi erityistä tukea tarvitseville kohderyhmille.

le. Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma (Stadin ikäohjelma) kokoaa osaltaan eri toimenpiteitä.

Kotihoidon asiakkaiden toimintakyvyn tukeminen ja aktivointi muun muassa liikkumissopimuksen avulla sekä virkistystoiminta ovat tärkeitä osia asiakkaan asiakassuunnitelmassa. Jokaiselle kotihoidon asiakkaalle pyritään löytämään mielekästä ohjelmaa yksilöllisesti omien tarpeiden ja kiinnostuksen kohteiden mukaan.

Omaisten ja läheisten rooli on tärkeä ja heitä kannustetaan kotihoidon asiakkaiden virkistystoimintaan mukaan. Tarvitaan uusia omaisia tukivia muotoja, jotta asiakkaiden virkistysmahdollisuuden lisääntyvät.

Sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelut kehittävät monella taholla ja erilaisilla tavoilla tuotettua kotihoidon asiakkaiden virkistystoimintaa ja aktivointia. Ennaltaehkäisevällä toiminnalla on sekä inhimillisiä hyötyjä että mitä ilmeisemmin vaikeammin todennettavia positiivisia kustannusvaikutuksia.

Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää tärkeänä, että toimialalla kehitetään, yhteistyössä muiden toimialojen kanssa, toimintoja yksinäisyydestä ja eristäytyneisyydestä kärsivien kotihoidon asiakkaiden aktiivisuuden ja osallisuuden lisäämiseksi.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Kotihoidon asiakkaiden aktivointi ja sosiaalisen virkistymisen mahdollisuudet ovat tärkeitä olemassa olevan toimintakyvyn tukemisen ja kuntoutumisen näkökulmasta. Virkistystoiminnalla on asiakkaalle positiivisia vaikutuksia erityisesti, kun se on yksilöllisesti suunniteltua. Eri henkilöt kaipaavat erilaista toimintaa: osa haluaa virkistyä kotonaan, osa taas kaipaa sosiaalisia kontakteja kodin ulkopuolelta. Ennaltaehkäisevällä toiminnalla on positiivisia terveysvaikutuksia."

Käsittely

Asiassa tehtiin seuraavat vastaehdotukset:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Sandra Hagman: Tehdään virkistystoiminnan kehittämistä koskevan kappaleen loppuun seuraava lisäys: "Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää tärkeänä, että toimialalla kehitetään, yhteistyössä muiden toimialojen kanssa, toimintoja yksinäisyydestä ja eristäytyneisyydestä kärsivien kotihoidon asiakkaiden aktiivisuuden ja osallisuuden lisäämiseksi."

Kannattaja: jäsen Laura Nordström

21.05.2019

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi vastaehdotuksen yksimielisesti ilman äänestystä.

Vastaehdotus 2:

Jäsen Kati Juva: Tehdään ikääntyneille helsinkiläisille tarkoitettuja palvelukeskuksia koskevan kappaleen loppuun seuraava lisäys: "Sosiaali- huoltolain mukainen kuljetustuki on monelle vähävaraiselle tärkeä keino päästä liikkumaan kodistaan. Tämän palvelun riittävyyteen ja tulorajoihin kiinnitetään huomiota."

Kannattaja: jäsen Laura Nordström

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi vastaehdotuksen yksimielisesti ilman äänestystä.

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle hyväksytyjen vastaehdotusten mukaisesti muutetun lausunnon.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Seija Meripaasi, sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen johtaja, puhelin: 310 52482
seija.meripaasi(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutetun aloite 27022019 Holopainen Mari, Aloite: Kotihoidossa olevien ikäihmisten aktivointi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Mari Holopaisen ym. valtuustoaloitteesta koskien kotihoidossa olevien ikäihmisten aktivointia:

"Aloitteessa viitataan Tanskan kotihoidon malliin, jossa kotihoidon asiakkaita kuljetetaan kunnan kustannuksella päivätoimintapaikkoihin syömään, peseytymään ja virkistäytymään. Tanskalainen kotihoidon malli on lähtökohtaisesti erilainen kuin Helsingin kotihoito. Helsingin kotihoidon palvelu perustuu siihen, että palvelut tuodaan ensisijaisesti kotiin.

Sosiaalihuoltolain mukainen liikkumisen tuki

Pääosin ikääntyneille helsinkiläisille tarkoitettua sosiaalihuoltolain mukaista liikkumisen tukea myönnettiin yhteensä 1 971 855 eurolla 2 864 asiakkaalle vuonna 2018. Sosiaalihuoltolain mukainen kuljetuspalvelu voidaan myöntää henkilöille, joilla on toimintakyvyn rajoitteita liikkumisessaan ja joilla itsellään ei ole taloudellisia mahdollisuuksia järjestää muutoin liikkumistaan. Tarpeen mukaan myönnetään enintään kuusi (6) yhdensuuntaista matkaa kuukaudessa. Kuljetuspalvelu on määrärahasidonnainen ja harkinnanvarainen etuus.

Päivätoiminta Helsingissä

Helsingissä oli ikääntyneiden päivätoiminnan asiakkaita yhteensä 1 774 vuonna 2018. Asiakasmäärä on pysynyt edellisen vuoden tasolla. Päivätoimintaa oli kaupungin omana toimintana yhteensä 268 asiakaspaikkaa, minkä lisäksi asiakkaalla on mahdollisuus saada päivätoimintapalvelua palvelusetelillä. Päivätoimintaan sisältyy pääsääntöisesti kuljetus. Osa asiakkaista tulee päivätoimintaan omalla kuljetuksella. Kotihoidon henkilökunta auttaa asiakkaita lähtemään päivätoimintaan ja on vastassa päivätoiminnan päätyttyä.

Nykyinen päivätoiminta on ensisijaisesti tarkoitettu muistisairaiden kotona asumisen tukemiseen ja omaishoidon palvelukokonaisuuteen omaishoitajien tueksi. Noin joka kuudes säännöllisen kotihoidon asiakas sai päivätoimintaa vuoden 2018 aikana. Viime vuosina mediaaniodotusaika päivätoimintaan on vaihdellut kuukausittain 50–60 vuorokauden välillä. Päivätoiminnan kustannukset vuodelta 2018 selviävät alla olevasta taulukosta.

Päivätoiminta 2018	josta kuljetuksen osuus		hoitopäivän hinta (euro)
	TTP (euro)	(euro)	
Oma toiminta	8 831 316	1 503 137	138,1
Ostopalvelu	654 347		
Palveluseteli	884 803		
yht. ostot ja palveluseteli	1 539 150	303 825	77,8

Taulukko 2. Päivätoiminnan kustannukset 2018. SOTE

Palvelukeskukset ikääntyneille helsinkiläisille

Helsingissä toimii 15 palvelukeskusta eri puolilla kaupunkia. Palvelukeskukset ovat avoimia kohtaamispaikkoja, jotka tukevat kotona asumista, edistävät hyvinvointia ja lievittävät yksinäisyyden kokemuksia. Palvelukeskuksessa voi osallistua tuettuun ryhmätoimintaan (sosiaalihuollon ammattilaisten vetämät ryhmät), vertaistuelliseen ryhmätoimintaan, harrastustoimintaan, erilaisiin tilaisuuksiin tai retkille tai toimia va-

paaehtoisena. Vireä vapaaehtoistoiminta mahdollistaa osaltaan toimintojen ja palveluiden monimuotoisuuden ja laajuuden. Lisäksi palvelukeskuksista saa sosiaaliohjaajan palveluohjausta ja -neuvontaa ja niissä voi syödä lounaan.

Palvelukeskusten toiminta on tarkoitettu eläkeläisille ja työttömille. Toiminta ja palvelut ovat pääosin maksuttomia ja ovat käytettävissä palvelukeskuskortin avulla. Palvelukeskuksien asiakkaita ei rekisteröidä mihinkään asiakastietojärjestelmään, ja kukin voi hakeutua toimintaan oman kiinnostuksensa ja aikataulunsa mukaan. Palvelukeskuksissa toiminta on järjestetty tavalla, joka edellyttää asiakkaita omatoimisuutta. Palvelukeskustoiminnan budjetti oli 7 195 191 euroa vuonna 2019.

Palvelukeskuksien käyttökerrat 3. suurinta toimintamuotoa	2018
Harrastetoiminta	56 710
Liikunta	54 375
Ohjelmallinen toiminta ja retket	33 152

Taulukko 3. Palvelukeskuksen kolme suurinta toimintamuotoa, käyttökerrat. 2018. Lähde SOTE.

Osa kotihoidon asiakkaista käyttää tälläkin hetkellä palvelukeskuksen palveluja. Palvelukeskusten toimintaan ei ole järjestettyä kuljetusta. Palvelukeskukset ovat HSL:n palvelulinjojen reiteillä, mutta palvelulinjat eivät sovellu suurelle osalle kotihoidon asiakkaista.

Uusia tapoja kotihoidon asiakkaiden virkistysmahdollisuuksien toteuttamiseen

Uudenlaisia tapoja kotihoidon asiakkaiden virkistysmahdollisuuksien toteuttamiseen on kokeiltu useissa palvelukeskuksissa ja toteutuksen mallit vaihtelevat paikallisesti. Tarkoituksena on ollut tuoda palvelukeskuksen palveluja myös kotihoidon asiakkaille. Tarjottu toiminta vaihtelee: se voi olla osallistumista tuettuun päivätoimintaryhmään tai osallistuminen johonkin palvelukeskuksen tapahtumaan ja omakustanteinen lounas.

Kotihoidon asiakkaat ovat tulleet palvelukeskuksen toimintaan omatoimisesti, saatettuna kävellen, sosiaalihuoltolain mukaisen liikkumisen tuen avulla tai maksamalla itse taksikyydin. Joissain tapauksissa kotihoidon tiimien työntekijät ovat kuljettaneet tiimin autoilla asiakkaita palvelukeskukseen.

Palvelua on tarjottu useille eri asiakasryhmille. Palvelukeskusten toiminnasta kiinnostuneet asiakasryhmät ovat olleet satunnaisesti palveluja tarvitsevat ja kotihoidon tukipalveluja saavat asiakkaat. Palvelukeskusten virkistystoimintaa on tarjottu myös paljon palvelua tarvitseville kotihoidon asiakkaille. Heille on ollut vaikeampi löytää sopivia palveluja ja heidän motivointinsa on ollut haasteellisempaa. Palvelukeskus-

ten toiminnassa panostetaan etäyhteyden avulla tapahtuvaan toimintaan, ja tämä sopii myös asiakkaille, joiden on hankala liikkua kotoaan.

Asiakkaat tarvitsevat yleensä useamman motivointikerran ja mahdollisesti saattamisen palvelukeskukseen, jotta he sitoutuvat palvelukustointimintaan. Toimintaa aloittaessa arveltiin, että asiakkaiden kotihoidon tarve vähentyisi. Näin on käynyt aivan satunnaisesti. Virkistystoiminta on osa palvelukokonaisuutta, joka koostuu mm. hoidosta ja hoiavasta, mutta virkistystoiminta ei korvaa muun palvelun tarvetta. Virkistystoiminta osaltaan ylläpitää kotihoidon asiakkaiden toimintakykyä ja saattaa vähentää yksinäisyyden tunteita.

Sosiaali- ja terveystoimialan tukipalveluihin kuuluvan kuljetuspalvelun yhdensuuntaisen kuljetuksen keskihinta tänä vuonna alkuvuoden tietojen perusteella on noin 40,60 euroa. Kuljetusten kustannukset vaihtelevat monien eri tekijöiden seurauksena. Mikäli kaikille säännöllisen kotihoidon asiakkaille tarjottaisiin yksi tai kymmenen virkistysmatkaa esimerkiksi palvelukeskukseen, kustannusarvio yhdelle vuodelle olisi seuraava:

Virkistysmatka kotihoidon asiakkaille 1 tai 10 matkaa / vuosi	1 virkistysmatka	10 virkistysmatkaa
Vuonna 2019 yhdensuuntainen matka 40,6 e	81,2	812
Kotihoidon asiakkaat ka / kk 6 800	552 160	5 521 600

Taulukko 1. Kustannusarvio kotihoidon virkistyskuljetuksiin yhdelle vuodelle.

Virkistystoimintaa kotiin

Kaikki kotihoidon asiakkaat eivät halua lähteä päivätoimintaan tai palvelukeskuksiin. Osa asiakkaista ei jaksaa osallistua kodin ulkopuolisiin tapahtumiin.

Säännöllisen kotihoidon asiakkaita oli maaliskuussa 6 800, joista 800 eli noin 12 prosenttia oli myös kotihoidon etäkäyntien asiakkaana. Maaliskuun etäkäyntien syynä oli noin joka kolmannessa tapauksessa ruokailu, mikä osalla asiakkaista tarkoittaa osallistumista ruokaryhmään. Ruokaryhmät ovat ryhmiä, joissa asiakas syö kotonaan omaa ateriaansa ja seurustelee etäkontaktin avulla samaan aikaan ruokailevien kanssa. Palvelukeskus Helsingin hoitaja hallinnoi yhteyttä, mutta ryhmien jäsenet seurustelevat keskenään. Noin viisi prosenttia sai myös monipuolisten palvelukeskusten järjestämää jumppaa ja ryhmätoimintoja etäkontaktin avulla. Etäkontaktin avulla virkistysmahdollisuudet ovat rajattomat, ja kokeiluja aloitetaan ja lopetetaan joustavasti koko ajan.

Myös etäyhteyden avulla toteutetun virkistystoiminnan laajentaminen merkittävästi vaatii lisäresursointia.

Naapuruuspiiritoiminta on aktivoivaa, kaikenikäisille suunnattua ryhmätoimintaa, joka toteutuu iäkkäimpien osallistujien ehdoilla. Naapuruspiirin voi perustaa kuka tahansa helsinkiläinen. Toiminta tarvitsee tilan ja yhdestä kahteen vapaaehtoista ohjaajaa ryhmää kohti sekä yhteistyöntekijän, joka on kaupungin tai kolmannen sektorin työntekijä. Palvelukeskusten henkilökunta osallistuu ja antaa apuaan naapuruuspiirien toimintaan erityisesti toiminnan käynnistämisyhteistyössä.

Virkistystoiminnan kehittäminen jatkossa

Helsingin strategiana on helsinkiläisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä terveys- ja hyvinvointierojen kaventuminen. Helsinki painottaa vahvasti kaiken ikäisten liikkumisen lisäämiseen vuosina 2018–2021. Tavoitetta edistävät Helsingin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) -ohjelma ja liikkumisohjelma. Myös ikäihmisiä houkutellaan aktiivisesti liikkeelle, niin liikunnan kuin kulttuurinkin pariin. Palveluja kohdennetaan lisäksi erityistä tukea tarvitseville kohderyhmille. Ikääntyneiden hyvinvointisuunnitelma (Stadin ikäohjelma) kokoaa osaltaan eri toimenpiteitä.

Kotihoidon asiakkaiden toimintakyvyn tukeminen ja aktivointi muun muassa liikkumissopimuksen avulla sekä virkistystoiminta ovat tärkeitä osia asiakkaan asiakassuunnitelmassa. Jokaiselle kotihoidon asiakkaalle pyritään löytämään mielekästä ohjelmaa yksilöllisesti omien tarpeiden ja kiinnostuksen kohteiden mukaan.

Omaisten ja läheisten rooli on tärkeä ja heitä kannustetaan kotihoidon asiakkaiden virkistystoimintaan mukaan. Tarvitaan uusia omaisia tukuvia muotoja, jotta asiakkaiden virkistysmahdollisuuden lisääntyvät.

Sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelut kehittävät monella taholla ja erilaisilla tavoilla tuotettua kotihoidon asiakkaiden virkistystoimintaa ja aktivointia. Ennaltaehkäisevällä toiminnalla on sekä inhimillisiä hyötyjä että mitä ilmeisemmin vaikeammin todennettavia positiivisia kustannusvaikutuksia.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Kotihoidon asiakkaiden aktivointi ja sosiaalisen virkistymisen mahdollisuudet ovat tärkeitä olemassa olevan toimintakyvyn tukemisen ja kuntoutumisen näkökulmasta. Virkistystoiminnalla on asiakkaalle positiivisia vaikutuksia erityisesti, kun se on yksilöllisesti suunniteltua. Eri henkilöt kaipaavat erilaista toimintaa: osa haluaa virkistyä kotonaan, osa

taas kaipaa sosiaalisia kontakteja kodin ulkopuolelta. Ennaltaehkäisevällä toiminnalla on positiivisia terveystuloksia."

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali- ja terveyslautakunnalta lausuntoa kaupunginhallitukselle valtuutettu Mari Holopaisen ym. valtuustoa-loitteeseen kotihoidossa olevien ikäihmisten aktivoinnista 4.6.2019 mennessä.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Seija Meripaasi, sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen johtaja, puhelin: 310 52482
seija.meripaasi(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Valtuutetun aloite 27022019 Holopainen Mari, Aloite: Kotihoidossa olevien ikäihmisten aktivointi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

§ 104

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Atte Harjanteen valtuustoaloitteesta koskien liha- ja maitotuotteiden kulutuksen puolittamista vuoteen 2025 mennessä

HEL 2018-006850 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Atte Harjanteen ym. valtuustoaloitteeseen koskien liha- ja maitotaloustuotteiden kulutuksen puolittamista vuoteen 2025 mennessä:

”Helsingin sosiaali- ja terveystoimialalla on sitouduttu noudattamaan kansallisia sekä erityisryhmiä koskevia ravitsemussuosituksia. Suomalaisen ravitsemussuositusten 2014 mukaan terveyttä edistävä ruokavalio sisältää kasvikunnan tuotteita, täysjyväviljaa, kalaa, kasviöljyjä, pähkinöitä, siemeniä sekä rasvattomia ja vähärasvaisia maitovalmisteita. Ravitsemussuositukset pohjautuvat perusteelliseen tieteelliseen selvitystyöhön, ja niissä on yhdistetty terveys- ja ympäristönäkökulma.

Sosiaali- ja terveystoimiala vastaa ikääntyneiden ympärivuorokautisen, kotihoidon, päivätoiminnan ja palveluasumisen asiakkaiden, vammaisten asumispalvelujen ja työ- ja päivätoiminnan asiakkaiden, sairaaloiden, psykiatria- ja päihdepotilaiden ja lastensuojelun asiakkaiden ruokapalvelusta. Kaikista asiakkaista suurin ryhmä ovat ikääntyneet. Sosiaali- ja terveystoimialan ruokapalveluja järjestettäessä tulee huomioida asiakkaan erityistarpeet kaikissa asiakasryhmissä kuten ikääntyessä, sairastaessa ja vammaisten ruokapalveluissa.

Ravitsemussuosituksissa otetaan huomioon suomalainen ruokakulttuuri ja tottumukset, joissa maitovalmisteet ovat osana. Maitovalmisteet ovat hyviä proteiinin, kalsiumin, jodin ja monien vitamiinien lähteitä, ja niille on annettu päivittäiset määräsuositukset. Rasvattomien ja vähärasvaisten maitovalmisteiden runsas käyttö on tutkimusten mukaan yhteydessä muun muassa pienempään kohonneen verenpaineen, aivohalvauksen ja tyypin 2 diabeteksen riskiin. Nestemäiset maitovalmisteet on mahdollista osittain korvata kasviperäisillä kalsiumilla ja D-vitamiinilla täydennetyillä elintarvikkeilla, kuten soija- tai kaurajuomilla. Kestävän kehityksen kannalta kotimaisista raaka-aineista jalostetut tuotteet ovat suositeltavampia.

Vajaaravitseminen on ikääntyneillä yleistä. Ravitsemuksen ja ravitsemushoidon näkökulmasta ongelmana on maitotuotteiden vähentäminen. Maitoa korvaavista kasvijuomista kauramaitovalmisteiden ravinto-

sisältö ei vastaa maitotuotteita proteiinien määrän ja laadun osalta (eivät sisällä kaikkia välttämättömiä aminohappoja), eivätkä ne sisällä yleensä jodia. Niihin lisätty B12-vitamiini imeytyy huonosti. Kriittisiä ravintoaineita lihan ja maitotaloustuotteiden vähentämistä ajatellen ovat erityisesti proteiinit (laatu ja määrä), jodi, lihan sisältämä hemirauta, B2-vitamiini ja B12-vitamiini. Sen sijaan soijamaidon proteiinipitoisuus on lähellä lehmänmaidon vastaavaa.

Valtion ravitsemusneuvottelukunnan vuonna 2010 antamien Ravitsemussuositukset ikääntyneille ja Ravitsemushoito -suositusten mukaan proteiinin tarve ikääntyneillä on aikuisväestöä merkittävästi suurempi 1,2–1,4 g/kg (15–20 energiaprosenttia) ja tehostetussa ruokavaliassa 20 energiaprosenttia. Suosituksissa on otettu huomioon se, että ikääntyneet tarvitsevat pienempiä annoksia ja useampia proteiinia sisältäviä aterioita päivässä kuin perusterveet ruokailijat. Perusruuan ajatus on, että se sopii useimmille. Tehostettua ruokavaliota tarvitaan, jos perusruoka ei riitä vajaaravitsemuksessa tai sen riskissä olevalle pieniruokaiselle tai ruokahaluttomalle asukkaalle tai potilaalle.

Liha kuuluu osana suomalaisiin ravitsemussuosituksiin, koska se on maidon, kalan ja kananmunan ohella hyvä proteiinin lähde ja siinä on erityisen runsaasti hyvin imeytyvää rautaa. Lihavalmisteille ja punaiselle lihalle (naudan-, lampaan- ja sianliha) on ravitsemussuosituksissa annettu käytön enimmäismääräsuosituksia johtuen niiden runsaan käytön haitallisista terveysvaikutuksista. Punaisen lihan osalta suositellaan valitsemaan vähärasvaisia laatuja tai korvaamaan se siipikarjan lihalla. Lihavalmisteista suositellaan vähärasvaisia ja -suolaisia laatuja. Erityisesti punaisen lihan ja siitä tehtyjen valmisteiden käytön vähentäminen on perusteltua myös ilmaston kannalta.

Lihan tilalle suositellaan kalaa, kanaa, kananmunaa ja kasviproteiinien lähteitä. Kalatuotteiden lisäämistä vaikeuttaa tuoteryhmän koko ajan kohonneet hinnat. Luonnonvarakeskuksen tilaston mukaan kalan tuottajahinnat ovat nousseet noin viisi prosenttia vuodesta 2016 vuoteen 2017. Ruoan pitää maistua, eikä hävikkiä saisi tulla. Ruoan tutut, kotoiset maut ja asukkaiden makutottumukset ovat tärkeitä tekijöitä sosiaali- ja terveystoimialan kaikille ruokailijaryhmille. Ruokatuotteiden suunnittelussa pitää huomioida myös maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden makutottumukset, esimerkiksi riisin käyttö. Tämä on mahdollista huomioida kasvisruokatuotteiden suunnittelussa.

Kotona asuvat kotiateria-asiakkaat ja palvelukeskusten ravintoloissa ruokailevat asiakkaat, joilla on mahdollisuus itse valita haluamansa ateriovaihtoehto, muodostavat noin kolmasosan (noin 0,5 miljoonaa euroa) sosiaali- ja terveystoimialan asiakkaista. Heille tulee tarjota vaihtoehtoisesti kasvis- tai kalaruokia sekä kasvisjuomia, joista he itse voi-

vat valita makutottumuksiinsa sopivat vaihtoehdot. Palveluntuottajien kanssa seurataan ruokien menekkiä, hävikkiä sekä asiakastytyvyyttä. Tärkeää on, että tarjottavat ruoat ovat ravitsemussuosituksien täyttäviä ja asiakkaille mieluisia ja asiakkailta on vapaus valita, mitä syövät.

Ruokien esillelaitolla on merkitystä ruokailijoiden valintoihin. Laittamalla ensin tarjolle salaattit, lämpimät kasvislisäkkeet, kana- ja kalaruoat ja viimeiseksi liha ohjataan ruokailijoita tekemään terveellisempiä valintoja. Myös juomien esille laitolla voidaan vaikuttaa valintoihin.

Liha- ja maitotaloustuotteiden kulutuksen vähentäminen vaatii yhteistyötä kaikkien toimialalle ruokapalveluja tuottavien toimijoiden kanssa. Tehtävät toimenpiteet ovat ruokalistojen kehittäminen (esimerkiksi kasvisruokavaihtoehto päivittäin tarjolla), lämpimien kasvislisäkkeiden lisääminen lounaalle sekä uusien kaikille asiakasryhmille soveltuvien kasvisruokatuotteiden kehittäminen esimerkiksi perunasta. Peruna on terveellinen, rasvaton ja ympäristöystävällinen juures. Lähiruoan suosiminen on tärkeää, ja siksi perunan käytön lisääminen on perusteltua. Ruokaketjun piteneminen lisää myös ruoan turvallisuuteen liittyviä riskejä. Kotimaisen täysjyväviljan käyttöä tulisi myös lisätä.

Ravitsemuksellisesti täysipainoisten, maukkaiden ja vaihtelevien kasvisruokien tuotekehittäminen ja suurtuotantoon saaminen vie aikaa ja vaatii resursseja. Maitotalous- ja lihatuotteiden korvaaminen resepteissä kasvisraaka-aineilla vaatii aina reseptiikan kehittämistä. Maitoa korvaavia tuotteita tulee ruokavaliossa olla kalsiumin sekä muiden ravintoaineiden saantia ajatellen, mikäli maitotaloustuotteiden kulutusta vähennetään. Korvaavista tuotteista kaurajuoma maksaa noin kolme kertaa enemmän kuin maito. Sosiaali- ja terveystoimiala ei pysty tekemään tarkkaa selvitystä kustannusvaikutuksista, koska ei itse tuota ruokapalveluja. Toimialan ruokapalveluiden vuoden 2018 kustannukset olivat 27,9 miljoonaa euroa. Raaka-aineiden osuus tästä on arviolta 40 prosenttia. Mikäli raaka-aineiden hinnat nousevat viisi prosenttia, sen vaikutus on 0,6 miljoonaa euroa.

Sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että lisäämällä kasvisten osuutta ja houkuttelevuutta ruokavaliossa voidaan kuitenkin vaikuttaa muiden ruokien kulutukseen vähentävästi ja samalla edistää terveyttä sekä torjua ilmastonmuutosta. Ruoan ilmastovaikutuksia vähennettäessä keskeistä on myös ruokahävikin pienentäminen, energiatehokkuuden lisääminen sekä kauden mukaisten raaka-aineiden huomioiminen ruokalistasuunnittelussa ja ruokapalvelujen toteutuksessa.

Sosiaali- ja terveystoimialallakin on monissa palveluissa mahdollista vähentää liha- ja maitotuotteiden käyttöä. Tavoitteeseen puolittaa kulu-

tus vuoteen 2025 mennessä on kuitenkin vaikeaa päästä, kun otetaan huomioon edellä kuvatut eri asiakasryhmien ravitsemukselliset tarpeet. Realistisempi tavoite voisi olla vähentää kulutusta esimerkiksi 20 prosenttia. Vähennystä ei ole mahdollista tehdä ilman kustannusvaikutuksia, joita tulee muun muassa maitotaloustuotteiden vaihtamisesta kasviperäisiin tuotteisiin.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Ravitsemuksella on tärkeä merkitys yksilön hyvinvointiin ja terveyteen erityisesti haavoittuvilla ruokailijaryhmillä kuten lapsilla, ikääntyneillä, vammaisilla ja sairaaloiden potilailla. Erityistilanteissa ja -tarpeissa on ensisijaisen tärkeää varmistua yksilön hyvän ravitsemuksen toteutumisesta. Kasvisten käytön lisäämisellä ja tarjonnan monipuolistamisella edistetään terveyttä, ja se on suositeltavaa kaikissa sosiaali- ja terveys-toimen asiakasryhmissä. Terveyden kannalta on myös muita tärkeitä ravitsemustekijöitä, kuten riittävä proteiinien ja välttämättömien rasvahappojen saanti. Jotta kaikkien välttämättömien ravintoaineiden saanti tulisi tyydytettyä, tulee ruokavalio koostaa mahdollisimman monipuolisesti.

Sosiaali- ja terveyslautakunta esittää, että ainakin kaikkein hauraimpien sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasryhmien, kuten sairaalapotilaiden sekä ikääntyneiden ja vammaisten koti- ja ympärivuorokautisen hoidon asukkaiden kohdalla noudatetaan kansallisia ravitsemussuosituksia yksilöllisesti soveltaen.

Sosiaali- ja terveystoimialan ravitsemushoidon neuvottelukunta edellyttää, että ruokapalveluissa noudatetaan eri asiakasryhmille voimassa olevia ravitsemussuosituksia. Liha- ja maitotaloustuotteiden kulutuksen puolittamisen tavoitteeseen pääsyä edistetään yhdessä palvelujen tuottajien kanssa.”

Käsittely

Esittelijä Juha Jolkkonen muutti lausuntoehdotuksen viimeistä kappaletta ennen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia siten, että siitä poistettiin virke "Sosiaali- ja terveystoimialalla tavoitteeseen puolittaa kulutus vuoteen 2025 mennessä ei päästä, kun otetaan huomioon edellä kuvatut eri asiakasryhmien ravitsemukselliset vaatimukset".

Asiassa tehtiin seuraavat vastaehdotukset:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Seija Muurinen: Tehdään terveys- ja hyvinvointivaikutuksia koskevan ensimmäisen kappaleen jälkeen seuraava lisäys: "Sosiaali- ja terveyslautakunta esittää, että ainakin kaikkein hauraimpien sosiaali- ja

terveyspalvelujen asiakasryhmien, kuten sairaalapotilaiden sekä ikään-tyneiden ja vammaisten koti- ja ympärivuorokautisen hoidon asukkaiden kohdalla noudatetaan kansallisia ravitsemussuosituksia yksilöllisesti soveltaen."

Kannattaja: jäsen Kati Juva

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Seija Muurisen vastaehdotuksen yksimielisesti ilman äänestystä.

Vastaehdotus 2:

Jäsen Kati Juva: Poistetaan toiseksi viimeisestä kappaleesta ennen terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia viimeisen lauseen lopusta kohta "ja lähialueella tuotettujen". Tosiasiassa kuljetuskustannukset muodostavat hyvin marginaalisen osan ravinnon hiilijalanjäljestä eikä lähiruoan suosiminen käytännössä vähennä ruoan hiilijalanjälkeä – toki sillä voi olla muita edullisia vaikutuksia esimerkiksi kotimaan työllisyyteen.

Kannattaja: jäsen Tapio Bergholm

Vastaehdotus 3:

Jäsen Kati Juva: Muutetaan lausunnon neljännen kappaleen loppu kuulumaan seuraavasti: "Maitoa korvaavista kasvijuurista kauramaitovalmisteiden ravintosisältö ei vastaa maitotuotteita proteiinien määrän ja laadun osalta (eivät sisällä kaikkia välttämättömiä aminohappoja), eivätkä ne sisällä yleensä jodia. Niihin lisätty B12-vitamiini imeytyy huonosti. Kriittisiä ravintoaineita lihan ja maitotaloustuotteiden vähentämistä ajatellen ovat erityisesti proteiinit (laatu ja määrä), jodi, lihan sisältämä hemirauta, B2- vitamiini ja B12-vitamiini. Sen sijaan soijamaidon proteiinipitoisuus on lähellä lehmänmaidon vastaavaa."

Kannattaja: jäsen Laura Nordström

Vastaehdotus 4:

Jäsen Heidi Ahola: Muutetaan lausunnon seitsemännen kappaleen loppu "Uusien kasvisruokatuotteiden makuun tottuminen vie aikaa. Ruoan pitää maistua, eikä hävikkiä saisi tulla. Ruoan tutut, kotoiset maut ja asukkaiden makutottumukset ovat tärkeitä tekijöitä sosiaali- ja terveystoimialan kaikille ruokailijaryhmille. Ruokatuotteiden suunnittelussa pitää huomioida myös maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden makutottumukset, esimerkiksi riisin käyttö" seuraavaan muotoon:

"Ruoan pitää maistua, eikä hävikkiä saisi tulla. Ruoan tutut, kotoiset maut ja asukkaiden makutottumukset ovat tärkeitä tekijöitä sosiaali- ja terveystoimialan kaikille ruokailijaryhmille. Ruokatuotteiden suunnittelussa pitää huomioida myös maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden

makutottumukset, esimerkiksi riisin käyttö. Tämä on mahdollista huomioida kasvisruokatuotteiden suunnittelussa."

Kannattaja: jäsen Karita Toijonen

Vastaehdotus 5:

Jäsen Heidi Ahola: Muutetaan terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia edeltävän kappaleen loppu "Tavoitteeseen puolittaa kulutus vuoteen 2025 mennessä on kuitenkin vaikeaa päästä, kun otetaan huomioon edellä kuvatut eri asiakasryhmien ravitsemukselliset tarpeet. Sosiaali- ja terveystoimialalla tavoitteeseen puolittaa kulutus vuoteen 2025 mennessä ei päästä, kun otetaan huomioon edellä kuvatut eri asiakasryhmien ravitsemukselliset vaatimukset. Realistisempi tavoite voisi olla vähentää kulutusta esimerkiksi 20 prosenttia. Vähennystä ei ole mahdollista tehdä ilman kustannusvaikutuksia, joita tulee muun muassa maitotaloustuotteiden vaihtamisesta kasviperäisiin tuotteisiin" seuraavaan muotoon:

"Eri asiakasryhmien ravitsemukselliset tarpeet asettavat kuitenkin haasteita kulutuksen puolittamiselle vuoteen 2025 mennessä sosiaali- ja terveystoimialalla. Vähennykseen liittyy myös mahdollisesti kustannusvaikutuksia, joita tulee muun muassa maitotaloustuotteiden vaihtamisesta kasviperäisiin tuotteisiin. Lautakunta pitää tärkeänä, että sote-toimialalla pyritään mahdollisimman lähelle 50 prosenttia liha- ja maitotuotteiden kuluttamisen vähentämisessä ja tavoitellaan vähintään 20 prosentin vähennystä."

Kannattaja: jäsen Sandra Hagman

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto syntyi seuraavien äänestysten tuloksena:

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 2 (jäsen Kati Juva)

Jaa-äännet: 3

Heidi Ahola, Cecilia Ehrnrooth, Sakari Männikkö

Ei-äännet: 5

Tapio Bergholm, Leo Bergman, Kati Juva, Karita Toijonen, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 5

Sandra Hagman, Sami Heistaro, Seija Muurinen, Laura Nordström, Matias Pajula

21.05.2019

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Kati Juvan vastaehdotuksen äänin 5 - 3 (tyhjää 5).

2 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan
EI-ehdotus: Vastaehdotus 3 (jäsen Kati Juva)

Jaa-äännet: 1
Sakari Männikkö

Ei-äännet: 5
Heidi Ahola, Sandra Hagman, Kati Juva, Laura Nordström, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 7
Tapio Bergholm, Leo Bergman, Cecilia Ehrnrooth, Sami Heistaro, Seija Muurinen, Matias Pajula, Karita Toijonen

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Kati Juvan vastaehdotuksen äänin 5 - 1 (tyhjää 7).

3 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan
EI-ehdotus: Vastaehdotus 4 (jäsen Heidi Ahola)

Jaa-äännet: 1
Sakari Männikkö

Ei-äännet: 12
Heidi Ahola, Tapio Bergholm, Leo Bergman, Cecilia Ehrnrooth, Sandra Hagman, Sami Heistaro, Kati Juva, Seija Muurinen, Laura Nordström, Matias Pajula, Karita Toijonen, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Heidi Aholan vastaehdotuksen äänin 12 - 1.

4 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan
EI-ehdotus: Vastaehdotus 5 (jäsen Heidi Ahola)

Jaa-äännet: 9

Tapio Bergholm, Cecilia Ehrnrooth, Sami Heistaro, Kati Juva, Seija Muurinen, Sakari Männikkö, Matias Pajula, Karita Toijonen, Sanna Vesikansa

Ei-äännet: 4

Heidi Ahola, Leo Bergman, Sandra Hagman, Laura Nordström

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi esittelijän ehdotuksen äänin 9 - 4.

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi asiasta hyväksytyjen vastaehdotusten osalta esittelijän muutetusta ehdotuksesta poikkeavan lausunnon.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Erja Turunen, ruokapalveluohjaaja, puhelin: 310 43030
erja.turunen(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Atte Harjanteen aloite 13.6.2018

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Atte Harjanteen ym. valtuustoaloitteeseen koskien liha- ja maitotaloustuotteiden kulutuksen puolittamista vuoteen 2025 mennessä:

”Helsingin sosiaali- ja terveystoimialalla on sitouduttu noudattamaan kansallisia sekä erityisryhmiä koskevia ravitsemussuosituksia. Suomalaisen ravitsemussuosituksen 2014 mukaan terveystä edistävä ruokavalio sisältää kasvikunnan tuotteita, täysjyväviljaa, kalaa, kasviöljyjä, pähkinöitä, siemeniä sekä rasvattomia ja vähärasvaisia maitovalmisteita. Ravitsemussuositukset pohjautuvat perusteelliseen tieteelliseen selvitystyöhön, ja niissä on yhdistetty terveys- ja ympäristönäkökulma.

Sosiaali- ja terveystoimiala vastaa ikääntyneiden ympärivuorokautisen, kotihoidon, päivätoiminnan ja palveluasumisen asiakkaiden, vammaisten asumispalvelujen ja työ- ja päivätoiminnan asiakkaiden, sairaaloiden, psykiatria- ja päihdepotilaiden ja lastensuojelun asiakkaiden ruokapalvelusta. Kaikista asiakkaista suurin ryhmä ovat ikääntyneet. Sosiaali- ja terveystoimialan ruokapalveluja järjestettäessä tulee huomioida asiakkaan erityistarpeet kaikissa asiakasryhmissä kuten ikääntyessä, sairastaessa ja vammaisten ruokapalveluissa.

Ravitsemussuosituksissa otetaan huomioon suomalainen ruokakulttuuri ja tottumukset, joissa maitovalmisteet ovat osana. Maitovalmisteet ovat hyviä proteiinin, kalsiumin, jodin ja monien vitamiinien lähteitä, ja niille on annettu päivittäiset määräsuositukset. Rasvattomien ja vähärasvaisten maitovalmisteiden runsas käyttö on tutkimusten mukaan yhteydessä muun muassa pienempään kohonneeseen verenpaineeseen, aivohalvauksen ja tyypin 2 diabeteksen riskiin. Nestemäiset maitovalmisteet on mahdollista osittain korvata kasviperäisillä kalsiumilla ja D-vitamiinilla täydennetyillä elintarvikkeilla, kuten soija- tai kaurajuomilla. Kestävän kehityksen kannalta kotimaisista raaka-aineista jalostetut tuotteet ovat suositeltavampia.

Vajaaravitseminen on ikääntyneillä yleistä. Ravitsemuksen ja ravitsemushoidon näkökulmasta ongelmana on maitotuotteiden vähentäminen. Maitoa korvaavissa kasvijuomissa, esimerkiksi kaurajuomissa, ravintosisältö ei vastaa maitotuotteita proteiinien määrän ja laadun osalta (eivät sisällä kaikkia välttämättömiä aminohappoja), eivätkä ne sisällä yleensä jodia. Niihin lisätty B12-vitamiini imeytyy huonosti. Kriittisiä ravintoaineita lihan ja maitotaloustuotteiden vähentämistä ajatellen ovat erityisesti proteiinit (laatu ja määrä), jodi, lihan sisältämä hemirauta, B2-vitamiini ja B12-vitamiini.

Valtion ravitsemusneuvottelukunnan vuonna 2010 antamien Ravitsemussuositukset ikääntyneille ja Ravitsemushoito -suositusten mukaan proteiinin tarve ikääntyneillä on aikuisväestöä merkittävästi suurempi 1,2–1,4 g/kg (15–20 energiaprosenttia) ja tehostetussa ruokavaliassa 20 energiaprosenttia. Suosituksissa on otettu huomioon se, että ikääntyneet tarvitsevat pienempiä annoksia ja useampia proteiinia sisältäviä aterioita päivässä kuin perusterveet ruokailijat. Perusruuan ajatus on, että se sopii useimmille. Tehostettua ruokavaliota tarvitaan, jos perusruoka ei riitä vajaaravitsemuksessa tai sen riskissä olevalle pieniruokaiselle tai ruokahaluttomalle asukkaalle tai potilaalle.

Liha kuuluu osana suomalaisiin ravitsemussuosituksiin, koska se on maidon, kalan ja kananmunan ohella hyvä proteiinin lähde ja siinä on erityisen runsaasti hyvin imeytyvää rautaa. Lihavalmisteille ja punaiselle lihalle (naudan-, lampaan- ja sianliha) on ravitsemussuosituksissa

annettu käytön enimmäismääräsuosituksia johtuen niiden runsaan käytön haitallisista terveysvaikutuksista. Punaisen lihan osalta suositellaan valitsemaan vähärasvaisia laatuja tai korvaamaan se siipikarjan lihalla. Lihavalmisteista suositellaan vähärasvaisia ja -suolaisia laatuja. Erityisesti punaisen lihan ja siitä tehtyjen valmisteiden käytön vähentäminen on perusteltua myös ilmaston kannalta.

Lihan tilalle suositellaan kalaa, kanaa, kananmunaa ja kasviproteiinien lähteitä. Kalatuotteiden lisäämistä vaikeuttaa tuoteryhmän koko ajan kohonneet hinnat. Luonnonvarakeskuksen tilaston mukaan kalan tuotajahinnat ovat nousseet noin viisi prosenttia vuodesta 2016 vuoteen 2017. Uusien kasvisruokatuotteiden makuun tottuminen vie aikaa. Ruoan pitää maistua, eikä hävikkiä saisi tulla. Ruoan tutut, kotoiset maut ja asukkaiden makutottumukset ovat tärkeitä tekijöitä sosiaali- ja terveystoimialan kaikille ruokailijaryhmille. Ruokatuotteiden suunnittelussa pitää huomioida myös maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden makutottumukset, esimerkiksi riisin käyttö.

Kotona asuvat kotiateria-asiakkaat ja palvelukeskusten ravintoloissa ruokailevat asiakkaat, joilla on mahdollisuus itse valita haluamansa ateriovaihtoehto, muodostavat noin kolmasosan (noin 0,5 miljoonaa euroa) sosiaali- ja terveystoimialan asiakkaista. Heille tulee tarjota vaihtoehtoisesti kasvis- tai kalaruokia sekä kasvisjuomia, joista he itse voivat valita makutottumuksiinsa sopivat vaihtoehdot. Palveluntuottajien kanssa seurataan ruokien menekkiä, hävikkiä sekä asiakastytyväisyyttä. Tärkeää on, että tarjottavat ruoat ovat ravitsemussuositukset täyttäviä ja asiakkaille mieluisia ja asiakkailta on vapaus valita, mitä syövät.

Ruokien esillelaitolla on merkitystä ruokailijoiden valintoihin. Laittamalla ensin tarjolle salaattit, lämpimät kasvislisäkkeet, kana- ja kalaruoat ja viimeiseksi liha ohjataan ruokailijoita tekemään terveellisempiä valintoja. Myös juomien esille laitolla voidaan vaikuttaa valintoihin.

Liha- ja maitotaloustuotteiden kulutuksen vähentäminen vaatii yhteistyötä kaikkien toimialalle ruokapalveluja tuottavien toimijoiden kanssa. Tehtävät toimenpiteet ovat ruokalistojen kehittäminen (esimerkiksi kasvisruokavaihtoehto päivittäin tarjolla), lämpimien kasvislisäkkeiden lisääminen lounaalle sekä uusien kaikille asiakasryhmille soveltuvien kasvisruokatuotteiden kehittäminen esimerkiksi perunasta. Peruna on terveellinen, rasvaton ja ympäristöystävällinen juures. Lahiruoan suosiminen on tärkeää, ja siksi perunan käytön lisääminen on perusteltua. Ruokaketjun piteneminen lisää myös ruoan turvallisuuteen liittyviä riskejä. Kotimaisen täysjyväviljan käyttöä tulisi myös lisätä.

Ravitsemuksellisesti täysipainoisten, maukkaiden ja vaihtelevien kasvisruokien tuotekehittely ja suurtuotantoon saaminen vie aikaa ja vaatii resursseja. Maitotalous- ja lihatuotteiden korvaaminen resepteissä kasvisraaka-aineilla vaatii aina reseptiikan kehittämistä. Maitoa korvaavia tuotteita tulee ruokavaliossa olla kalsiumin sekä muiden ravintoaineiden saantia ajatellen, mikäli maitotaloustuotteiden kulutusta vähennetään. Korvaavista tuotteista kaurajuoma maksaa noin kolme kertaa enemmän kuin maito. Sosiaali- ja terveystoimiala ei pysty tekemään tarkkaa selvitystä kustannusvaikutuksista, koska ei itse tuota ruokapalveluja. Toimialan ruokapalveluiden vuoden 2018 kustannukset olivat 27,9 miljoonaa euroa. Raaka-aineiden osuus tästä on arviolta 40 prosenttia. Mikäli raaka-aineiden hinnat nousevat viisi prosenttia, sen vaikutus on 0,6 miljoonaa euroa.

Sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että lisäämällä kasvien osuutta ja houkuttelevuutta ruokavaliossa voidaan kuitenkin vaikuttaa muiden ruokien kulutukseen vähentävästi ja samalla edistää terveyttä sekä torjua ilmastomuutosta. Ruoan ilmastovaikutuksia vähennettäessä keskeistä on myös ruokahävikin pienentäminen, energiatehokkuuden lisääminen sekä kauden mukaisten ja lähialueella tuotettujen raaka-aineiden huomioiminen ruokalistasuunnittelussa ja ruokapalvelujen toteutuksessa.

Sosiaali- ja terveystoimialallakin on monissa palveluissa mahdollista vähentää liha- ja maitotuotteiden käyttöä. Tavoitteeseen puolittaa kulutus vuoteen 2025 mennessä on kuitenkin vaikeaa päästä, kun otetaan huomioon edellä kuvatut eri asiakasryhmien ravitsemukselliset tarpeet. Sosiaali- ja terveystoimialalla tavoitteeseen puolittaa kulutus vuoteen 2025 mennessä ei päästä, kun otetaan huomioon edellä kuvatut eri asiakasryhmien ravitsemukselliset vaatimukset. Realistisempi tavoite voisi olla vähentää kulutusta esimerkiksi 20 prosenttia. Vähennystä ei ole mahdollista tehdä ilman kustannusvaikutuksia, joita tulee muun muassa maitotaloustuotteiden vaihtamisesta kasvipärisiin tuotteisiin.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Ravitsemuksella on tärkeä merkitys yksilön hyvinvointiin ja terveyteen erityisesti haavoittuvilla ruokailijaryhmillä kuten lapsilla, ikääntyneillä, vammaisilla ja sairaaloiden potilailla. Erityistilanteissa ja -tarpeissa on ensisijaisen tärkeää varmistua yksilön hyvän ravitsemuksen toteutumisesta. Kasvien käytön lisäämisellä ja tarjonnan monipuolistamisella edistetään terveyttä, ja se on suositeltavaa kaikissa sosiaali- ja terveystoimen asiakasryhmissä. Terveyden kannalta on myös muita tärkeitä ravitsemustekijöitä, kuten riittävä proteiinien ja välttämättömien rasvahappojen saanti. Jotta kaikkien välttämättömien ravintoaineiden saanti

tulisi tyydytettyä, tulee ruokavalio koostaa mahdollisimman monipuolisesti.

Sosiaali- ja terveystoimialan ravitsemushoidon neuvottelukunta edellyttää, että ruokapalveluissa noudatetaan eri asiakasryhmille voimassa olevia ravitsemussuosituksia. Liha- ja maitotaloustuotteiden kulutuksen puolittamisen tavoitteeseen pääsyä edistetään yhdessä palvelujen tuottajien kanssa.”

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali- ja terveyslautakunnalta lausuntoa kaupunginhallitukselle valtuutettu Atte Harjanteen ym. valtuustoa-aloitteesta liha- ja maitotuotteiden kulutuksen puolittamiseksi vuoteen 2025 mennessä. Kaupunginvaltuusto päätti palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi 12.3.2019 § 43 siten, että aloitteessa esitetyn suunnitelman valmistelu aloitetaan osana päästövähennysohjelman toteuttamista, tavoitteeksi asetetaan 50 prosentin vähennys vuoteen 2025 mennessä ja suunnittelussa huomioidaan eri toimialojen erilaiset mahdollisuudet vähentää liha- ja maitotuotteiden kulutusta. Aloitteesta on pyydetty sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto 4.6.2019 mennessä. Lausunto on pyydetty myös kasvatus- ja koulutustoimialalta sekä Palvelukeskus-liikelaitokselta.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Erja Turunen, ruokapalveluohjaaja, puhelin: 310 43030
erja.turunen(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Atte Harjanteen aloite 13.6.2018

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Palvelukeskusliikelaitoksen johtokunta 23.08.2018 § 31

Kaupunginvaltuusto 13.02.2019 § 43

HEL 2018-006850 T 00 00 03

Postiosoite

PL 6000
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
sosiaalijaterveys@hel.fi

Käyntiosoite

Toinen linja 4 A
Helsinki 53
www.hel.fi/sote

Puhelin

+358 9 310 5015

Faksi

+358 9 310 42504

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F11880001200052430

Alv.nro

F102012566

Päätös

Kaupunginvaltuusto päätti palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi.

Käsittely

13.02.2019 Palautettiin

Valtuutettu Atte Harjanne ehdotti valtuutettu Maria Ohisalon kannattamana, että kaupunginvaltuusto päättää palauttaa aloitteen valmisteluun siten, että aloitteessa esitetyn suunnitelman valmistelu aloitetaan osana päästövähennysohjelman toteuttamista, tavoitteeksi asetetaan 50 % vähennys vuoteen 2025 mennessä ja suunnittelussa huomioidaan eri toimialojen erilaiset mahdollisuudet vähentää liha- ja maitotuotteiden kulutusta.

1 äänestys

Asian käsittelyn jatko JAA, palautus EI

JAA-ehdotus: Asian käsittelyä jatketaan

EI-ehdotus: Kaupunginvaltuusto päättää palauttaa aloitteen valmisteluun siten, että aloitteessa esitetyn suunnitelman valmistelu aloitetaan osana päästövähennysohjelman toteuttamista, tavoitteeksi asetetaan 50 % vähennys vuoteen 2025 mennessä ja suunnittelussa huomioidaan eri toimialojen erilaiset mahdollisuudet vähentää liha- ja maitotuotteiden kulutusta.

Jaa-äännet: 39

Maija Anttila, Pentti Arajärvi, Sirpa Asko-Seljavaara, Eva Biaudet, Harry Bogomoloff, Mika Ebeling, Laura Finne-Elonen, Tuula Haatainen, Juha Hakola, Eveliina Heinäluoma, Nuutti Hyttinen, Jukka Järvinen, Atte Kalleva, Arja Karhuvaara, Tapio Klemetti, Laura Kolbe, Pia Kopra, Kauko Koskinen, Terhi Koulumies, Heimo Laaksonen, Otto Meri, Björn Månsson, Alekski Niskanen, Dani Niskanen, Mia Nygård, Pia Pakarinen, Marcus Rantala, Mari Rantanen, Risto Rautava, Nasima Razmyar, Laura Rissanen, Wille Rydman, Daniel Sazonov, Juhani Strandén, Ilkka Taipale, Ulla-Marja Urho, Laura Varjokari, Juhana Vartiainen, Sinikka Vepsä

Ei-äännet: 42

Zahra Abdulla, Ted Apter, Paavo Arhinmäki, Silja Borgarsdottir Sandelin, Jussi Chydenius, Mia Haglund, Sandra Hagman, Jasmin Hamid, Atte Harjanne, Kaisa Hernberg, Mari Holopainen, Veronika Honkasalo, Abdirahim Husu Hussein, Emma Kari, Otso Kivekäs, Mai Kivelä, Dan Koivulaakso, Silvia Modig, Elina Moisio, Sami Muttilainen, Jarmo Nieminen, Johanna Nuorteva, Maria Ohisalo, Hannu Oskala, Jenni Paju-

21.05.2019

nen, Matti Parpala, Amanda Pasanen, Jaana Pelkonen, Terhi Peltokorpi, Petrus Pennanen, Tuomas Rantanen, Nelli Ruotsalainen, Mirita Saxberg, Satu Silvo, Anni Sinnemäki, Leo Stranius, Johanna Sydänmaa, Thomas Wallgren, Reetta Vanhanen, Sanna Vesikansa, Anna Vuorjoki, Ozan Yanar

Poissa: 4

Eero Heinäluoma, Ville Jalovaara, Mika Raatikainen, Paavo Väyrynen

Kaupunginvaltuusto päätti palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Lisätiedot

Juha Kesänen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 36117
juha.kesanen(a)hel.fi

Kaupunginhallitus 28.01.2019 § 75

HEL 2018-006850 T 00 00 03

Esitys

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto päättää katsoa valtuutettu Atte Harjanteen aloitteen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

28.01.2019 Ehdotuksen mukaan äänestyksin

Palautusehdotus:

Reetta Vanhanen: Kaupunginhallitus palauttaa asian uudelleen valmisteluun siten, että aloitteessa esitetyn suunnitelman valmistelu aloitetaan osana päästövähennysohjelman toteuttamista. Tavoitteeksi asetetaan 50 % vähennys vuoteen 2025 mennessä. Suunnitelmassa on huomioitava eri toimialojen erilaiset mahdollisuudet vähentää liha- ja maitotuotteiden kulutusta.

Perustelut:

Aloite toteuttaa kaupungin päästövähennysohjelman seuraavia tavoitteita:

96. Lisätään kasvisruoan osuutta kouluissa ja päiväkodeissa. Sekä kouluruokasuositus että varhaiskasvatuksen ruokailusuositus kannustavat lisäämään kasvisruokaa ja molempien pohjana ovat kansalliset ravitsemussuositukset.

21.05.2019

107. Kehitetään olemassa olevia ja käyttöönotetaan uusia hankintakriteerejä Helsingin kaupungin hankintoihin huomioiden elinkaari, kiertotalous ja ilmastonäkökulma paremmin.

108. Tunnistetaan kasvihuonekaasupäästöjen ja kiertotalouden kannalta merkittävät hankinnat ja kehitetään päästölaskentaa, elinkaarimalleja ja ilmastovaikutusten arviointia näihin hankintoihin. Tehdään hankintojen vaikuttavuuden arviointia ympäristönäkökulmasta.

109. Lisätään yritysysteistyötä tekemällä erilaisia kokeiluja ja yhteistyöpilotteja sekä haetaan rahoitusta innovatiivisten hankintojen toteuttamiseen ilmastopäästöjen vähentämiseksi.

Kannattaja: Ozan Yanar

Äänestys

JAA-ehdotus: Asian käsittelyä jatketaan

EI-ehdotus: Reetta Vanhasen palautusehdotus

Jaa-äännet: 9

Terhi Koulumies, Pia Pakarinen, Mika Raatikainen, Marcus Rantala, Nasima Razmyar, Wille Rydman, Daniel Sazonov, Tomi Sevander, Jan Vapaavuori

Ei-äännet: 6

Paavo Arhinmäki, Veronika Honkasalo, Anni Sinnemäki, Reetta Vanhanen, Sanna Vesikansa, Ozan Yanar

Kaupunginhallitus päätti jatkaa asian käsittelyä äänin 9 - 6.

21.01.2019 Pöydälle

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Juha Kesänen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 36117
juha.kesanen(a)hel.fi

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 30.10.2018 § 232

HEL 2018-006850 T 00 00 03

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Ruokalistojen ja aterioiden suunnittelu tehdään yhteistyössä palveluntuottajien kanssa. Palvelukuvauksissa on määritelty mm. ruokalistojen ja aterioiden suunnittelun periaatteet, laatu ja sisältö. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala vastaa varhaiskasvatuksen ja koulutuksen järjestäjänä niiden määrittelystä. Palveluntuottajat vastaavat ruokapalvelujen tuottamisesta, elintarvikkeiden hankinnasta, ruoan valmistuksesta ja ruoan tarjoilusta.

Varhaiskasvatuksen ja opetuksen ruokalista- ja ateriasuunnittelua ohjaavat voimassa olevat asiakasryhmäkohtaiset ravitsemussuositukset, kuten Terveyttä ja iloa ruoasta -varhaiskasvatuksen ruokailusuositus (VRN 2018), Syödään ja opitaan yhdessä -kouluruokailusuositus (VRN 2017) ja Suomalaiset ravitsemussuositukset (VRN 2014).

Suosituksen mukainen terveyttä edistävä ruokavalio sisältää runsaasti kasvikunnan tuotteita, kalaa, kasvisrasvoja ja -öljyjä ja vähärasvaisia maitovalmisteita. Ravitsemussuosituksen tavoitteena on terveyden edistämisen lisäksi myös ympäristön kannalta kestävä ruokavalio. Lasten ja nuorten ruokapalveluissa on ravitsemuslaadun lisäksi keskeistä, että ateriat ja ruokalajit ovat vaihtelevia, syömään houkuttelevia, tunnistettavia ja mieluisia. Ruokailijoiden ohjauksella vaikutetaan mm. ruokaan liittyviin asenteisiin, valintoihin ja säännölliseen ruokailurytmiin.

Toimialan eri asiakasryhmien aterioilla tarjotaan päivittäin vaihtelevasti ja monipuolisesti tuoreita juureksia, vihanneksia ja hedelmiä, ja ne ovat ruokailijoiden vapaasti otettavissa. Juurekset, vihannekset ja hedelmät tarjotaan pääsääntöisesti komponentteina ja paloina. Tarjoilutapa on lisännyt niiden menekkiä.

Varhaiskasvatuksen ja opetuksen ruokasuosituksessa suositellaan ruokajuomaksi rasvatonta maitoa ja piimää lautasmallin mukaisesti. Maito on mm. hyvä proteiinin ja D-vitamiinin lähde. Suositusten mukaisesti toimialan ruokapalveluissa on vähennetty punaisen lihan ja lisätty valkoisen lihan käyttöä. Ruokien tuotekehityksen yhteydessä mietitään aina myös yksittäisten raaka-aineiden tarkoituksenmukaista käyttöä ruokalajeissa. Ravitsemussuosituksissa ja suunnittelussa otetaan kuitenkin huomioon myös suomalainen ruokakulttuuri ja tottumukset.

Nykyisin mm. Palvelukeskus Helsingin kuuden (6) viikon kiertävällä kouluruokalistalla on 30 päivän aikana kasvispääruokia 59,3 %, lihapääruokia 30,5 % ja kalapääruokia 10,2 %. Kalkkunaa tai broileria on lihapääruoista 8,5 % ja punaista lihaa (sika ja/tai nauta) 22 %, yhteensä lihapääruokia on 30,5 %. Kalapääruoka on kasvispääruoan rinnalla keran viikossa.

Helsingin kouluissa, lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa on syyslukukaudesta 2007 tarjottu päivittäin ateriovaihtoehdot. Liha- tai kala-

pääruoan rinnalla on kasvispääruokavaihtoehto. Viikoittainen kasvisruokapäivä tuli kaikkiin opetuksen toimipisteisiin alkuvuodesta 2011. Ateriovaihtoehdot lisäkkeineen ovat ruokailijoiden vapaassa otossa. Näin varmistetaan, että mahdollisimman moni ruokailija löytää päivittäin mieluisan vaihtoehdon. Vegaaneille on tarjottu päivittäin lämmin ateriakokonaisuus lukuvuodesta 2003 – 2004, varhaiskasvatuksessa kevästä 2018. Varhaiskasvatuksessa on myös viikoittain kasvisruokapäivä.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ruokapalvelujen ruokakasvatukseen kuuluu olennaisesti, että aikuiset ohjaavat ja rohkaisevat ruokailijoita ottamaan riittävästi tarjolla olevia aterianosia lautasmallin ja oman kulutuksen mukaan. Kouluissa, lukioissa ja oppilaitoksissa salaattipöydän monipuolinen valikoima on tarjolla linjastossa ennen lämpimiä aterianosia. Toimialan ruokapalvelut edistävät eri tavoin ruokailijoiden terveyttä ja hyvinvointia ja niiden tuottamisessa otetaan huomioon myös ekologiset vaikutukset. Lasten ja nuorten osallisuus ruokapalveluissa varmistaa ruokien hyväksyttävyyttä ja mieluisuutta (ruokaraadit, ravintolatoimikunnat, Sapere-menetelmä).

Palveluntuottajat ovat kehittäneet toimialan pyynnöstä uusia proteiinipitoisia raaka-aineita sisältäviä ja lihaa sekä maitotaloustuotteita korvaavia kasvispohjaisia ravitsemuksellisesti täysipainoisia ruokalajeja esimerkiksi nyhtökaurasta, härkiksestä, soija- ja kaurajuomavalmisteista.

Kasvisruokien suosio ja mieluisuus kasvaa uusien mieluisten ja monipuolisten ruokalajien kehittämisen, uudenlaisten proteiinipitoisten kasvisraaka-aineiden saatavuuden ja monipuolistumisen sekä ruokailijoiden ruokailutottumusten muuttuessa.

Maito- ja lihatuotteiden käytön puolittaminen vuoteen 2025 edellyttää kuitenkin, että korvaavien uusien ja voimassa olevien ravitsemussuositusten mukaisten suurkeittiövalmistukseen soveltuvien proteiinipitoisten kasvisraaka-aineiden nykyistä laajempaa saatavuutta ja niistä kehitettyjen ruokalajien mieluisuuden ja hyväksyttävyyden varmistamista.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta suhtautuu myönteisesti siihen, että tehdyn valtuustoaloitteen tavoitteen tukemiseksi valmistellaan ja selvitetään kaupunkikonsernissa sitä koskeva suunnitelma ja ohjeistus siten, että ne varmistavat myös toimialan voimassa olevien ruokasuositusten toteutumisen.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Airi Rintamäki, ruokapalvelupäällikkö, puhelin: 310 86307

21.05.2019

airi.rintamaki(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 25.09.2018 § 241

HEL 2018-006850 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Atte Harjanteen ym. valtuustoaloitteesta koskien liha- ja maitotuotteiden kulutuksen puolittamista vuoteen 2025 mennessä:

”Helsingin sosiaali- ja terveystoimialalla on sitouduttu noudattamaan kansallisia sekä erityisryhmiä koskevia ravitsemussuosituksia. Suomalaisen ravitsemussuosituksen 2014 mukaan terveystä edistävä ruokavalio sisältää runsaasti kasvikkunnan tuotteita, kalaa, kasviöljyjä, pähkinöitä, siemeniä sekä rasvattomia ja vähärasvaisia maitovalmisteita. Ravitsemussuositukset pohjautuvat perusteelliseen tieteelliseen selvitystyöhön ja niiden tavoitteena on terveyden edistämisen lisäksi ympäristön kannalta mahdollisimman kestävä ruokavalio. Sosiaali- ja terveystoimialan ruokapalveluja järjestettäessä tulee huomioida myös asiakkaan erityistarpeet esim. ikääntyessä ja sairastaessa.

Ravitsemussuosituksissa otetaan huomioon suomalainen ruokakulttuuri ja tottumukset, joissa maitovalmisteet ovat osana. Maitovalmisteet ovat hyviä proteiinin, kalsiumin, jodin ja monien vitamiinien lähteitä ja maitovalmisteille on annettu päivittäiset määräsuoitukset. Rasvattomien ja vähärasvaisten maitovalmisteiden runsas käyttö on tutkimusten mukaan yhteydessä mm. pienempään kohonneen verenpaineen, aivohalvauksen ja tyypin 2 diabeteksen riskiin. Runsaiden hyötyjen ohella maitovalmisteiden ilmastokuorma on suuri. Nestemäiset maitovalmisteet on mahdollista korvata kasviperäisillä kalsiumilla ja D-vitamiinilla täydennetyillä elintarvikkeilla, kuten esimerkiksi soija- tai kaurajuomilla. Kestävän kehityksen kannalta kotimaisista raaka-aineista jalostetut tuotteet ovat suositeltavampia.

Liha kuuluu osana suomalaisiin ravitsemussuosituksiin, koska se on maidon, kalan ja kananmunan ohella hyvä proteiinin lähde ja siinä on erityisen runsaasti hyvin imeytyvää rautaa. Lihavalmisteille ja punaiselle lihalle (naudan-, lampaan- ja sianliha) on ravitsemussuosituksissa annettu käytön enimmäismääräsuoitusta johtuen niiden runsaan käytön haitallisista terveysvaikutuksista. Punaisen lihan osalta suositellaan valitsemaan vähärasvaisia laatuja tai korvaamaan se siipikarjan lihalla, lihavalmisteista suositellaan vähärasvaisia ja -suolaisia laatuja. Erityisesti punaisen lihan ja siitä tehtyjen valmisteiden käytön vähentäminen

on perusteltua myös ilmaston kannalta. Riistan lihan käytön ja terveyden välisistä yhteyksistä ei ole saatavilla riittävää tutkimusnäyttöä.

Sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että lisäämällä kasvisten osuutta ja houkuttelevuutta ruokavaliossa voidaan vaikuttaa muiden ruokien kulutukseen vähentävästi ja samalla edistää terveyttä sekä torjua ilmastomuutosta. Ruoan ilmastovaikutuksia vähennettäessä keskeistä on myös ruokahävikin pienentäminen, energiatehokkuuden lisääminen sekä kauden mukaisten ja lähialueella tuotettujen raaka-aineiden huomioiminen ruokalistasuunnittelussa ja ruokapalvelujen toteutuksessa.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Ravitsemuksella on tärkeä merkitys yksilön hyvinvointiin ja terveyteen. Myös erityistilanteissa ja -tarpeissa on ensisijaisen tärkeää varmistua yksilön hyvän ravitsemuksen toteutumisesta. Kasvisten käytön lisääminen edistää terveyttä ja on suositeltavaa kaikissa sosiaali- ja terveystoimen asiakasryhmissä."

Käsittely

25.09.2018 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Asiassa tehtiin seuraavat vastaehdotukset:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Sandra Hagman: Korvataan lausunnon toinen ja kolmas kappale seuraavilla muotoiluilla:

"Ravitsemussuosituksissa otetaan huomioon suomalainen ruokakulttuuri ja tottumukset. Ruokakulttuuri muuttuu ajassa, mistä syystä ilmastomuutoksen ajassa siihen on etsittävä ympäristön ja ilmaston kannalta kestäviä vaihtoehtoja. Suomalaisiin ravitsemussuosituksiin nykyisiin kuuluvat maitovalmisteet ovat hyviä proteiinin, kalsiumin, jodin ja monien vitamiinien lähteitä, mutta runsaiden hyötyjen ohella niiden ilmastokuorma on suuri. Nestemäiset maitovalmisteet on mahdollista korvata kasviperäisillä kalsiumilla ja D-vitamiinilla täydennetyillä elintarvikkeilla, kuten esimerkiksi soija- tai kaurajuomilla. Kestävän kehityksen kannalta kotimaisista raaka-aineista jalostetut tuotteet ovat suositeltavampia.

Liha kuuluu osana suomalaisiin ravitsemussuosituksiin, koska se on hyvä proteiinin ja raudan lähde. Lihavalmisteille ja punaiselle lihalle (naudan-, lampaan- ja sianliha) on ravitsemussuosituksissa kuitenkin annettu käytön enimmäismääräsuosituksia johtuen niiden runsaan käytön haitallisista terveysvaikutuksista. Erityisesti punaisen lihan ja siitä tehtyjen valmisteiden käytön vähentäminen on perusteltua myös ilmas-

21.05.2019

ton kannalta. Riistan lihan käytön ja terveyden välisistä yhteyksistä ei ole saatavilla riittävää tutkimusnäyttöä."

Kannattaja: jäsen Heidi Ahola

Vastaehdotus 2:

Jäsen Heidi Ahola: Korvataan lausunnon neljännessä kappaleessa virke "Sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että lisäämällä kasviksia ruokavalioon voidaan vaikuttaa muiden ruokien kulutukseen vähentävästi ja samalla edistää terveyttä sekä torjua ilmastonmuutosta" virkkeellä "Sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että vähentämällä liha- ja maitotuotteiden käyttöä ja korvaamalla niitä kasvipohjaisilla tuotteilla voidaan vähentää ilmastopäästöjä ja samalla edistää terveyttä."

Kannattaja: jäsen Ahto Apajalahti

Vastaehdotus 3:

Jäsen Hannu Tuominen: Korvataan lausunnon neljännessä kappaleessa virke "Sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että lisäämällä kasviksia ruokavalioon voidaan vaikuttaa muiden ruokien kulutukseen vähentävästi ja samalla edistää terveyttä sekä torjua ilmastonmuutosta" virkkeellä "Sosiaali- ja terveyslautakunta katsoo, että lisäämällä kasvisten osuutta ja houkuttelevuutta ruokavaliossa voidaan vaikuttaa muiden ruokien kulutukseen vähentävästi ja samalla edistää terveyttä sekä torjua ilmastonmuutosta."

Kannattaja: jäsen Seija Muurinen

Vastaehdotus 4:

Jäsen Hannu Tuominen: Korvataan terveys- ja hyvinvointivaikutuksia koskevassa kappaleessa virke "Kasvisten käytön lisääminen edistää terveyttä ja on suositeltavaa kaikissa sosiaali- ja terveystoimen asiakasryhmissä" virkkeellä "Kasvisten käytön lisääminen ja eläinperäisten tuotteiden vähentäminen edistää terveyttä ja on suositeltavaa kaikissa sosiaali- ja terveystoimen asiakasryhmissä."

Kannattaja: jäsen Ahto Apajalahti

Vastaehdotus 5:

Jäsen Ahto Apajalahti: Lisätään terveys- ja hyvinvointivaikutuksia koskevan kappaleen loppuun uusi lause: "Eläinperäisten tuotteiden käytön vähentäminen edistäisi myös eläinten hyvinvointia."

Kannattaja: jäsen Sandra Hagman

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto syntyi seuraavien äänestysten tuloksena:

---

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan
EI-ehdotus: Vastaehdotus 1 (jäsen Sandra Hagman)

Jaa-äännet: 10

Tapio Bergholm, Cecilia Ehrnrooth, Maritta Hyvärinen, Seija Muurinen, Matias Pajula, Mari Rantanen, Karita Toijonen, Hannu Tuominen, Tuomas Tuure, Sanna Vesikansa

Ei-äännet: 3

Heidi Ahola, Ahto Apajalahti, Sandra Hagman

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi esittelijän ehdotuksen äänin 10 - 3.

2 äänestys

JAA-ehdotus: Vastaehdotus 2 (jäsen Heidi Ahola)
EI-ehdotus: Vastaehdotus 3 (jäsen Hannu Tuominen)

Jaa-äännet: 3

Heidi Ahola, Ahto Apajalahti, Sandra Hagman

Ei-äännet: 8

Cecilia Ehrnrooth, Maritta Hyvärinen, Seija Muurinen, Matias Pajula, Mari Rantanen, Hannu Tuominen, Tuomas Tuure, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 2

Tapio Bergholm, Karita Toijonen

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi tässä äänestyksessä jäsen Hannu Tuomisen vastaehdotuksen äänin 8 - 3 (tyhjää 2).

3 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan
EI-ehdotus: Vastaehdotus 3 (jäsen Hannu Tuominen)

Jaa-äännet: 4

Tapio Bergholm, Maritta Hyvärinen, Mari Rantanen, Karita Toijonen

Ei-äännet: 9

Heidi Ahola, Ahto Apajalahti, Cecilia Ehrnrooth, Sandra Hagman, Seija

Muurinen, Matias Pajula, Hannu Tuominen, Tuomas Tuure, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Hannu Tuomisen vastaehdotuksen äänin 9 - 4.

4 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 4 (jäsen Hannu Tuominen)

Jaa-äännet: 7

Tapio Bergholm, Cecilia Ehrnrooth, Maritta Hyvärinen, Seija Muurinen, Matias Pajula, Mari Rantanen, Karita Toijonen

Ei-äännet: 6

Heidi Ahola, Ahto Apajalahti, Sandra Hagman, Hannu Tuominen, Tuomas Tuure, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi esittelijän ehdotuksen äänin 7 - 6.

5 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 5 (jäsen Ahto Apajalahti)

Jaa-äännet: 9

Tapio Bergholm, Cecilia Ehrnrooth, Maritta Hyvärinen, Seija Muurinen, Matias Pajula, Karita Toijonen, Hannu Tuominen, Tuomas Tuure, Sanna Vesikansa

Ei-äännet: 3

Heidi Ahola, Ahto Apajalahti, Sandra Hagman

Tyhjä: 1

Mari Rantanen

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi esittelijän ehdotuksen äänin 9 - 3 (tyhjää 1).

21.05.2019

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi esittelijän ehdotuksesta poikkeavan lausunnon.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Paula Marttinen, ruokapalveluohjaaja, puhelin: 310 43118
paula.marttinen(a)hel.fi

§ 105

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Seija Muurisen valtuustoaloitteesta koskien Seniorisäätiön käytössä olevien kiinteistöjen kehittämistä

HEL 2019-003975 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Sosiaali- ja terveyslautakunta jätti asian yksimielisesti pöydälle jäsen Seija Muurisen ehdotuksesta.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Pirjo Sipiläinen, arkkitehti, puhelin: 310 42256
pirjo.sipilainen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Seija Muurisen ym. valtuustoaloitteesta koskien Seniorisäätiön käytössä olevien kiinteistöjen kehittämistä:

"Sosiaali- ja terveyslautakunta kannattaa valtuustoaloitetta.

Vuosien varrella on yritetty ratkoa Seniorisäätiön kiinteistöjen kehittämistä. Rakennuksia on vaikea muuttaa monipuolisen palvelukeskuksen konseptin mukaisiksi ryhmäkodeiksi. Ryhmäkodeiksi huonosti soveltuvat tilat sekä laajentumiseen ja toimintaan soveltumattomat tontit ovat estäneet kiinteistöjen kehittämisen.

Helsingin kaupungin asunnot Oy (Heka) on valmistellut erilaisia vaihtoehtoja yhdessä sosiaali- ja terveystoimialan kanssa. Alustava suunnitelma koskee rakennuksia Hopeatiellä Haagassa. Uuden suunnitelman tavoitteena on, että Hekan Hopeatien palvelutaloa laajennettaisiin monipuoliseksi palvelukeskukseksi ja sen viereen rakennettaisiin asuintaloja ikääntyneille. Pohjois-Haagan monipuolinen palvelukeskus korvaisi Mariankodin ja Kannelkodin.

Suunnitteilla on nyt asian jatkotyöstäminen ja suunnitelman tarkentaminen kaavoitukselle.

Alueen kaavamuutosta ei ole vielä tehty. Sen valmistuessa myös selviää hankkeen rakennusoikeus sekä se, kuinka suuri rakennus on mahdollista toteuttaa."

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali- ja terveyslautakunnalta lausuntoa kaupunginhallitukselle valtuutettu Seija Muurisen ym. valtuustoaloitteeseen 4.6.2019 mennessä.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Pirjo Sipiläinen, arkkitehti, puhelin: 310 42256
pirjo.sipilainen(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Seija Muurisen aloite__

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

§ 106

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Terhi Koulumiehen valtuustoaloitteesta koskien kaupungin vanhuspalvelujen laadun varmistamista

HEL 2019-001431 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Terhi Koulumiehen ym. valtuustoaloitteesta koskien vanhuspalvelujen laadun varmistamista:

"Kaikissa ikäihmisten palveluissa ensisijaisena lähtökohtana on varmistaa ja turvata iäkkään ihmisen hyvä ja turvallinen arki sekä hänen tarpeenmukainen hoito ja muut tarvittavat palvelut.

Palvelujen laadunvalvonta ja saatavuus

Helsingin sosiaali- ja terveystoimiala seuraa aktiivisesti vanhusten palvelujen laatua ja määrää. Toimialalla on yhdistetty omavalvonta- ja potilas- ja asiakasturvallisuussuunnitelma. Sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen oman toiminnan laadunhallinta perustuu kotona asumista tukevien ja ympärivuorokautisen hoivan palvelujen omavalvontasuunnitelmaan. Yksiköt täydentävät yhteistä suunnitelmapohjaa lisäämällä siihen omat tarkentavat tiedot. Suunnitelmia täydennetään toiminnan muutosten mukaan ja suunnitelmien toteutumista seurataan asiasta riippuen kuukausittain, neljännesvuosittain, puolivuosit- tai vuosittain. Nämä omavalvontasuunnitelmat löytyvät kaupungin internet-sivuilta.

Edellä mainitun lisäksi laadun arviointiin käytetään useita muita välineitä, esimerkiksi RAI:ta (Resident Assessment Instrument). RAI:ta käytetään asiakkaan palvelutarpeen arvioinnin, hoito-, kuntoutus- ja palvelusuunnitelman laadinnan sekä laadunarvioinnin välineenä. Käytössä on myös HaiPro-järjestelmä, johon työntekijät ilmoittavat vaaratilanteista sekä SPro-järjestelmä työntekijöiden ilmoituksille havaituista epäkohdista tai epäkohtien uhista. Myös säännöllisin väliajoin toistuvat asiakaskyselyt ja asiakasraadeilta- ja neuvostoilta kerättävä palaute antavat suuntaviivoja palvelujen laadun kehittämiseen. Esimerkiksi kotihoidon asiakastytyytyväisyyden keskiarvo oli 8,2/10 loppuvuonna 2018.

Yksityisen palveluntuottajan laadunvalvonta perustuu palveluntuottajan kanssa tehtyyn sopimukseen. Sopimuksen liitteenä oleva yksityiskoh- tainen palvelukuvaus antaa valvonnan sisällölle raamit. Valvonta perustuu tiiviiseen yhteistyöhön palveluntuottajan kanssa. Ennakoivan val-

vonnan keinoista keskeisin on palveluntuottajan omavalvonta lain edellyttämien omavalvontasuunnitelmien pohjalta. Ostopalveluyksiköihin tehdään myös ennalta ilmoittamattomia valvontakäyntejä. Viimeaikaisen tapahtumien vuoksi Helsinki on tehostanut valvontaa ja lisännyt ennalta ilmoittamattomia valvontakäyntejä. Myös valvonnan resursseja on lisätty.

Kaupungin oman seurannan lisäksi palvelujen toteutumista seuraavat muun muassa kaupungin tarkastusvirasto, aluehallintovirasto sekä Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL).

Omavalvonnan ja muiden menetelmien yhteiskäytöllä on palvelujen laatu kaupungin omassa palvelutuotannossa saatu pysymään hyvällä tasolla. Sosiaali- ja terveystoimiala selvitti sosiaali- ja terveyslautakunnan pyynnöstä (kokous 19.12.2017) toimialan palveluihin kohdistuneita viranomaisten selvityspyyntöjä. Selvityksen perusteella todettiin Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan tarjonneen pääosin laadukkaita palveluja kuntalaisille.

Ympäri vuorokautiseen hoitoon pääsi kuluvan vuoden maaliskuun loppussa keskimäärin 16 vuorokaudessa (mediaani), ja ympärivuorokautisen hoitopaikan odottajia oli maaliskuun lopussa 96. Kotihoidon asiakkaaksi pääsee heti, kun palvelun tarve on todettu.

Hoitohenkilöstön saatavuus ja mitoitus

Työmarkkinatilanne on tällä hetkellä valtakunnallisesti haastava. Henkilöstön saatavuutta ja pysyvyyttä on kehitetty ja kehitetään jatkuvasti monin eri toimenpitein, muun muassa palkkausta tarkastelemalla, yhteistyöllä pääkaupunkiseudun opinto-ohjaajien kanssa alan kiinnostavuuden lisäämiseksi, työharjoittelun toteuttamisella oppilaitosyhteistyönä, työnantajamaineen edistämällä erillisin hankkein sekä aktiiviseen työpaikkamarkkinointiin liittyvällä tapahtumakalenterilla.

Vuosina 2017–2018 kotihoitoon palkattiin 60 uutta työntekijää. Vuonna 2019 perustetaan 20 uutta sairaanhoitajavakanssia, jotka kohdennetaan syksyllä aloittavaan kuntouttavaan arviointitoimintaan kotihoidon asiakkuuden alussa. Kotihoidon kehittäminen jatkuu toukokuussa 2019 valmistuvan toimintasuunnitelman mukaisesti.

Helsingin ympärivuorokautisen hoidon oman toiminnan yksikköjen keskimääräinen henkilöstömitoitus on 0,7. Yksikköjen henkilöstömitoitus kuitenkin vaihtelee asiakkaiden hoidon tarpeen ja toimintakyvyn mukaan. Voimassa olevan laatusuosituksen mukaan henkilöstömitoituksen tulee olla vähintään 0,5.

Henkilöstökokemus

Kunta10-tutkimus selvittää kunta-alan henkilöstön työtä ja työssä tapahtuvia muutoksia sekä niiden vaikutuksia henkilöstön terveyteen ja hyvinvointiin. Helsinki on ollut vuodesta 2014 lähtien mukana tutkimuksessa.

Sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen tutkimustulokset ovat kehittyneet vuosien 2014, 2016 ja 2018 tulosten perusteella erittäin myönteiseen suuntaan. Johtaminen on ollut hyvällä tasolla ja tulos edelleen parani. Henkilöstö koki saavansa esimieheltä tukea, ja henkilöstö puolestaan tuki esimiestä. Myös henkilöstön kokemus kohtelun oikeudenmukaisuudesta oli lisääntynyt.

Työyhteisötaidot ja työpaikan ilmapiiri ovat olleet jo aiemmin hyvät, mutta vuoden 2018 tuloksissa ne olivat entistä paremmat. Työhön oltiin erittäin sitoutuneita ja koettiin työn imua. Työstressiä ilmeni aiempaa vähemmän, vaikka edelleen sitä esiintyi. Sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen johtamista pidettiin valmentavana, ja itseohjautuvat tiimit kokivat työn imua ja työn mielekkyyttä.

Kunta10-tutkimuksen tuloksien mukaan kotihoitoyksiköiden kehityssuunta oli selkeästi positiivinen. Valtaosassa kotihoitoyksiköistä tulokset paranivat verrattuna vuoden 2016 tuloksiin. Kotihoidon henkilöstön kokemus työn hallinnan tunteesta oli vuonna 2018 pääsääntöisesti parempi kuin vuonna 2016.

Hankintakäytännöt

Sosiaali- ja terveystoimiala noudattaa hankinnoissa Helsingin kaupungin hankintoja koskevia linjauksia. Kaupungin hankintastrategiset päävalinnat ovat:

- Hankinta-asiantuntemusta lisätään ja sen käyttöä tehostetaan hankintaosaamista parantamalla ja syventämällä sekä hankintoja soveltuvilta osiltaan keskittämällä
- Hankintojen suunnittelussa ja toteuttamisessa huomioidaan terveiden markkinoiden sekä pienten ja keskisuurten yritysten tarpeet
- Hankintojen ohjauksessa ja työnjaossa käytetään kilpailuttamisen keskittämisen ja tilaamisen hajauttamisen yhdistelmä- eli hybridimallia
- Hankinnat tehdään kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti
- Hankinnoissa hyödynnetään tarpeiden ja mahdollisuuksien mukaan innovatiivisia, erityisesti hankintalainsäädännössä mainittuja toimintamalleja

Kaupungin hankintastrategisten päävalintojen toteuttamiseksi sekä hankintatoimen tehokkuuden lisäämiseksi, hankintojen ohjauksen kehittämiseksi ja hankintatyön laadun parantamiseksi käynnistetään han-

21.05.2019

kintojen kehittämisohjelma. Hankintojen yleistä ohjausta kehitetään perustamalla keskeisten hallintokuntien edustajista koottu Helsingin hankintojen ohjausryhmä. Ohjausryhmän tehtävänä on hankintatoimen toimintatapojen yhtenäistäminen ja Helsingin kaupungin hankintastrategian kehittämistoimenpiteiden toteutumisen koordinointi ja seuranta.

Sosiaali- ja terveystoimessa on käynnistetty yhtenäisen tuottajaohjauksen mallin kehittäminen. Tätä varten perustetaan hankintapalvelujen koordinoima toimialatasoinen verkosto. Osana kehittämistä yhtenäistään palveluntuottajien valvontaan liittyviä käytäntöjä sekä kehitetään konkreettisia työkaluja palvelujen laadun seurantaan. Toimialan hankinnoissa kehitetään myös palvelutuotannon systemaattista analysointia oman tuotannon ja eri ostopalveluvaihtoehtojen välillä.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Laadukkailla, riittäväillä ja oikea-aikaisilla kotiin tuotavilla sekä ympäri-
vuorokautisen hoivan palveluilla on merkittäviä terveys- ja hyvinvointi-
vaikutuksia. Hyvä laatu syntyy muun muassa riittävästä ja työhönsä
motivoituneesta henkilökunnasta, hyvistä hankintakäytännöistä sekä
riittävästä laadunvalvonnasta."

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Seija Meripaasi, sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen johtaja, puhelin: 310 52482
seija.meripaasi(a)hel.fi

Liitteet

1 Vanhuspalvelujen laadunvarmistaminen Koulumies

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt 4.6.2019 mennessä sosiaali- ja terveyslautakunnalta lausuntoa kaupunginhallitukselle valtuutettu Terhi Koulumiehen ym. valtuustoaloitteeseen koskien vanhuspalvelujen laadun varmistamista.

Esittelijä

21.05.2019

---

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Seija Meripaasi, sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen johtaja, puhelin: 310 52482
seija.meripaasi(a)hel.fi

Liitteet

1 Vanhuspalvelujen laadunvarmistaminen Koulumies

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

§ 107

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle vasemmistoliiton valtuustoryhmän ryhmäaloitteesta koskien vanhusten hoivaa

HEL 2019-002037 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti panna asian pöydälle.

Käsittely

Sosiaali- ja terveyslautakunta jätti asian yksimielisesti pöydälle jäsen Sandra Hagmanin ehdotuksesta.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Seija Meripaasi, sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen johtaja, puhelin: 310 52482
seija.meripaasi(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon vasemmistoliiton valtuustoryhmän ryhmäaloitteesta koskien vanhusten hoivaa:

"Helsingissä asui vuoden 2019 alussa noin 47 000 yli 75-vuotiasta henkilöä, seitsemän prosenttia väestöstä. Helsingissä väestön suhteellinen ikääntyminen on ollut selvästi hitaampaa verrattuna muihin pääkaupunkiseudun kuntiin. Väestöennusteiden mukaan 75-vuotiaiden väestönoisuuden kasvu alkaa Helsingissä vuoden 2020 jälkeen.

Helsingissä on monipuoliset palvelut hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja ikääntyneiden toimintakyvyn tukemiseksi. Sosiaali- ja terveystoimialan palvelustrategisena tavoitteena on ikääntyneiden henkilöiden kotona asumisen tukeminen, kotiin annettavien palvelujen määrän ja sisälön kehittäminen ja laitoshoidon vähentäminen sekä henkilöstön riittävän määrän ja osaamisen turvaaminen. Vanhuspalvelulaki edellyttää, että iäkkään henkilön arvokasta elämää tukeva pitkäaikainen hoito ja huolenpito toteutetaan ensisijaisesti hänen kotiinsa annettavilla ja muilla sosiaali- ja terveydenhuollon avopalveluilla.

Kotihoito

Yli 75-vuotiaista helsinkiläisistä 92,6 prosenttia asuu kotona. Säännöllisen kotihoidon asiakkaita on noin 6 800 ja palvelutapahtumia noin 250 000 kuukaudessa. Kotihoidon palvelua saaneen 75 vuotta täyttäneen väestön osuus on Helsingissä selvästi suurempi kuin lähinaapurikunnissa (Helsinki 11,7 prosenttia, Espoo 6,9 prosenttia ja Vantaa 8,7 prosenttia). Osuus on pienentynyt Helsingissä 0,7 prosenttia viime vuodesta. Tehostuneen palveluneuvonnan ja asiakasohjauksen keinoin kevyisiin palvelutarpeisiin on löydetty muita hyviä ratkaisuja.

Tammikuussa 2019 kotihoidossa oli 1 736 vakanssia. Lisäksi kotihoidon asiakkaat saavat palveluja Helsingin sairaalan nimikkolääkäreiltä ja -terapeuteilta (fysio-, toiminta- ja ravitsemusterapeutit). Henkilöstötarvetta tarkastellaan vuosittain suhteessa asiakkaiden hoidon tarpeeseen. Kotihoitoon on lisätty vuosina 2017 ja 2018 yhteensä 60 hoitajavakanssia. Uusia fysioterapeutteja on palkattu kahdeksan. Lisäksi on palkattu yksi toiminta- ja yksi ravitsemusterapeutti. Vuonna 2019 perustetaan 20 uutta sairaanhoitajavakanssia, jotka kohdennetaan syksyllä aloittavaan kuntouttavaan arviointitoimintaan kotihoidon asiakkuuden alussa. Kotihoidon henkilöstörakenteen monipuolistamisen lisäksi Helsinki on panostanut viime vuosina paljon myös osaamisen kehittämiseen ja työhyvinvoinnin edistämiseen.

Kotihoidon henkilöstötarpeeseen vaikuttavat ostopalveluina tuotetut kotihoito- ja tukipalvelut, muun muassa lääkkeiden annosjakelu, näyttöönottopalvelu sekä kauppa- ja ateriapalvelu. Helsinki tuottaa kotihoidosta valtaosan omana toimintana. Vuodesta 2015 alkaen yksityisissä palvelutaloissa asuvien kotihoidon asiakkaiden ja vuodesta 2018 kotona asuvien kotihoidon asiakkaiden on ollut mahdollista halutessaan hankkia tarvitsemansa kotihoito hyväksytyiltä yksityisiltä palvelusetelituottajilta. Palvelusetelituotanto on kasvava tuottamistapa. Maaliskuun 2019 aikana palveluseteliä käytti lähes 600 asiakasta.

Kotihoitoa tukee teknologian ja sähköisten palvelujen kehittäminen ja käyttöönotto sekä asiakkaiden että ammattilaisten avuksi. Helsinki on kehittämisessä valtakunnallisesti eturintamassa. Useilla kotihoidon asiakkailla on käytössä turvapuhelinpalvelu. Kotihoito tarjoaa ikääntyneille myös kuvallisen etähoidon ja -kuntoutuksen palveluja. Tätä mahdollisuutta käyttää jo yli 800 asiakasta, ja etähoitokäynti on noin 12 prosentilla asiakkaista. Muistisairaiden kotihoidon asiakkaiden turvallisuutta on lisätty ovihälyttimien ja GPS-paikanninpalvelun avulla. Kotihoidossa otetaan tänä vuonna vaihteittain käyttöön optimointisovellutus, joka reitittää henkilökunnan matkat mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti huomioiden asiakkaiden tarpeet. Asiakkaat saavat useammin omahoitajien käyntejä ja henkilökunta voi aikatauluttaa tauot paremmin.

Kotona asumista tukevat palvelut

Helsingissä kotona toteutettava hoito ja huolenpito järjestetään yhteen sovitetuilla tukitoimilla, esimerkiksi kotihoito yhdistettynä alueellisten monipuolisten palvelukeskusten palvelukeskustoimintaan, arviointi- ja kuntoutusjaksoihin, lyhytaikaishoitoon tai päivätoimintaan. Viime vuosina mediaaniodotusaika päivätoimintaan on vaihdellut kuukausittain 50–60 vuorokauden välillä. Myös päivätoimintaan ja lyhytaikaishoitoon on käytettävissä palveluseteli.

Helsinki on myös kehittänyt kotihoitoa ja vahvistanut omaishoitoa hallituksen kärkihankkeen mukaisesti. Omaishoidon toimintakeskukset ovat järjestäneet monenlaista toimintaa omaishoitoperheille jo useiden vuosien ajan. Omaishoitajien jaksamista tuetaan myös yksilöllisin palveluin, ja vapaapäivien järjestämiseen on monia vaihtoehtoja.

Jo aikaisemmin mainittujen kotihoidon tukipalvelujen, esimerkiksi ateriat-, siivous- ja saunapalvelujen lisäksi kotona asumista tukee muun muassa monimuotoinen vapaaehtoistoiminta, kuten liikunta- ja kulttuurikaveritoiminta.

Ympäri vuorokautinen hoito

Helsingissä pitkäaikaista ympärivuorokautista hoitoa tarjotaan siinä vaiheessa, kun ikääntynyt sitä tarvitsee eivätkä avopalvelut ole riittäviä. Kun turvallinen hoito kotona asuen ei enää ole mahdollista, pitkäaikaisen ympärivuorokautisen hoidon tarvetta arvioidaan yksilöllisesti ja moniammatillisesti. Ikääntyneen oma tahto on keskeinen, ja myös hänen läheistensä näkemys selvitetään. Helsingillä on yli 65-vuotiaille noin 4 000 pitkäaikaista ympärivuorokautista hoitopaikkaa, joista noin puolet tuotetaan omana toimintana. Ostopalvelupaikkoja hankitaan joustavasti tarpeen mukaan. Maaliskuussa 2019 ympärivuorokautisen hoitopaikan mediaaniodotusaika oli ainoastaan 16 vuorokautta. Vanhuspalvelulain mukaan tarvittava palvelu on järjestettävä 90 päivässä.

Helsingin ympärivuorokautisen hoidon oman toiminnan yksikköjen keskimääräinen henkilöstömitoitus on 0,7. Yksikköjen henkilöstömitoitus kuitenkin vaihtelee asiakkaiden hoidon tarpeen ja toimintakyvyn mukaan. Voimassa olevan laatusuosituksen mukaan henkilömitoituksen tulee olla vähintään 0,5. Ostopalveluilta edellytetään samaa, vähintään 0,7 mitoitusta. Myös muut toiminnan ja tilojen laatuvaatimukset ovat samat omalle toiminnalle ja ostopalvelulle. Hoitohenkilökunnan määrä tulee mitoittaa asiakkaiden tarpeiden ja toimintakyvyn mukaan. Henkilöstöresurssin riittävyttä tarkastellaan vuosittain. Myös ympärivuorokautisessa hoidossa käytetään aktiivisesti teknologiaa, kuten liiketunnistimia, joiden avulla pystytään ehkäisemään tapaturmia ja ennakoimaan asukkaiden avuntarvetta.

Perusparannukset ja uudisrakennukset

Helsingin palvelurakenteen painopiste on siirtynyt valtakunnallisten tavoitteiden ja kaupungin strategiaohjelman mukaisesti kevyempään suuntaan. Tavoitteena on asteittain vähentää ikääntyneiden ympärivuorokautista laitoshoidoa ja lisätä vastaavasti tehostettua ympärivuorokautista palveluasumista.

Kaupungin oman toiminnan palveluasumisen ja laitoshoidon rakennuksille on toteutettu ja toteutetaan parhaillaan kaupunginvaltuuston hyväksymiä perusparannuksia. Suunnitteluvaiheessa ovat muun muassa Koskelan monipuolisen palvelukeskuksen yhteyteen rakennettava uudisrakennus, Vuosaaren monipuolinen palvelukeskus, Mariankodin peruskorjaus ja eteläisen alueen uusi monipuolinen palvelukeskus Kivellä tilalle. Alustavasti on myös suunniteltu monipuolista palvelukeskusta Kannelmäki-Malminkartanon ja Laajasalo-Kruunuvuorenrannan alueille.

Kaupungin oman ympärivuorokautisen hoidon palvelutuotantoa kehitetään edellä mainittujen hankkeiden puitteissa. Palvelutuotannossa tarvittavien suunnanmuutosten toteuttaminen on nopeampaa ja joustavampaa ostopalveluna ja palvelusetelillä hankittavassa ympärivuorokautisessa hoidossa. Vuonna 2019 tavoitellaan noin 50 pitkäaikaisen ympärivuorokautisen palveluasumisen ostopalvelupaikan lisäämistä.

Ostopalvelutoiminta

Selvitys, arviointi ja sijoitus -palvelun (SAS-palvelun) ostopalvelutiimille on keskitetty yli 65-vuotiaiden ja alle 65-vuotiaiden monisairaiden asiakkaiden ympärivuorokautisen palveluasumisen ostopalvelujen ja ikääntyneiden päivätoiminnan ostopalvelujen sopimusohjaus, koordinaatio ja hankinta. Ostopalvelutiimin vastuulle kuuluu muun muassa palvelujen kilpailutus yhteistyössä hankintapalvelujen kanssa sekä palvelusetelien kehittäminen ja palvelusetelituottajien hyväksyminen ja valvonta sekä ostopalvelujen laadun seuranta ja lakisääteisten palvelujen valvonta, ohjaus ja neuvonta. Ostopalvelutiimi tekee aktiivista ja tiivistä yhteistyötä palvelutuottajien kanssa monenlaisin keinoin.

Ostopalvelutiimi valvoo ostopalveluna hankittavia palveluja yhtenä valvontaviranomaisena ja palvelujen ostajana. Yksityisen ympärivuorokautisen tehostetun asumispalvelun ja laitoshoidon laadunvalvonta perustuu lakiin yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011) ja palveluntuottajan kanssa tehtyyn sopimukseen. Sopimuksen pohjana on palvelun kilpailutuksessa käytetty palvelukuvaus, jossa on määritelty tarkasti ostettavan palvelun laatuvaatimukset, kuten hoitohenkilöstön määrä hoidettavaa kohden ja henkilöstöltä vaadittava osaaminen. Helsingin ostopalvelutiimin valvontaresursseja on tänä vuonna vahvistettu uudella suunnit-

telijalla. Tiimissä työskentelee ostopalvelupäällikkö, kolme suunnittelijaa ja toimistosihteeri.

Ostopalvelutiimi tapaa kaikki palveluntuottajat vuosittain toteuttamisohjelmaneuvotteluissa, joissa käydään läpi vuoden toiminta, muun muassa RAI-tulokset, reklamaatiot, tarkastus- ja auditointikäynneillä sovitut asiat yms. Lisäksi tuottajille järjestetään säännöllisesti yhteistyötapaamisia kahdesta neljään kertaa vuodessa. Kaikille kutsutuille lähetetään tilaisuuksien muistiot ja esitetyt materiaalit.

Yksityisten palveluntuottajien valvonta on sekä ennakoivaa että jälkikäteen toteutuvaa valvontaa. Yksikköihin tehtävät valvontakäynnit ovat pääosin säännöllisiä ja suunnitelmallisia. Valvonnan osana seurataan muun muassa henkilöstörakennetta ja -mitoitusta, omavalvontasuunnitelmia, asiakaskirjauksia, lääkehoidon käytäntöjä, rajoittamistoimenpiteiden käyttöä ja henkilöstön täydennyskoulutusta. Valvontaa toteutetaan myös pistokokeenomaisesti, esimerkiksi pyytämällä palveluntuottajilta työvuorolistoja tietyiltä viikoilta. Valvontaan liittyvistä käynneistä ja neuvotteluista tehdään muistiot, joihin kirjataan sovitut toimenpiteet ja niiden toteuttamisaikataulut. Valvonta on painottunut kahtena viime vuotena erityisesti ikääntyneiden palveluasumisessa vaaditun henkilöstömitoituksen toteutumisen seurantaan. Lisäksi on riskiperusteisesti tehty valvontaa niihin yksikköihin, joista on tullut useampia omaisten/asiakkaiden yhteydenottoja tai kanteluja, joihin aluehallintovirasto on valvonnassaan kiinnittänyt huomiota. Valvontakäynneistä tehdään laadunvalvontaraportit ja määritellään mahdolliset jatkotoimenpiteet ja tiedoksiannot. Valvontaraportit lähetetään palveluntuottajille ja Etelä-Suomen aluehallintavirastoon.

Ostopalvelutiimi antaa myös vastineet kirjallisiin muistutuksiin ja kanteluihin sekä lausuntoja aluehallintovirastolle ja Valviralle palveluntuottajien toiminnasta. Yksityisiä palveluntuottajia koskeviin epäkohtailmoituksiin puututaan välittömästi. Tällöin yksikköön voidaan tehdä ennakkoon ilmoittamaton käynti varsinkin, jos ilmoitus koskee henkilökunnan määrää. Ostopalvelutiimi pyytää palveluntuottajalta selvityksen, mihin toimenpiteisiin se ryhtyy puutteiden korjaamiseksi ja millä aikataululla. Jos sovittuja korjaustoimenpiteistä ei tehdä, kaupunki ei tarjoa enää kyseistä hoitopaikkaa asiakkaille. Äärimmäisenä keinona on siirtää kaikki asiakkaat pois kyseisestä hoitopaikasta. Lähtökohtana on kuitenkin aina tiiviissä yhteistyössä palveluntuottajan kanssa korjata havaitut laatuongelmat, sillä hauraiden ja sairaiden asukkaiden siirtäminen hoivapaikasta toiseen on aina viimesijainen ratkaisu. Kaupungin ja tuottajan välisessä sopimuksessa on myös määritelty sopimussakko.

Omavalvonta

Ennakoivista valvonnan keinoista keskeisin on palveluntuottajan oma-valvonta. Sosiaalipalvelulain 6 § velvoittaa yksityiset sosiaalipalvelujen tuottajat laatimaan toiminnan asianmukaisuuden ja laadun varmistamiseksi omavalvontasuunnitelman. Omavalvontasuunnitelman on oltava julkisesti nähtävillä yksikössä sekä tuottajan tai yksikön verkkosivuilla, josta se on helposti asiakkaiden ja kunnan saatavilla. Ostopalvelutiimi seuraa ja hyödyntää suunnitelmia tuottajien kanssa tehtävässä yhteistyössä, valvonnassa ja auditoinnissa.

Myös oman toiminnan yksiköt tekevät vanhuspalvelulain mukaiset omavalvontasuunnitelmat, jotka ovat nähtävillä yksiköissä ja julkaistaan toimialan internet-sivuilla.

Palvelujen uudistaminen

Helsingissä uudistetaan parhaillaan sosiaali- ja terveystalvveluja niin, että asiakkaan tarpeet tulisivat vielä nykyistäkin paremmin huomioituiksi ja sosiaali- ja terveystalvveluja osattaisiin tarjota asiakkaan tarpeita vastaavasti.

Vuoden 2018 alussa ikääntyneiden neuvonta, ohjaus ja palvelutarpeen arviointi keskitettiin HelppiSenioriin. Keskittämisen ansiosta ikääntyneet saavat neuvontaa, monipuolisen arvioinnin ja apua palveluiden yhteensovittamiseen yhdestä paikasta ja yhdestä Seniori-infon numerosta. Seniori-infon voi laittaa sähköpostilla yleisiä kysymyksiä, ja chat-palvelun kautta voi kysyä neuvoa anonyymisti tai tunnistautumalla Suomi.fi-palvelun kautta. Neuvontaa ja ohjausta annetaan myös henkilökohtaisissa tapaamisissa Seniori-infon toimipisteessä ja palvelukeskuksissa ympäri Helsinkiä. Lisäksi Seniori-infon työntekijä on tavattavissa kerran viikossa aamupäivisin Vuosaaren ja Kalasataman terveys- ja hyvinvointikeskuksissa. Seniori-infon toiminnasta on saatu jo hyvää palautetta.

Stadin seniori-infon nettisivut palvelevat sekä iäkkäitä että heidän läheisiään. Asiakkaat ovat mukana palvelujen kehittämisessä. Stadin ikäohjelma kokoaa eri toimialojen toimenpiteet iäkkäiden kaupunkilaisien palvelujen parantamiseksi.

Lainsäädännön ja laatusuosituksen uudistaminen

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut työryhmän, joka valmistelee uudistusta iäkkäiden henkilöiden palvelujen kokonaisuuteen. Tällä tarkoitetaan muun muassa vanhuspalvelulain ja laatusuosituksen uudistamista. Työryhmä arvioi muun muassa henkilöstön määrää, osaamista ja kohdentamista. Työryhmä valmistelee esityksiä lainsäädäntöön tarvittavista muutoksista vaikutusarvioineen vuoden 2019 loppuun

mennessä. Helsinki valmistautuu toteuttamaan työryhmän edellyttämät muutokset.

Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää tärkeänä ikäihmisten laajapohjais- ten, laadukkaiden ja oikea-aikaisten palvelujen järjestämistä. Monet aloitteessa esitetyt toimenpiteet ovat jo toteutuneet tai toteutumassa. Sosiaali- ja terveyspalveluissa tarvitaan edelleen jatkuvaa uudistumista ja entistä tiiviimpää yhteistyötä kaikkien toimijoiden, myös muiden palveluntuottajien, kuten yritysten, järjestöjen ja säätiöiden kanssa, jotka tuottavat sote-palveluja.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Ikääntyneiden hyvinvoinnin ja toimintakyvyn kannalta on tärkeää, että he saavat asianmukaista neuvontaa, palvelua ja hoitoa sekä tukea ar- jessa selviytymiseen. Kunta voi tukea ikäihmisiä tarjoamalla riittävät ja oikea-aikaiset palvelut yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Palvelujen riittävyyden ja laadun arvioinnissa ja palvelujen suunnittelussa on tärkeää kuulla eri tahoja, erityisesti ikääntyneitä itseään."

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali- ja terveyslautakunnalta lausun- toa kaupunginhallitukselle vasemmistoliiton valtuustoryhmän ryhmä- aloitteesta 4.6.2019 mennessä.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Seija Meripaasi, sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen johtaja, puhelin: 310 52482
seija.meripaasi(a)hel.fi

Liitteet

1 Vasemmistoliiton valtuustoryhmän ryhmäaloite Vanhusten hoiva kun-
toon

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

§ 108

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Anna Vuorjoen toivomusponnosta koskien toimeentulotuen yhteistyötä, yhteyden saamista sosiaalityöhön sekä päätöksentekoa ja toimeenpanoa

HEL 2019-002055 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Anna Vuorjoen toivomusponnosta koskien toimeentulotuen yhteistyötä, yhteyden saamista sosiaalityöhön sekä päätöksentekoa ja toimeenpanoa:

"Yhteistyömalleja Kelan kanssa

Paljon palveluja tarvitsevien, toimeentulotukea tarvitsevien asiakkaiden tuen saannin varmistamiseksi sosiaali- ja terveystoimessa on kehitetty jatkuvasti yhteistyötä Kelan kanssa.

1. Huolen tunnistamisen malli

Yhdessä muiden pääkaupunkiseudun kuntien ja Kelan kanssa on kehitetty Kelan työntekijöille huolen tunnistamisen malli. Mallin tarkoituksena on auttaa Kelan työntekijöitä tunnistamaan sosiaalityön tarpeessa olevia asiakkaita. Kelassa on ollut myös koulutus asiakaspalvelujen työntekijöille sosiaalityön tarpeen huomaamisesta. Kelan välittämiä sosiaalityön tarpeen ilmoituksia on alkuvuodesta 2019 tullut keskimäärin 324 kappaletta kuukaudessa, kun vastaava luku vuonna 2018 oli 231 kappaletta kuukaudessa.

2. Erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden pilotti

Sosiaali- ja terveystoimi suunnittelee yhdessä muiden pääkaupunkiseudun kuntien ja Kelan kanssa erityistä tukea tarvitsevien yhteisasiakkaiden pilottia, jossa kehitetään muun muassa asumiseen liittyviä päätöksiä ja asiakasprosesseja.

Pidemmällä aikataululla haetaan teknisiä ratkaisuja, jotka varmistavat kaksisuuntaisen tiedon saumattoman kulun kuntien ja Kelan välillä.

Yhteydenotto sosiaalityöhön

Sosiaali- ja terveystoimessa on vuosina 2018 ja 2019 laajennettu toimeentulotuen päätöksentekoa muille sosiaalityön sektoreille aikuisosiaalityön lisäksi. Tarkoituksena on, että se sosiaalityöntekijä tai sosiaali-

21.05.2019

liohjaaja, joka tuntee parhaiten asiakkaan tilanteen, tekee myös täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen päätöksen, jos päätöstä ei voida tehdä etuuskäsittelyssä.

Jos asiakkaalla ei ole niin sanottua omatyöntekijää, hänen asiansa hoitaa aikuissosiaalityö. Aikuissosiaalityön tiimeihin saa yhteyden arkipäivisin tiimipuhelimien avulla. Sosiaalineuvonnassa on aloitettu muun neuvonnan lisäksi chat-palvelu vuonna 2018 ja puhelinpalvelu 1.5.2019 alkaen maanantaista perjantaihin klo 12–15.

Asiakkaiden palvelutarpeisiin vastaamiseksi aikuissosiaalityössä kokeiltaan vuonna 2019 matalan kynnyksen front desk -palvelumallia, johon on keskitetty uusien asiakkaiden ja satunnaisten asiakkaiden palvelut. Näin pystytään nopeuttamaan asiakkaiden palvelutarpeisiin vastaamista. Nuorten tiimeissä on vuonna 2019 menneillään nuorten syrjäytymisen ehkäisemisen ja alueiden välisen eriytymisen torjumisen 2ME-hankeeseen liittyen matalan kynnyksen walk in -palvelu. Tarvetta on vakiinnuttaa kyseisten kokeilujen hyväksi todetut palvelumallit.

Kiireelliset toimeentulotukipäätökset

Maaliskuussa 2019 sosiaali- ja terveystoimessa käsiteltiin 7 207 toimeentulotukihakemusta, joista 57 prosenttia tehtiin 0–1 päivän sisällä. Keskimääräinen käsittelyaika oli kaksi työpäivää. Kiireellisten päätösten toimeenpano tapahtuu välittömästi toimeentulotuen maksatuksessa.

Sosiaali- ja terveystoimen työntekijöiden kokemuksen mukaan myös Kela pystyy hoitamaan kiireellisten toimeentulotukihakemusten päätöksenteon jopa samana päivänä, jos se on saanut tiedon asiasta esimerkiksi puhelimitse viimeistään noin klo 15.15.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Paljon palveluja tarvitsevien toimeentulotukiasiakkaiden edun mukaista on, että he saavat sekä kaupungin että Kelan tarjoamat palvelut saumattomasti ja helposti. Yhteistyökäytäntöjen kehittäminen Kelan kanssa on jatkuvaa työtä, jota sosiaali- ja terveystoimi tekee yhdessä muiden pääkaupunkiseudun kuntien kanssa."

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Leena Luhtasela, nuorten palvelujen ja aikuissosiaalityön johtaja, puhelin: 310 23178
leena.luhtasela(a)hel.fi
Maarit Sulavuori, perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja, puhelin: 310 62401
maarit.sulavuori(a)hel.fi
Marja Heikkinen, kehittämissuunnittelija, puhelin: 310 42303

21.05.2019

marja.heikkinen(a)hel.fi

Liitteet

1 Vuorjoki Anna, toivomusponsi, Kvsto 13.2.2019 asia 13

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt sosiaali- ja terveyslautakunnalta lausuntoa kaupunginhallitukselle valtuutettu Anna Vuorjoen toivomusponnosta 20.6.2019 mennessä.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Leena Luhtasela, nuorten palvelujen ja aikuissosiaalityön johtaja, puhelin: 310 23178
leena.luhtasela(a)hel.fi
Maarit Sulavuori, perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja, puhelin: 310 62401
maarit.sulavuori(a)hel.fi
Marja Heikkinen, kehittämissuunnittelija, puhelin: 310 42303
marja.heikkinen(a)hel.fi

Liitteet

1 Vuorjoki Anna, toivomusponsi, Kvsto 13.2.2019 asia 13

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

§ 109

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Sinikka Vepsän toivomusponnosta koskien kotihoidon määrärahojen kohdentamista

HEL 2018-012660 T 00 00 03

Esitys

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Sinikka Vepsän toivomusponnosta koskien kotihoidon lisämäärärahojen kohdentamista:

"Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti 21.8.2018 hyväksyä sosiaali- ja terveystoimialan talousarvioehdotuksen vuodeksi 2019 ja taloussuunnitelman vuosille 2019–2021. Päätös sisälsi kuuden miljoonan euron määrärahan vuodelle 2019 ikääntyneiden hyvinvoinnin ja terveyden tukemiseen, palveluneuvonnan ja -ohjauksen sekä varhaisen palvelutarpeen arvioinnin vahvistamiseen sekä turvallisen ja arvokkaan elämän mahdollistamiseen oikea-aikaisilla, riittäväillä ja tarpeenmukaisilla palveluilla.

Määrärahaa kohdennetaan muun muassa ikäihmisten kuntouttavan arviointiyksikön perustamiseen 1.9.2019 alkaen. Vuonna 2019 perustetaan 20 uutta sairaanhoitajavakanssia, jotka kohdennetaan syksyllä aloittavaan kuntouttavaan arviointitoimintaan kotihoidon asiakkuuden alussa. Lisäksi kuntouttavaan arviointiyksikköön siirretään vakansseja muista toiminnoista, jotka yhdistyvät yksikön toimintaan.

Kuntouttavaa arviointijaksoa suunnitellaan kotihoidon palvelun alkuun. Kuntouttavan arviointijakson aikana uuden kotihoidon asiakkaan palveluntarve ja kuntoutumisen potentiaali saadaan selville aiempaa systemaattisemmin. Osa kuntouttavan arviointijakson saaneista asiakkaista ei jatkossa enää tarvitse kotihoidon säännöllistä palvelua, vaan heille löydetään muita palveluratkaisuja.

Kotihoidon toimenpiteitä, jotta samat hoitajat kävisivät asiakkaiden luona enemmän

Kotihoidon optimointiohjelma on hankittu syksyllä 2018. Optimointiohjelman tarkoitus on täydentää toiminnanohjauksen (PegasosMukana) toimintaa. Optimointiohjelma suunnittelee sekä asiakkaiden tarpeita vastaavan palvelun että reitittää optimaalisesti työntekijän kulkemisen asiakkaan luokse. Reitityksen suunnittelussa jatkossa voidaan ottaa paremmin huomioon se, että asiakas saa omahoitajien käyntejä useammin. Tähän pyritään nykyisinkin, mutta optimointiohjelma tekee reititykseen liittyvän suunnitelman automaattisesti. Optimointiohjelma

otetaan käyttöön kaakkoisessa kotihoitoyksikössä 10.6.2019 ja koko kaupungissa vaiheittain vuoden 2019 aikana projektisuunnitelman mukaisesti.

Helsingin kotihoito on kehittänyt vastuuhoidajuutta vastuuhoidajan tiimimallin pohjalta. Vastuuhoidajan tiimissä on noin 7–10 hoitajaa, jotka on nimetty samalle asiakkaalle asiakkaiden tarpeiden ja hoitajien osaamisprofiilin pohjalta. Tiimissä voi olla esimerkiksi yksi sairaanhoitaja ja muut hoitajat. Itäinen kotihoitoyksikkö on tehnyt manuaalisen auditoinnin vastuuhoidajuudesta vuoden 2018 toukokuussa ja marraskuussa. Auditoinnin perusteella vastuuhoidajien käyntejä on lisätty ja yhden asiakkaan luona kotikäynnin tehneiden hoitajien määrää (pois lukien yöaikainen kotihoito) on vähennetty kehittämällä toimintaa ilman lisäkustannuksia. Helsingin kotihoidon kehittämä vastuuhoidajan tiimimalli merkitsee asiakkaalle enemmän tuttujen hoitajien käyntejä.

Kotihoitoyksiköihin on perustettu resurssipooloja, joiden tarkoitus on paikata henkilöstöresurssia lähipalvelualueilla äkillisissä sijaistustarpeissa. Resurssipoolien tarkoitus on myös vähentää keikkatyöntekijöiden käyntejä asiakkaiden luona.

Henkilökunnalle suunnatun kehittämistoimenpiteitä kartoittavan kyselyn perusteella henkilökunta haluaa jatkossa parantaa kotihoidon vastuuhoidajuutta. Sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen strategisena tavoitteena on vahvistaa kotihoidon vastuuhoidajuutta muun muassa optimointiohjelman ja uusien käytäntöjen, kuten vastuutiimikäytännön avulla. Vastuuhoidajuus parantaa asiakaskokemusta, lisää henkilökunnan työtyytyväisyyttä ja auttaa hillitsemään kustannuksia.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Kotihoidon asiakkaan turvallisuuden tunnetta lisää, jos hänen luonaan käyvät pääsääntöisesti samat tutut hoitajat. Tällä on myös myönteisiä terveysvaikutuksia asiakkaalle. Kotihoidon työntekijät kokevat työnsä mielekkäämmäksi, kun he voivat käydä vastuuasiakkaidensa luona useammin, mikä lisää myös työntekijöiden työtyytyväisyyttä."

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Heli Koskisu, toiminnansuunnittelija: 310 28166
heli.koskisuo(a)hel.fi
Seija Meripaasi, sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen johtaja, puhelin: 310 52482
seija.meripaasi(a)hel.fi

Liitteet

1 Vepsä Sinikka, toivomusponsi, Kvsto 28.11.2018

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Esitysehdotus

Esitys on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt 20.6.2019 mennessä sosiaali- ja terveyslautakunnalta lausuntoa valtuutettu Sinikka Vepsän toivomusponnista koskien kotihoidon lisämäärärahojen kohdentamista lisähenkilökunnan palkkaamiseen ja mahdollisuutta jakaa työtehtäviä siten, että asiakkaiden luona kävisi mahdollisimman paljon samoja työntekijöitä.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Heli Koskisu, toiminnansuunnittelija: 310 28166
heli.koskisuo(a)hel.fi
Seija Meripaasi, sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen johtaja, puhelin: 310 52482
seija.meripaasi(a)hel.fi

Liitteet

1 Vepsä Sinikka, toivomusponsi, Kvsto 28.11.2018

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

§ 110

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtajan sijaisten määrääminen

HEL 2019-005611 T 00 01 00

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti, että sosiaali- ja terveystoimen toimialajohtajan sijaisina toimivat 1.6.2019 alkaen sijaantulojärjestyksessä

- terveys- ja päihdepalvelujen johtaja
- perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja
- sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen johtaja
- hallintojohtaja.

Samalla lautakunta päätti kumota aikaisemman päätöksensä § 266 (10.10.2017) koskien sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtajan sijaisten määräämistä.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Soili Korhonen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 50517
soili.korhonen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, sosiaali- ja terveyslautakunta

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtajan sijaisten järjestystä on taroituksenmukaista vaihtaa ajoittain toimialan ylimmän johdon osaamisen ylläpitämiseksi ja vastuiden jakamiseksi. Eesityksen mukaan toimialajohtajan sijaisten järjestys olisi 1.6.2019 alkaen seuraava:

- terveys- ja päihdepalvelujen johtaja
- perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja
- sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen johtaja
- hallintojohtaja.

Helsingin kaupunginvaltuuston 16.1.2019 (§ 5) hyväksymän hallintosäännön 5 luvun 10 §:n 4 momentin mukaan toimialajohtajan ollessa

21.05.2019

estyneenä hänen tehtäviään hoitaa toimialalautakunnan määräämä vi-
ranhaltija.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Soili Korhonen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 50517
soili.korhonen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, sosiaali- ja terveyslautakunta

Tiedoksi

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Terveys- ja päihdepalvelujen johtaja
Perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja
Sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen johtaja
Hallintojohtaja
Johdon assistentti
Hallintosihteerit
Erityissuunnittelija

Postiosoite

PL 6000
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
sosiaalijaterveys@hel.fi

Käyntiosoite

Toinen linja 4 A
Helsinki 53
www.hel.fi/sote

Puhelin

+358 9 310 5015

Faksi

+358 9 310 42504

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F11880001200052430

Alv.nro

F102012566

§ 111

Agnes Udds fond -nimisen rahaston voittovarojen jakaminen sosiaali- ja terveystoimessa vuonna 2019

HEL 2019-003272 T 02 07 02

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti kohdentaa Agnes Udds fond -nimisen rahaston voittovaroja yhteensä 1 653,54 euroa liitteessä 2 mainitun kotihoidon asiakkaan kuntoutusjaksoon vuoden 2019 aikana.

Käsittely

Helsingin kaupungin nuorisoneuvoston lautakuntakokeiluun liittyen on sovittu, että lautakunnan nuorisoedustajat eivät osallistu niiden asioiden käsittelyyn, joissa käsitellään salassa pidettävää tietoa. Tästä syystä lautakunnan nuorisoneuvoston edustajat Jim Koskinen ja Elo Umukoro eivät osallistuneet tämän asian käsittelyyn ja poistuivat kokoustilasta ennen asian käsittelyn aloittamista. He ei myöskään osallistuneet kahdeksan tätä asiaa seuraavan asian käsittelyyn (tämän pöytäkirjan § 112–120).

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Kirsi Haarala, suunnittelija, puhelin: 310 21517
kirsi.haarala(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Kaupunginkanslian kirje 4.3.2019
- 2 Salassa pidettävä (JulkL 24 § 1 mom 25 k.)

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, sosiaali- ja terveyslautakunta

Otteet

Ote

Kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosasto

Otteen liitteet

Esitysteksti
Liite 2

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Helsingin kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosaston hoidettavana on lahjoitusrahastoja. Sosiaali- ja terveystoimiala saa vuosittain käytettäväksi määrärahoja kahdeksan rahaston varojen ylijäämästä rahastojen säännöissä määriteltyihin tarkoituksiin, vuonna 2019 liitteenä 1 olevan kaupunginkanslian talous- ja suunnitteluosaston kirjeen 4.3.2019 mukaisesti.

Seitsemän muun lahjoitusrahaston varojen ylijäämän käytöstä sosiaali- ja terveyslautakunta päättää myöhemmin kuluvana vuonna.

Agnes Udds fond -nimisen rahaston sääntöjen mukaan varojen ylijäämästä jaetaan vuosittain enintään puolet terveyslautakunnan (nyttämmin sosiaali- ja terveyslautakunnan) päätöksen mukaisesti kaupungin terveyskeskuksen akuuttisairaalalle tai sille sairaalalle, joka jatkaa sen toimintaa, käytettäväksi vähävaraisten 65 vuotta täyttäneiden naisten sairaus- ja kotihoitoon.

Käytettävissä olevat varat 1 653,54 euroa esitetään käytettäväksi liitteessä 2 mainitun kotihoidon yksinasuvan 87-vuotiaan naisasiakkaan kuntoutusjaksoon Oulunkylän kuntoutussairaalassa vuoden 2019 aikana. Hoitajakson kesto on 10 vuorokautta ja se sisältää täysihoidon. Henkilön kuntoutustarve on arvioitu kotihoidossa, ja tavoitteena on päivittäisen toimintakyvyn paraneminen.

Sosiaali- ja terveystoimialan sairaala-, kuntoutus- ja hoiva -palvelukonaisuuden ammattihenkilöt ovat arvioineet, että mainittu kotihoidon asiakas täyttää rahaston säännöissä määritellyt edellytykset.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Kyseisen lahjoitusrahaston voittovarot on tarkoitettu vähävaraisten 65 vuotta täyttäneiden naisten sairaus- ja kotihoitoon. Varojen kohdentaminen jakokriteerit täyttävän kotihoidon asiakkaan kuntoutusjaksoon edistää hänen terveyttään ja hyvinvointiaan sekä selviytymistään kotona.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Kirsi Haarala, suunnittelija, puhelin: 310 21517
kirsi.haarala(a)hel.fi

Liitteet

1 Kaupunginkanslian kirje 4.3.2019

21.05.2019

---

2 Salassa pidettävä (JulkL 24 § 1 mom 25 k.)

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimusohje, sosiaali- ja terveyslautakunta

Otteet

Ote

Kaupunginkanslian talous- ja
suunnitteluosasto

Otteen liitteet

Esitysteksti
Liite 2

Tiedoksi

SKH:n johtaja
Arviointitoiminnan johtaja
Palvelualueiden johtajat
Kinaporin kotihoidon lähialueen johtaja
Talous- ja suunnittelupalvelut

§ 112

Hammasväline Oy:n oikaisuvaatimus suun terveydenhuollon instrumenttien hankinnasta

HEL 2018-007505 T 02 08 01 00

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti oikaista esityslistalla esitetyin perustein hankintapäätöstään 9.4.2019 § 71 suun terveydenhuollon instrumenttien hankinnassa.

Päätöstä oikaistaan positioon 1601010401 valitun Hu-Friedy 678-113 -merkkisen, kapeakärkisen distaalikatkaisijan valinnassa siten, että Ortomat Herpola Oy:ltä valittu tuote poistetaan Ortomat Herpola Oy:n valituista tuotteista ja tilalle positioon valitaan Hammasväline Oy:n tarjoama, American Orthodonticsin distaalikatkaisija.

Muilta osin päätös 9.4.2019 § 71 pysyy voimassa.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Eeva Rantala, hankinta-asiantuntija, puhelin: 310 42539
eeva.rantala(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Liite 1. Oikaisuvaatimus 2.5.2019
- 2 Salassa pidettävä (Julkl 7 § 2 mom)

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku hankinto-oikaisu päätökseen

Otteet

Ote
Tarjoajat

Otteen liitteet

Esitysteksti
Liite 1
Liite 2
Muutoksenhaku hankinto-oikaisu päätökseen
Esitysteksti
Esitysteksti

Suun terveydenhuolto
Hankintapalvelut

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Taustaa

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti 9.4.2019 § 71 suun terveydenhuollon instrumenttien hankinnasta. Päätöksen liitteenä olleeseen vertailutaulukkoon oli merkittynä valitut tuotteet kirjainmerkillä V ja hylätyt tuotteet kirjainmerkillä H.

Valinnan perusteena hankinnassa oli kokonaistaloudellinen edullisuus siten, että lopulliset tuotevalinnat tehtiin positiokohtaisesti halvimman hinnan perusteella. Näyttelyyn valituista tuotteista hintavertailuun pääsivät ne instrumentit, jotka olivat läpäisseet arviointiraatien tekemän laadullisen vertailun. Tarjottujen tuotteiden valinnan ja arviointien perusteet oli kerrottu tarjouspyynnössä ja sen liitteissä.

Arviointiraadit koostuivat kliinistä hoitotyötä tekevistä henkilöistä. Arviointiraadit arvioivat pyydettyjä tuotteita ja antoivat numeerisen arvion lisäksi sanallisen palautteen tuotteesta. Numeerisista arvioinneista laskettiin keskiarvo, ja mikäli raatien antamien pisteiden keskiarvo oli 2,5 tai enemmän, pääsi tuote hintavertailuun. Mikäli arviointiraatien tuotteelle antama keskiarvo jäi alle 2,5:n, tuote katsottiin laadullisesti huonoksi ja tuotetta ei otettu mukaan hintavertailuun.

Oikaisuvaatimus

Hammasväline Oy on esittänyt hankintapäätökseen oikaisuvaatimuksen (liite 1). Oikaisuvaatimuksessa on yhteensä yhdeksän kohtaa, mutta varsinaista korjausta tuotevalintaan Hammasväline Oy pyytää perustellusti vain yhden tuotteen osalta (oikaisuvaatimuksen kohta 1). Seitsemässä kohdassa on suun terveydenhuollon ja hankintayksikön tulokinnan mukaan lähinnä kommentoitu tehtyjä tuotevalintoja ja tuotevalintoihin liittyneitä arviointiraatien sanallisia palautteita ja pyydetty oikaisua tehtyihin tuotevalintoihin.

Oikaisuvaatimuksen kohta 9 koskee valitun tuotteen poistamista Hammasväline Oy:n sopimustuotteiksi valitulta tuotelistalta.

Hankintayksikön kommentit oikaisuvaatimuksen kohtiin 2–8

Hammasväline Oy on esittänyt oikaisuvaatimuksessaan seitsemän tuotteen tuotevalintoihin liittyviä kysymyksiä ja kommentteja. Kommentit ja kysymykset koskevat lähinnä tuotteiden vertailutaulukkoon kirjattuja, arviointiraatien tuotteista antamia sanallisia kommentteja.

Hankintayksikkö toteaa, että valinnat tuotteista on tehty tarjouspyynnössä ja sen liitteissä kerrottujen valintaperusteiden mukaan. Arviointiraatien kommentit tuotteista kirjattiin vertailutaulukkoon lähinnä informaatioksi tarjoajille. Kommenteissa on toisistaan hyvinkin poikkeavia sanallisia arviointeja, koska kukin arviointiraati arvioi tuotteet itsenäisesti. Pisteet ja sanalliset kommentit ovat siis kuuden, kolmesta ammattihenkilöstä koostuvan raadin yhteisen näkemyksen tulos.

Kaikki Hammasväline Oy:n oikaisuvaatimuksessa mainitut tuotteet ovat oikomishoitoon liittyviä. Se, mikä instrumentti on oikomishoidon toimenpiteissä toiselle ammattihenkilölle hyvä ja sopiva, saattaa toisen mielestä olla huono ja kömpelö.

Mikäli arviointiraatien tuotteelle antamien pisteiden keskiarvo oli 2,5 tai suurempi, tuote otettiin mukaan hintavertailuun ja valituksi positioon tuli hinnaltaan halvin tuote. Lisäksi perustelluista syistä (esimerkiksi hygienia) tuote voitiin sanallisten palautteiden perusteella jättää ottamatta hintavertailuun.

Oikaisuvaatimuksen kohdissa 2, 3, 4 ja 5 esitetyt kysymykset ja kommentit koskivat tuotteiden valintoja ja sanallisia kommentteja. Vaatimuksen kohdassa 6 todettiin, että Hammasväline Oy:n tarjoama pihti on kaksipuoleinen pihti ja vaatimuksen kohdissa 7 ja 8 todettiin, että hylätyillä, tarjotuilla tuotteilla on kyllä olemassa vaaditut sertifikaatit, mutta niitä ei ole haluttu paljastaa kilpailijoille, joten Hammasväline Oy ei ole niitä kertonut tarjouspyynnössä edellytetyllä tavalla.

Hankintayksikkö toteaa, että oikaisuvaatimuksen kohtiin 2–8 liittyviin tuotevalintoihin ei ole perusteita tehdä muutoksia Hammasväline Oy:n esittämien kommenttien ja kysymysten perusteella. Tuotavalinnat on tehty ennakkoon ilmoitettujen valintaperusteiden mukaisesti.

Tuotteesta luopuminen

Oikaisuvaatimuksensa kohdassa 9 Hammasväline Oy pyytää poistamaan positioon 1605000201 valitun tuotteen (alumiininen pihtiteline neljälle pihdille) listalta.

Hankintayksikkö toteaa, että tarjous sitoo antajaansa kaikilta osin. Ilmoitukseen tuotteen poistamisesta listalta hankintayksikkö toteaa, että position tuotevalintaa ei muuteta ilmoituksen johdosta.

Mahdolliset ongelmat tuotteen toimittamisessa tai korvaavan tuotteen hyväksyminen sopimuskauden aikana käsitellään erikseen.

Kuuleminen oikaisuvaatimukseen

Hankintayksikkö on antanut Ortomat Herpola Oy:lle kuulemismenettelyn mukaisesti mahdollisuuden lausua oikaisuvaatimukseen.

Ortomat Herpola Oy toteaa hankintayksikölle 9.5.2019 lähettämässään sähköpostiviestissä hyväksyvänsä muutoksen.

Korjattu vertailutaulukko

Oikaisuvaatimuksen perusteella tehty muutos position 1601010400 tuotevalintaan on merkitty tämän päätöksen liitteenä olevaan, korjattuun vertailutaulukkoon punaisella fontilla (liite 2).

Korjattu vertailutaulukko lähetetään kaikille tarjoajille tämän päätöksen liitteenä.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Eeva Rantala, hankinta-asiantuntija, puhelin: 310 42539
eeva.rantala(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Liite 1. Oikaisuvaatimus 2.5.2019
- 2 Salassa pidettävä (JulkL 7 § 2 mom)

Muutoksenhaku

Muutoksenhaku hankintaoikaisupäätökseen

Otteet

Ote
Tarjoajat

Suun terveydenhuolto
Hankintapalvelut

Otteen liitteet

Esitysteksti
Liite 1
Liite 2
Muutoksenhaku hankintaoikaisupäätökseen
Esitysteksti
Esitysteksti

Päätöshistoria

Sosiaali- ja terveyslautakunta 09.04.2019 § 71

HEL 2018-007505 T 02 08 01 00

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti

A. hyväksyä suun terveydenhuollon instrumenttien hankinnassa seuraavien toimittajien tarjoukset:

- Dental Systems Oy
- Hammasväline Oy
- Implantona
- JH Hammastuote Oy
- Mads Dental Oy
- Ortomat Herpola Oy
- Plandent Oy

vertailutaulukosta (liite 2) ilmenevistä tuotteista.

B. oikeuttaa terveys- ja päihdepalvelujen johtajan

- päättämään optiokauden käyttöönotosta
- allekirjoittamaan tämän päätöksen perusteella solmittavat sopimukset sekä
- päättämään sopimusten irtisanomisista tai purkamisista.

Tämän päätöksen tiedoksisaanti ei ole sopimus, vaan valittujen toimittajien kanssa solmitaan erilliset puitesopimukset. Sopimus voidaan solmia aikaisintaan 14 päivän kuluttua siitä, kun tarjoajat ovat saaneet tai heidän katsotaan saaneen päätöksen ja valitusosoituksen tiedoksi.

Hankinnan sitoumukseton arvioitu kokonaisarvo mahdollinen optiokausi mukaan lukien on Helsingin kaupungin suun terveydenhuollon osalta noin 1,55 miljoonaa euroa. Tilaaja ei sitoudu mihinkään hankintamääriin.

Käsittely

09.04.2019 Ehdotuksen mukaan

Helsingin kaupungin nuorisoneuvoston lautakuntakokeiluun liittyen on sovittu, että lautakunnan nuorisoedustajat eivät osallistu niiden asioiden käsittelyyn, joissa käsitellään salassa pidettävää tietoa. Tästä syystä lautakunnan nuorisoneuvoston edustajat Jim Koskinen ja Elo Umukoro eivät osallistuneet tämän asian käsittelyyn ja poistuivat kokoustilasta ennen asian käsittelyn aloittamista. He ei myöskään osallistuneet kahden tätä asiaa seuraavan asian käsittelyyn (tämän pöytäkirjan § 72 - 73).

Esittelijä

21.05.2019

---

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Eeva Rantala, hankinta-asiantuntija, puhelin: 310 42539
eeva.rantala(a)hel.fi

Matti Aukia, vastaava hammaslääkäri, puhelin: 050 3297308
matti.aukia(a)hel.fi

21.05.2019

Asia/20
Salassa pidettävä
JulkL 24 § 1 mom 25 k.

---

§ 113
Salassa pidettävä (JulkL 24 § 1 mom 25 k.)

21.05.2019

Asia/21
Salassa pidettävä
JulkL 24 § 1 mom 25 k.

---

§ 114
Salassa pidettävä (JulkL 24 § 1 mom 25 k.)

21.05.2019

Asia/22
Salassa pidettävä
JulkL 24 § 1 mom 25 k.

---

§ 115
Salassa pidettävä (JulkL 24 § 1 mom 25 k.)

21.05.2019

Asia/23
Salassa pidettävä
JulkL 24 § 1 mom 25 k.

---

§ 116
Salassa pidettävä (JulkL 24 § 1 mom 25 k.)

21.05.2019

Asia/24
Salassa pidettävä
JulkL 24 § 1 mom 25 k.

---

§ 117
Salassa pidettävä (JulkL 24 § 1 mom 25 k.)

21.05.2019

Asia/25
Salassa pidettävä
JulkL 24 § 1 mom 25 k.

---

§ 118
Salassa pidettävä (JulkL 24 § 1 mom 25 k.)

21.05.2019

Asia/26
Salassa pidettävä
JulkL 24 § 1 mom 25 k.

---

§ 119
Salassa pidettävä (JulkL 24 § 1 mom 25 k.)

21.05.2019

Asia/27
Salassa pidettävä
JulkL 24 § 1 mom 23 k.

---

§ 120
Salassa pidettävä (JulkL 24 § 1 mom 23 k.)

§ 121

Kaupungin viranomaisten päätösten seuraaminen

Päätös

Sosiaali- ja terveyslautakunta päätti, ettei se ota käsiteltäväkseen seuraavien viranomaisten alla mainittuina päivinä tekemiä päätöksiä:

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja 8.5.2019

81 § Yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen (ERVA) lisämäärärahan jako vuodelle 2019

82 § Pysyväisohje PYSY009, Vaikeavammaisten henkilöiden kuljetuspalvelua koskeva soveltamisohje

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja 13.5.2019

83 § Sääntömääräiset kokoukset vuonna 2019, Lastensuojelun Keskusliitto ry

84 § Määräys huollon tarpeen selvittämisestä gerontologisen sosiaalityön yksikön sosiaalityöntekijöille

Sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja 17.5.2019

85 § Terveydenhuollon palveluhinnasto 1.6.2019 lukien

Terveys- ja päihdepalvelujen johtaja 7.5.2019

32 § Suun terveydenhuollon hammashoitoloiden tilapäiset sulkemiset kesäkuussa 2019

34 § Väliaikaisten lääkäripalvelujen lisähankinta

Terveys- ja päihdepalvelujen johtaja 8.5.2019

35 § Yhteistyösopimus C-hepatiittihoitopilotista, Helsingin kaupunki ja Diakonissalaitoksen hoiva Oy

Terveys- ja päihdepalvelujen johtaja 9.5.2019

36 § Päätös optiokauden käyttöönotosta: suonensisäisesti huumeita käyttävien terveys- ja sosiaalineuvontapalvelujen hankinta

21.05.2019

Terveys- ja päihdepalvelujen johtaja 15.5.2019

37 § Päätös Malmin hammashoitolan hammashoitoyksiköiden hankinnasta

Terveys- ja päihdepalvelujen johtaja 17.5.2019

38 § Psykiatria- ja päihdepalvelujen yksiköiden lyhytaikaiset sulkemiset

Sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen johtaja 7.5.2019

25 § Kontulan monipuolisen palvelukeskuksen päivätoiminnan tilapäinen sulkeminen 17.5.2019

Sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelujen johtaja 17.5.2019

26 § Malmin sairaalan osaston 12 sairaansijojen tilapäinen vähentäminen ajalla 25.5. - 9.6.2019

Hallintojohtaja 13.5.2019

15 § Tuottajaohjauspalveluiden hankinta

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Soili Korhonen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 50517
soili.korhonen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Soili Korhonen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 50517
soili.korhonen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

21.05.2019

MUUTOKSENHAKUOHJEET

1

MUUTOKSENHAKUKIELTO

Pöytäkirjan 94, 95, 97 (A), 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109 ja 121 §:t.

Tähän päätökseen ei saa hakea muutosta, koska päätös koskee asian valmistelua tai täytäntöönpanoa.

Sovellettava lainkohta: Kuntalaki 136 §

2

OHJEET OIKAISUVAATIMUKSEN TEKEMISEKSI

Pöytäkirjan 96, 97 (B), 98, 110, 111 ja 120 §:t.

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla tuomioistuimeen.

Oikaisuvaatimusoikeus

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä

- se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen)
- kunnan jäsen.

Oikaisuvaatimusaika

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi-saannista.

Oikaisuvaatimuksen on saavuttava Helsingin kaupungin kirjaamoon määräajan viimeisenä päivänä ennen kirjaamon aukioloajan päättymistä.

Mikäli päätös on annettu tiedoksi postitse, asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa.

Mikäli päätös on annettu tiedoksi sähköisenä viestinä, asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, kolmen päivän kuluttua viestin lähettämisestä.

21.05.2019

Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Jos oikaisuvaatimusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa oikaisuvaatimuksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Oikaisuvaatimusviranomaisen

Viranomaisen, jolle oikaisuvaatimus tehdään, on Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunta.

Oikaisuvaatimusviranomaisen asiointiosoite on seuraava:

Sähköpostiosoite: helsinki.kirjaamo@hel.fi

Postiosoite: PL 10

00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Faksinumero: (09) 655 783

Käyntiosoite: Pohjoisesplanadi 11-13

Puhelinnumero: (09) 310 13700 (Yleishallinto)

Kirjaamon aukioloaika on maanantaista perjantaihin klo 08.15–16.00.

Oikaisuvaatimuksen muoto ja sisältö

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisena. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava

- päätös, johon oikaisuvaatimus kohdistuu
- miten päätöstä halutaan oikaistavaksi
- millä perusteella päätöstä halutaan oikaistavaksi
- oikaisuvaatimuksen tekijä
- millä perusteella oikaisuvaatimuksen tekijä on oikeutettu tekemään vaatimuksen
- oikaisuvaatimuksen tekijän yhteystiedot

Pöytäkirja

Päätöstä koskevia pöytäkirjan otteita ja liitteitä lähetetään pyynnöstä. Asiakirjoja voi tilata Helsingin kaupungin kirjaamosta.

3 MUUTOKSENHAKU HANKINTAPÄÄTÖKSEEN

Pöytäkirjan 99 §.

21.05.2019

Tähän päätökseen tyytymätön asianosainen voi hakea päätökseen muutosta vaatimalla hankintaoikaisua tai tekemällä valituksen markkinaoikeudelle taikka molemmat.

OHJEET HANKINTAOIKAISUVAATIMUKSEN TEKEMISEKSI

Oikaisuvaatimusaika

Asianosaisen on esitettävä vaatimus 14 päivän kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut tiedon hankintayksikön päätöksestä tai muusta ratkaisusta.

Muutoksenhaku markkinaoikeuteen ei estä vaatimasta hankintaoikaisua.

Mikäli päätös on lähetetty tiedoksi käyttäen ehdokkaan tai tarjoajan hankintayksikölle ilmoittamaa sähköistä yhteystietoa, katsotaan vastaanottajan saaneen päätöksestä tiedon sinä päivänä, jolloin sähköinen viesti on vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että viestiä voidaan käsitellä.

Mikäli päätös on lähetetty tiedoksi tavallisena kirjeenä, ehdokkaan tai tarjoajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämistä, jollei ehdokas tai tarjoaja näytä tiedoksannon tapahtuneen myöhemmin.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Oikaisuvaatimuksen on saavuttava Helsingin kaupungin kirjaamoon viimeistään määräajan viimeisenä päivänä ennen kirjaamon aukioloajan päättymistä.

Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkipäivä, saa oikaisuvaatimuksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Oikaisuvaatimusviranomainen

Viranomainen, jolta hankintaoikaisua vaaditaan, on Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveyslautakunta.

Oikaisuvaatimusviranomaisen asiointiosoite on seuraava:

Sähköpostiosoite: helsinki.kirjaamo@hel.fi

Postiosoite: PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Faksinumero: (09) 655 783

Käyntiosoite: Pohjoisesplanadi 11-13

Puhelinnumero: (09) 310 13700 (Yleishallinto)

21.05.2019

Kirjaamon aukioloaika on maanantaista perjantaihin klo 08.15–16.00.

Oikaisuvaatimuksen muoto ja sisältö

Hankintaoikaisuvaatimus pannaan vireille kirjallisesti ilmoittamalla

- hankintayksikön päätös tai muu ratkaisu, johon hankintaoikaisuvaatimus kohdistuu
- miten päätöstä tai muuta ratkaisua halutaan oikaistavaksi
- millä perusteella päätöstä tai muuta ratkaisua halutaan oikaistavaksi.

Sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Oikaisuvaatimuksessa on mainittava oikaisua vaativan nimi sekä tarvittavat yhteystiedot asian hoitamiseksi. Jos oikaisua vaativan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos oikaisuvaatimuksen laatijana on joku muu henkilö, oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava myös tämän nimi sekä tarvittavat yhteystiedot.

Oikaisuvaatimukseen on liitettävä asiakirjat, joihin oikaisua vaativa halua vedota vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Pöytäkirja

Päätöstä koskevia pöytäkirjan otteita ja liitteitä lähetetään pyynnöstä. Asiakirjoja voi tilata Helsingin kaupungin kirjaamosta.

VALITUSOSOITUS MARKKINAOIKEUDELLE

Valitusaika

Valitus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Mikäli päätös on lähetetty tiedoksi käyttäen ehdokkaan tai tarjoajan hankintayksikölle ilmoittamaa sähköistä yhteystietoa, katsotaan vastaanottajan saaneen päätöksestä tiedon sinä päivänä, jolloin sähköinen viesti on vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että viestiä voidaan käsitellä.

Mikäli päätös on lähetetty tiedoksi tavallisena kirjeenä, ehdokkaan tai tarjoajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei ehdokas tai tarjoaja näytä tiedoksianto tapahtuneen myöhemmin.

Hankintaoikaisun vireilletulo ei vaikuta siihen määräaikaan, jonka kuluessa asianosaisella on oikeus hakea muutosta valittamalla markkinaoikeudelle.

21.05.2019

Tiedoksisaantipäivää ei lueta valitusaikaan. Valitus on toimitettava valitusviranomaiselle viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen valitusviranomaisen aukioloajan päättymistä.

Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulukuun- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa valituksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Valitusviranomainen

Valitus tehdään markkinaoikeudelle.

Markkinaoikeuden asiointiosoite on seuraava:

Postiosoite: Radanrakentajantie 5
00520 HELSINKI
Sähköpostiosoite: markkinaoikeus@oikeus.fi
Faksinumero: 029 56 43314
Käyntiosoite: Radanrakentajantie 5
Puhelinnumero: 029 56 43300

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa: <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Valituksen muoto ja sisältö

Valitus on tehtävä kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Valituksessa, joka on osoitettava valitusviranomaiselle, on ilmoitettava

- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan.

Valituksessa on ilmoitettava valittajan nimi ja kotikunta. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituksessa on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valituksessa on lisäksi ilmoitettava postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valitus. Sähköistä asiakirjaa ei kuitenkaan tarvitse täydentää allekirjoituksella,

21.05.2019

jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Valitukseen on liitettävä

- päätös, johon haetaan muutosta valittamalla, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle

Ilmoitus valituksen tekemisestä hankintayksikölle

Valittajan tai hänen edustajansa on ilmoitettava kirjallisesti hankintayksikölle asian saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Ilmoitus on toimitettava viimeistään silloin, kun hankintaa koskeva valitus toimitetaan markkinaoikeudelle.

Ilmoitus on tehtävä osoitteeseen:

Sähköpostiosoite: helsinki.kirjaamo@hel.fi

Postiosoite: PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Faksinumero: (09) 655 783

Käyntiosoite: Pohjoisesplanadi 11-13

Puhelinnumero: (09) 310 13700 (Yleishallinto)

Kirjaamon aukioloaika on maanantaista perjantaihin klo 08.15–16.00.

Odotusaika

EU-kynnysarvot ylittävien hankintojen osalta hankintasopimus voidaan tehdä aikaisintaan 14 päivän kuluttua siitä, kun ehdokas tai tarjoaja on saanut tai hänen katsotaan saaneen päätöksen ja valitusosoituksen tiedoksi.

Oikeudenkäyntimaksu

Markkinaoikeus perii asian käsittelystä maksua 2050 euroa, jos hankinnan arvo on alle 1 miljoona euroa; 4100 euroa, jos hankinnan arvo on vähintään 1 miljoona euroa ja alle 10 miljoonaa euroa; ja 6140 euroa, jos hankinnan arvo on vähintään 10 miljoonaa euroa.

Pöytäkirja

21.05.2019

Päätöstä koskevia pöytäkirjan otteita ja liitteitä lähetetään pyynnöstä. Asiakirjoja voi tilata Helsingin kaupungin kirjaamosta.

4 VALITUSOSOITUS

Pöytäkirjan 112 §.

Mikäli hankintaoikaisuvaatimuksen johdosta hankintapäätöstä muutetaan, on asianosaisella oikeus valittaa päätöksestä markkinaoikeudelle.

Valitusaika

Valitus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Mikäli päätös on lähetetty tiedoksi käyttäen ehdokkaan tai tarjoajan hankintayksikölle ilmoittamaa sähköistä yhteystietoa, katsotaan vastaanottajan saaneen päätöksestä tiedon sinä päivänä, jolloin sähköinen viesti on vastaanottajan käytettävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että viestiä voidaan käsitellä.

Mikäli päätös on lähetetty tiedoksi tavallisena kirjeenä, ehdokkaan tai tarjoajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämistä, jollei ehdokas tai tarjoaja näytä tiedoksianto tapahtuneen myöhemmin.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta valitusaikaan. Valitus on toimitettava valitusviranomaiselle viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen valitusviranomaisen aukioloajan päättymistä.

Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa valituksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Valitusviranomainen

Valitus tehdään markkinaoikeudelle.

Markkinaoikeuden asiointiosoite on seuraava:

Postiosoite: Radanrakentajantie 5
00520 HELSINKI
Sähköpostiosoite: markkinaoikeus@oikeus.fi
Faksinumero: 029 56 43314
Käyntiosoite: Radanrakentajantie 5
Puhelinnumero: 029 56 43300

21.05.2019

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa: <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Valituksen muoto ja sisältö

Valitus on tehtävä kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Valituksessa, joka on osoitettava valitusviranomaiselle, on ilmoitettava

- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan.

Valituksessa on ilmoitettava valittajan nimi ja kotikunta. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituksessa on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valituksessa on lisäksi ilmoitettava postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valitus. Sähköistä asiakirjaa ei kuitenkaan tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Valitukseen on liitettävä

- päätös, johon haetaan muutosta valittamalla, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Ilmoitus valituksen tekemisestä hankintayksikölle

Valittajan tai hänen edustajansa on ilmoitettava kirjallisesti hankintayksikölle asian saattamisesta markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Ilmoitus on toimitettava viimeistään silloin, kun hankintaa koskeva valitus toimitetaan markkinaoikeudelle.

Ilmoitus on tehtävä osoitteeseen:

Sähköpostiosoite: helsinki.kirjaamo@hel.fi

Postiosoite: PL 10

21.05.2019

00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Faksinumero: (09) 655 783
Käyntiosoite: Pohjoisesplanadi 11-13
Puhelinnumero: (09) 310 13700

Oikeudenkäyntimaksu

Markkinaoikeus perii asian käsittelystä maksua 2050 euroa, jos hankinnan arvo on alle 1 miljoona euroa; 4100 euroa, jos hankinnan arvo on vähintään 1 miljoona euroa ja alle 10 miljoonaa euroa; ja 6140 euroa, jos hankinnan arvo on vähintään 10 miljoonaa euroa.

Pöytäkirja

Päätöstä koskevia pöytäkirjan otteita ja liitteitä lähetetään pyynnöstä. Asiakirjoja voi tilata Helsingin kaupungin kirjaamosta.

Sähköpostiosoite: helsinki.kirjaamo@hel.fi

Postiosoite: PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI

Faksinumero: (09) 655 783
Käyntiosoite: Pohjoisesplanadi 11-13
Puhelinnumero: (09) 310 13700

Kirjaamon aukioloaika on maanantaista perjantaihin klo 08.15–16.00.

5 VALITUSOSOITUS

Pöytäkirjan 113, 114, 115, 116, 117, 118 ja 119 §:t.

Tähän päätökseen haetaan muutosta kunnallisvalituksella.

Valitusoikeus

Päätökseen saa hakea muutosta kunnallisvalituksella vain se, joka on tehnyt alkuperäistä päätöstä koskevan oikaisuvaatimuksen.

Mikäli alkuperäinen päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, saa tähän päätökseen hakea muutosta kunnallisvalituksella myös

- se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen)
- kunnan jäsen.

21.05.2019

Valitusaika

Kunnallisvalitus on tehtävä 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksaannista.

Valitus on toimitettava valitusviranomaiselle viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen valitusviranomaisen aukioloajan päättymistä.

Mikäli päätös on annettu tiedoksi postitse, asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa.

Mikäli päätös on annettu tiedoksi sähköisenä viestinä, asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, kolmen päivän kuluttua viestin lähettämisestä.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta valitusaikaan. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joulutai juhannusaatto tai arkilauantai, saa valituksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Valitusperusteet

Kunnallisvalituksen saa tehdä sillä perusteella, että

- päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä
- päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa
- päätös on muuten lainvastainen.

Valitusviranomainen

Kunnallisvalitus tehdään Helsingin hallinto-oikeudelle.

Hallinto-oikeuden asiointiosoite on seuraava:

Sähköpostiosoite: helsinki.hao@oikeus.fi

Postiosoite: Radanrakentajantie 5
00520 HELSINKI

Faksinumero: 029 56 42079

Käyntiosoite: Radanrakentajantie 5

Puhelinnumero: 029 56 42000

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa: <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

21.05.2019

Valituksen muoto ja sisältö

Valitus on tehtävä kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Valituksessa, joka on osoitettava valitusviranomaiselle, on ilmoitettava

- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan.

Valituksessa on ilmoitettava valittajan nimi ja kotikunta. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituksessa on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valituksessa on lisäksi ilmoitettava postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valitus. Sähköistä asiakirjaa ei kuitenkaan tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä.

Valitukseen on liitettävä

- päätös, johon haetaan muutosta valittamalla, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Oikeudenkäyntimaksu

Hallinto-oikeus perii muutoksenhakuasian käsittelystä 260 euron oikeudenkäyntimaksun. Mikäli hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi, oikeudenkäyntimaksua ei peritä.

Pöytäkirja

Päätöstä koskevia pöytäkirjan otteita ja liitteitä lähetetään pyynnöstä. Asiakirjoja voi tilata Helsingin kaupungin kirjaamosta.

Sähköpostiosoite: helsinki.kirjaamo@hel.fi

Postiosoite: PL 10

00099 HELSINGIN KAUPUNKI

21.05.2019

Faksinumero: (09) 655 783
Käyntiosoite: Pohjoisesplanadi 11-13
Puhelinnumero: (09) 310 13700 (Yleishallinto)

Kirjaamon aukioloaika on maanantaista perjantaihin klo 08.15–16.00.

21.05.2019

Sosiaali- ja terveyslautakunta

Sanna Vesikansa
puheenjohtaja

Soili Korhonen
pöytäkirjanpitäjä

Pöytäkirja tarkastettu

Leo Bergman

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

Pöytäkirja on pidetty nähtävänä yleisessä tietoverkossa osoitteessa
www.hel.fi 29.05.2019.